

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2022

Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 26, 28. november 2016-imeersoq naapertorlugu Naalakkersuisut Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera pillugu ukiumoortumik nalunaarummik saqqummiussissapput, taakkununga ilaalluni pisortat aningaasartuutaasa isertitaasalu ineriartortornerat.

Ukiumoortumik nalunaarutip imarissavai qitiusumik aningaasartuuteqarfiusartuni isertitaqarfiusartunilu ataatsimi arlalinniluunniit aningaasaqarneq pillugu aamma suliassanik ingerlatsinerup misissuiffigeqqissaarneqarsimanagerat.

Taamaalilluni nalunaarusiaq siammasissumik siunnerfeqarpoq, aningaasaqarnermilu ineriartortitsinissaq pingaarnersiutinissarlu pillugit Naalakkersuisut Inatsisartullu isummersuutaannut ilaatinneqartussanngorlugu ilusilersorneqartussaalluni. Nalunaarusiami immikkut ajornartorsiuteqarfiusut ineriartorfiusinnaasullu ersersinneqarput.

Taamaammat Naalakkersuisut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat 2022, Naalakkersuisut 2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamik suliaqarnerannut atasutut isigineqassaaq.

Siulequt

Coronamik tuniluunnerup annikilliertulernerani 2022-mut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiaq aallartinneqarpoq tamannalu siunissamut isumalluarnermik aamma pitsaasunik naatsorsuuteqalernissamik neriuteqalersitsivoq.

Tamannali februarimi Ruslandip Ukrainemut isaaneramik allanngortitsivoq, tassami nunarsuarmi aningaasaqarnermik tamanna ajalusoortitsivoq, siunissamillu allatut isiginnitsitsilerluni, suliffissuaqarfinnut aamma nunarsuaq tamakkerlugu atuisartunut pitsaanngitsumik kinguneqartussaalluni. Sumiluunniit nunaqanngilaq pissutsinik nutaanik sunnerneqarsinnaanngitsunik, tamannalumi aamma Kalaallit Nunaannut atuuppoq.

Taamaattumik Ukrainimi pisut kingunerisaannik 2022-mut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarusiaq nalorninarpoq ernumalersitsillunilu. Nalunaarummi Ukrainimi pisup Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut qanoq kinguneqarnerisq ersersinneqarpoq.

Nalunaarusiami aningaasatigut killiffik atuarneqarsinnaavoq, piffissaq ungasinnerusoq isigalugu unammilligassat aamma qitiusoqarfinni aqqissuussaannikkut ineriartorneq ilaatigut toqqaannartumik uuttuinerit tunngavigalugit naliliinerit tamatuma saniatigut atuarneqarsinnaapput.

2022-mut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi sammineqartut akornanniipput makku suliassaqarfiit pingaarnerit:

- Inissiaqarnermut tunngatillugu politiki ersarissaq, naapertuuttoq siunissamullu ungasinnerusumut tikkuartuussisoq.
- Attaveqaasersuutitut suliassaqarfik, mittarfiliorerit erngullu nukinganik nukissiorfinnik alliliiniarnermik killiffissionertalik.
- Peqqissutsimut suliassaqarfik peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup oqallissaarutaa maluginiagaalu isiginiarlugit.
- Aalisarnermut suliassaqarfik aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiisutaanik malitseqartitsineq isiginiarlugu.
- Meeqqanut inuusuttunullu susassaqarfimmi pinaveersaartitsineq siusissukkullu suliniuteqarnerit.
- Naligiissitaanermut suliassaqarfik siunissamilu qitiutitassat.
- Avataanit sunniutit annertuut.

Aqqissuusseqqinnermik suliniutissami ataatsimoorfeqarpoq, tassa taakku aningaasaqarnikkut attanneqarsinnaasumik inuiaqatigiinnik annertunerusumik naligiiffiusumik pilersitsinerit iluaqtaassammata. Taamaattumik politikikkut sulinerit sammisat suli tassaapput innuttaasut inuunermi atugarisaasa, peqqinnissakkut pissutsit ilinniagaqalernissamullu periarfissaqarnerup pitsaanerulersinnissaat. Inuusutissarsiutini piusuni suli qaffasissumik ingerlataqarneq aamma pingaarpoq, soorlu aamma mingutsitsinngitsumik suliniuteqarnerup iluani ukiuni makkunani neqeroorutaasut inuusutissarsiornikkut periarfissat sammineqassasut. Tassunga atatillugu suliffissatigut neqeroorutit qaffannissaannut suliqaarnissaq pingaarpoq. Pingaarnertigut anguniagaq tassaavoq inuiaqatigiinni peqqissumik aningaasaqarfiusumi innuttaasut akornanni toqqissisimaneq atugarissaarnerlu.

Atuarluarnissassinnik kissaappassi.

Naaja H. Nathanielsen

Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq

Imai

Siulequt.....	3
1 Aallaqqaasiut.....	5
1.1 Maanna pisut pillugit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata naliliinera	5
1.2 Aningaasaqarnikkut ineriartorneq pillugu kisitsisit pingaarnert.....	6
1.3 Aalisarnermi ineriartorneq	7
1.4 Ukrainimi sorsunnerup kingunerisinnaasai	15
1.5 Nunanik allanik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit	17
1.6 Inuusutissarsiutit allat.....	19
1.7 Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu.....	25
1.8 Meeqqanut Inuusuttunullu aningaasartuutit.....	28
1.9 2021-mut Nunatta Karsiata naatsorsuutaat	36
1.10 Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerinut tunngassuteqartut	37
1.11 Akitsuutit.....	38
1.12 Kinguaattoorutit	40
1.13 Akiitsut allanngoriartornerat.....	42
2 Aningaasaatini atortut qulakkeernissaannut anguniakkat tunngaviillu	45
3 2022-mut aningaasanut inatsimmi sinaakkusiussat aamma 2023-mut aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip piareersarnera (AIS2023)	47
3.1 Aningaasanut inatsisissamut sanilliullugu aallaavigisat.....	47
3.2 Kommuninut 2023-mi ataatsimut tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissap piareersarnera	49
4 Anguniakkut uuttuutillu	50
4.1 Aningaasaqarnermik aqutsineq	50
4.2 Anguniakkat uuttuutillu atorineqartarneri	50
4.3 Piitsuussutsimik uuttuineq	63
5 Suliniutit tullerriaarneri	66
5.1 Attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarutip nutaap piareersarneqarnera II 66	
5.2 Ilinniagaqartut amerlanerusut sulilersimasullu amerlanerusut.....	67
5.3 Piujuartitsinermik tunngaveqartumik siuariartorneq	68
5.4 Inuup akileraarutaannik aaqqissuusseqqinnermut najoqqutat	72
5.5 Erseqqissumik, ullutsinnut naapertuuttumik siunissamullu ungasinnerusumut ineqarnikkut politikkimut najoqqutat suliniutillu	73
5.6 Eqqakkani puiaasanillu utertitsisarnermi najoqqutat suliniutillu.....	74
5.7 Peqqinnissaqarfimmi najoqqutat - Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuaq	75
5.8 Naligiissitaanermi najoqqutat	77
5.9 Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni pinaveersaartitsineq siusissukkullu suliniutit	78
5.10 Pisortat ingerlataqarfiini ineriartortitsinissamut suliniutinik aalajangersimasunik pisariaqartitsineq.....	80
Takussutissiat nalunaarsuiffiillu allattuiffii	83

1 Aallaqqaasiut

Peqqinnartumik aningaasaqarneq ineriartortinneqassappat inuiaqatigiinni patajaannermik toqqissisimanermillu sunnerneqarsimasuni pingaarnersaassaaq. Innuttaasut inuuniarnermi atugaasa pitsaanerulersinnissaannut suliaqarnermi naalakkersuisoqatigiit pissusissamisoortumik anguniagaraat inuussutissarsiutit ineriartortinnerannik sulisoqarnikkullu suliaqarnissaq kiisalu naligiinnginnerup annikillisinneranik aamma inuiaqatigiinni iluaqutissanut naligiimmik periarfissaqarnermik qulakkeerinnittumik aningaasaqarnikkut politikkeqarluni sulinissaq.

Ukiut qaangiuttut aamma siunissaq isiginiarluarlugu Kalaallit nunaanni aningaasaqarnerup pingaarnertut misissorneqarnera tulliuuttuni atuarneqarsinnaavoq.

1.1 Maanna pisut pillugit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiata naliliinera

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfia 2022-mi upernaamut Ingerlatsinermik ilisimatitsissumminni maannakkut pissutsit pillugit imatut naliliivoq:

"Piffissami matumani Kalaallit Nunaat annertuumik siuariartorpoq nunamilu tuniusassiorsinnaaneq tamakkerlugu atorlugu, aammalu nunanit allanit sulisussanik nukissanillu pisariaqartitsilluni. Ukrainimi sorsunnerup pitsaanngitsumik kingunerit 2022 aamma 2023 $\frac{1}{4}$ aamma $\frac{1}{2}$ pct.-it akornanni qaangiukkiartornissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tamakkua sunniutissaasa uuliamik tunisassiat nerisassallu avataaniit eqqunneqartartut akiisa qaffannerisigut pinissaat ilimagineqarpoq, tamatumalu pisisinnaassuseq annikillisissavaa ilaatigullu inuit atuinerat annikillissalluni.

Ineriartorneq 2020-mi unikaallatsineqarpoq, kisiannili nunanut allanut amerlanerusunut sanilliullugu Kalaallit Nunaata Covid-19-imik nappaalanersuaq qaangerluarneruaa. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalernersuup kingunerluutai takornariaqarnikkut angalatitsinermilu inuussutissarsiutiniinnerusimallutik. Suliffissarsiortutut nalunaarsorsimasut najoqqutaralugit 2021-mi suliffissaqartitsiniarnermi suli siuariartortoqarpoq. Ineriartorneq sanaartornermi ingerlaqqippoq inuillu namminneq atuinerat isertitat tunngavigalugit annertusiartorluni.

Ukiut arlallit aalisarneq siuariartoreersoq aalisakkat pisarineqartartut qaffasinnerpaamiinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. 2021-mi qaammatini suillerni qulingiluaani Kalaallit Nunaata imartaani raajartat 2020-mut sanilliullugit 10 %-imik annikinnerupput. Piffinni pissutsit pisassat sunnersinnaavaat aammalu siunnersuinerit avataani raajartassat ikinnerulersinneqarnissaannik pisariaqartitsinermik oqariartuuteqanngillat. Uumassusilerituut siunnersuinerat pisassiissutini ukiuni arlalinni malinneqarsimavoq aammalu avataasiarluni qalerallinniarneq assigalugu raajarniarneq piujuartitsisumik tunngavilittut MSC-mik nalunaaqutserneqarnikuuvoq.

Ukrainimi sorsunnerup Ruslandimullu kingunerititat aalisarnikkut isertitassanik periarfissat aamma sunnersinnaavaat, aamma inuussutissat kingunerititassanut ilaatinneqanngikkaluatut. Kalaallit aalisakkanik tunisassiaannik Rusland pisisartut annerpaartaasa ilaanniippoq aammalu nunarsuarmioqatigiit aningaasatigut niuerneramik akiliisitsisarnermillu mattussinerisa niueqatigiinneq ajornarnerulersippaat. Aalisakkat qaleruallillu avammut niuerutigineqarnerisa 14 %-iisa missaat Ruslandimut tunineqartarput aammalu nunat niuerfigisat sukkasuumik taarserneqarnissaat ajornarsinnaavoq. Niueqatigiinneq ajornarsilluinnassappat piffissami aalajangersimasuni aalisakkanik tunisassiat akikinninngorlugit tuniniarneqartariaqarnerat pisariaqalersinnaavoq.

Aalisakkanut aamma qalerualinnut akigitinneqartut 2021-mi appariartuinnarsimapput, tamanna naatsorsuutini aalisakkanut aalajangersimasunut kiilumut akit tunngavigalugit nalilerneqarpoq. Umiarsuaatileqatigiinnut iluanaarutit annikinnerulersimapput aalisarnermillu inuussutissarsiuteqartut amerlasuut isertittagaat appariarsimallutik.

Siunnessami akip ineriartornissaa nalorninartoqartuaannarpoq, nunarsuarmili inuussutissat akiisa qaffakkiartornerat aalisarnermut sunniuteqassasoq naatsorsuutigisariaqarpoq. Nunani tamalaani inuussutissat akii imminnut ataqatigiipput aammalu nerisassat aalajangersimasut akitsorneqartillugit nerisassat akiinut allanut sunniuteqqartarpoq. FAO-p 2022-mi martsimi nalunaarutigaa inuussutissat akii qaffasinnerpaaffissaminniittut ukiorlu manna inuussutissatigut ajornartuuttoqarnissaa mianersoqqutigalugu. Ukioq 2022-mi 2023-lu ilanngutillaarlugu aalisakkanut qalerualinnullu akit qaffassasut naatsorsuutigineqarpoq. Aalisakkanik tunisassiat avammut niuerutaasartuni pingaarnertut inissisimmammata nioqutissanik eqqussuinermi akigitinneqartut qaffakkiartorneri illuatungilissavaat. Nunanik allanik paarlaasseqatigiilluni niuernermi pitsaassutsip appasinnerulinnginnissaanut aalisakkat qaleruallu akiisa qaffakkiartornissaat

pisariaqarpoq (ima paasillugu avammut niuernermi akit nioqutissanik eqqussuinermi akinut ilanngaatigineqartarluni,) taamaaliornikkut nioqutissat akisunerunerannit pigissaarnikkut annaasassat killilersimaarneqassallutik.

2022-mi ineriartornerup 2 pct. inulaarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Nunami maani nunanilu allani akiuussutissanik kapuinerup kingunerisaanik takornariaqarneq annertuumik uteqqissinnaavoq, naak Ukrainimi sorsunneq nalorninartorsioqutissigaluartoq pisisinnaanermilu aningaasat nalingisa annikilliarthornerat takornarissanik tunuarsimaartitsisinnaagaluartoq. Nunanit allaneersut unnuisarnerinut kisitsisaagallartut nunanit allaneersut soqutiginninnerannik takutitsipput. 2021-mi piffissami kingullermi nunanit allaneersut unnuisarnerini siuariartorneq avataaniit suliarthortut tikerartarnerannik peqquteqarsinnaavoq.”

Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit naliliinerat Naalakkersuisunit tusaatissatut tiguneqarpoq immikkoortunilu tulliuuttuni taamatut naliliinnermut ilassuteqassallutik.

1.2 Aningaasaqarnikkut ineriartorneq pillugu kisitsisit pingaarnert

Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerannut ukiumoortuumik missiliuisarput. Missingersuinermi kingullermi 2021-mi septemberimi ingerlanneqartumi piffissaq 2020-mit 2022-mut pineqarpoq. Taamaattumik Aningaasaqarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup Ingerlatsinermik ilisimatitsissutaani ukioq kingulleq missingersuineq malitseqartinneqarpoq 2023-lu ilanngunneqarluni. Ajornartornerup qanoq ineriartornissaa nunarsuarmilu aningaasaqarnermut kingunissat annertuumik nalorninartoqarmata missingersuineq annertuumik nalorninartoqarpoq. Siunnersuisoqatigiinni oqallinneq aamma upernaap aasallu ingerlanerani naatsorsueqqissaarnerit tunngavigalugit 2022-mi septemberimi Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit nalunaarusaannut akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerannut nutaamik missingersuusiortoqassaaq. Akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerannut nalilersuigallarnermi naatsorsueqqissaarnerit pissarsiarineqarsinnaasut kingullit, tassunga ilanngullugit paasissutissaagallartut tunngavigineqarput taamaattumillu nalilersuineq nalorninartoqartinneqassaaq. Akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerannik september 2021-mi siulittuinnermut naleqqiullugu, 2022-mi 2,5 pct.-imik siuariarfiusumik siuariarnissaaq siunnersuisoqatigiinnit naatsorsuutigineqartoq ukioq manna siuariarnissamut missiliuineq annikillisinneqarpoq 1,8 pct.-imut 2023-milu 1,3 pct.-imut.

Nalunaarsuuffik 1. Pilersuinermi oqimaaqatigiissuseq, TAN-ip procentinngorlugu ukiumut ineriartorneq aamma akini ataqatigiissuni ilanngaaseereernani aningaasaliinerit

	2019-imi BNP-p annertus- susaa	2016	2017	2018	2019	2020	Missingiutit		
		2021	2022	2023					
Inuit nammineq atuinerat	35,0	1,5	0,9	1,5	-0,1	1,6	1,5	0,2	0,3
Pisortat atuinerat	43,8	1,8	1,7	3,0	4,4	-2,1	0,4	0,4	0,4
Tamakkiisumik aningaasaliinerit	31,3	10,9	-4,1	-6,9	53,3	5,9	3,3	5,2	-1,4
Nioqutissanik sullissinernillu annissuineq	41,1	15,2	-3,8	3,6	-10,4	-6,2	1,5	2,0	2,0
Inaarutaasumik atuineq katillugu	151,2	5,9	-1,4	1,7	6,8	-0,7	1,6	1,8	0,3
Nioqutissanik sullissinernillu eqqussuineq	51,2	11,0	-3,5	2,4	14,5	-2,8	2,5	2,0	-1,5
Tunisassiat ataatsimut nalingat	100,0	4,7	0,1	0,6	2,3	0,4	1,1	1,8	1,3

Nalunaarsugaq: 2016-2018-imut kisitsisit inaarutaasuupput; 2019-20-mut kisitsisit kisitsisaagallarpuit; 2021-23-mut kisitsisit Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit missingiinaat.

Najoqqutaq: Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia aamma Aningaasaqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit, "Ingerlatsinermik ilisimatitsissut 2022:1".

Nalunaarsuiffik 1-ip takutippaa pilersuinerup oqimaaqatigiissinnera, tassaasoq naatsorsuineq ukiumi ataatsimi tamakkiisumik atuinermik aamma nioqqutissanik kiffartuussinernillu isiginninnermik takutitsisoq. TAN aamma eqqussuineq tassaasut nioqqutissanik kiffartuussinernillu ataatsimut isiginninneq, atuneq, aningaasaliinerit avammullu niuernerup tassaallutik ataatsimut atuneq.

1.3 Aalisarnermi ineriartorneq

Aalisarneq tassaavoq avammut niuernermi inuussutissarsiutini suli pingaarnersaasoq aammalu nunap aningaasaqarneranut inuiaqatigiinnilu ingerlataqarnermut aalajangiisuulluinnartuusoq.

Aalisarnermi aningaasaqarnerup ineriartornera ukiumi kingullerni qulikkaarani pitsaalluinnarsimavoq. Ilaatigut tamatumunnga pissutaavoq annertussutsit qaffanneri aammalu annerusumik aalisakkat akiisa pitsanngorsimaneri.

Takussutissiaq 1-imi raajat, qalerallit saarulliillu 2010-2021-mi akiisa nikerarnerat takutinneqarput.

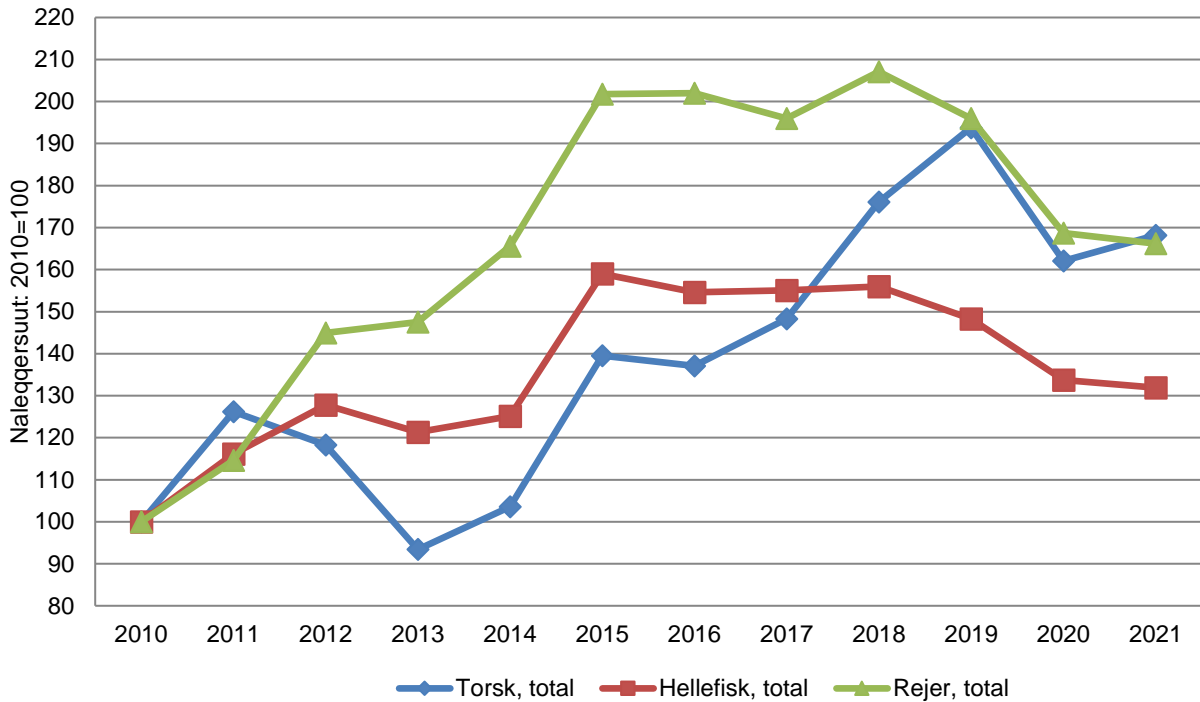
Saarullit agguaqatigiissillugu akii 2010-mut naleqqiullugu 2011-mi 26 pct.-imik qaffapput kingornalu 2021-mi akit apparlutik 2013-milu annertuumik. Piffissami 2013-mit 2019-mut saarullit agguaqatigiissillugu akii ukiumi tamani annertuumik qaffapput 2016 minillugu, tassani annikitsumik appariartoqarluni. Saarullit agguaqatigiissillugu akii oqaluttuarisaanermi aatsaat qaffasitsigalutik 2019-imi qaffapput, 2013-imut naleqqiulluni 2019-imi 107 pct.-imik akit qaffallutik. Saarullit akii nunarsuaq tamakkerlugu Coronamik nappaalanersuup malitsigisaanik 2020-mi sakkortuumik apparput, kisianni 2021-mi qaffaqqillutik.

Qalerallit agguaqatigiissillugu akii 2010-mut naleqqiullugu 2012-mi 28 pct.-it missaannik qaffapput. Akilli 2013-imi apparlutik, kingumullu 2014-imi aamma 2015-imi qaffallutik. Qalerallit akiisa qaffasiffiat ukiumi 2015-imit 2018-imut qaffasissumiittuarput. Qalerallit agguaqatigiissillugu akii 2018-imit appariartorsimapput, 2020-mi aamma 2021-mi nunarsuaq tamakkerlugu Coronamik nappaalanersuaq annerusumik tassani pissutaalluni.

Raajat agguaqatigiissillugu akii piffissami 2010-2016-imi assut iluaqutaasumik ineriartorsimapput, 2015-imi aamma 2016-imi akit 2010-mut naleqqiullugu marloriaat sinnerlugu qaffassimallutik. Raajat akii 2017-imi appalaarput kingornalu oqaluttuarisaanermi aatsaat qaffasitsigilerlutik 2018-imi qaffallutik. 2019-imi raajat akiisa qaffasiffii ammukariartulersimapput. Nunarsuaq tamakkerlugu coronamik nappaalanersuaq 2020-mi aamma 2021-mi raajat akiinut ajortumik annerusumik sunniuteqarsimavoq.

Naatsorsuutigineqarpoq aalisakkat akiinut 2022-mi ajunngitsumik tamanna sunniuteqassasoq nunarsuaq tamakkerlugu coronamik nappaalanersuup kingorna niuerfiit ammaqillutik aalisakkanillu nioqqutissianik piunasaqarneq qaffakkiartarluni. Ukrainimi sorsunneq aamma aalisakkat akiinut annertuumik sunniuteqarpoq. Ruslandi nunarsuarmi saarullinnik avammut niueruteqartuni anginersat ilagaat. Nunarsuarmioqatigiit saarullinnik Ruslandimeersumik eqqussuinissamut peqquneqarpata saarullit akii qaffassasut naatsorsuutigineqarpoq. Rusland tassaavoq raajanik qalipalinnik Kalaallit Nunaata niuerfiata annersaata ilaat. 2021-mi raajat qalipallit kalaallit nunaanneersut pingajorarterutaasa missaat Ruslandimut avammut niuerutigineqarput. Kalaallit Nunaat nunat killiit iliuseqarnerisigut Ruslandimut avammut niuernissamut inerteqqummik eqqorneqarpat tamanna pingaartumik raajanik qalipalinnik avammut niuernermit annertuumik kinguneqartussaassaaq, siunissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu. Taamaattumik ullumikkut siunissami qaninnerusumi Ruslandimut tunineqartartunut aalisakkanik tunisassianut niuerfinnik nutaanik Kalaallit Nunaanni aalisarnikkut ingerlatseqatigiiffiit allannortitsinissaat naatsorsuutigineqanngilaq. Taamaattumik Ruslandimut aalisakkanik tunisassianik avammut niuernermit inerteqquteqarneq piviusunngortinneqassappat raajat qalipallit akii 2022-mi apparsinnaapput.

Takussutissiaq 1. Aalisakkat qaleruallillu agguaqatigiissillugit kiilumut akinut naleqqersuut, 2010-2021.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik. Naleqqersuut: 2010=100. Saarullinnut tamakkiisumik naleqqersuut tassaavoq saarullinni ilivitsuni, saarullinni nerpiini saaneqanngitsuni aamma saarullinni tarajortikkani tunisassiani akit agguaqatigiissinneri. Qalerallinnut tamakkiisumik naleqqersuut tassaavoq qalerallit ilivitsut, qalerallit nerpii saaneqanngitsut qalerallillu allat akiisa agguaqatigiissinneri. Raajanut tamakkiisumik naleqqersuut tassaavoq raajat qalipallit aamma uutat aamma raajat qalipaajakkat akiisa agguaqatigiissinneri.

Nioqqutissiani naleqarnerpaat raajat, qalerallit saarullilluni 2020-mi nioqqutissanik avammut niuernermi Kalaallit Nunaata ataatsimoortumik avammut niuernerata nalingata 80 pct.-it missaaniipput 2021-mi 82 pct.-it missaaniillutik. Raajanik avammut niuernerq 2020-mi nioqqutissanik avammut niuernerup nalingata tamarmiusut 45 pct.-it missaaniipput 2021-mi 47 pct.-it missaannut qaffalluni.

Raajaqassutsip qaffariaateqarnerata kingunerisaanik raajat pisarineqartartut 2015-imit annertusiarorsimapput. 2015-imi Kitaata imartaani raajatassiissutit 73.000 tonsiusimapput, taamaattorli 2021-mi 2022-milu raajaqassutsip pitsanngoriarnera pissutigalugu 115.000 tonsinut qaffanneqarlutik. Kitaata imartaani raajartassiissutaasunit tamarmiusunit Canada aamma EU 3.823 tonsinik 2021-mi 2022-milu pisassinneqarput.

Nalunaarsuiffik 2-mi takuneqarsinnaasutut saarullit pisarineqartut 2013-2016-imi amerleriarujussuarsimapput. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi pisassiissutit apparuarujussuarsimaneri pingaarnertut pissutigalugit saarullittat tamarmiusut 2016-imiit 2020-p tungaanut apparuarorsimapput. 2021-mi saarullittat qaffaqippup, tamatumani pissutaanerpaavoq avataani saarullittassat annertusineqarnerat.

Piffissami 2012-imiit 2016-imut qalerallittarineqartartut amerliartorsimapput. Pisarineqartartut 2017-imi ikilippup, piffissamili 2018-2021-mi amerleriaqqissimappup avataasiortut sinerissallu qanittuani pisarineqartartut amerlanerusimammata.

Kalaallit avataasiorluni aalisariutaat annertuumik nutarterneqarsimappup, tamatumani ingerlatseqatigiiffiit kilisaatinut nutaanut amerlaqisunik aningaasaliissuteqartarsimallutik. Piffissami 2016-2022-imi avataasiorluni raajarniarnermi, saarullinniarnermi qalerallinniarnermilu aalisariutit nutaat arfineq-pingasut atorneqalersimappup kilisaatit pisoqqat taarserlugit. Taamatuttaaq 2023-mi tunniunneqartussamik qalerallinniummik avataasiummik kilisaammik nutaamik sanasoqarnissaa isumaqatigiissutigineqarsimavoq.

Nalunaarsuiffik 2. Aalisartut aamma aalisariutit Kalaallit Nunaanni akuersissutit atorlugit pisaat, 2013-2021

Tonsit	2013	2014	2015	2016	2.017	2018	2019	2020	2021
Avaleraasartuut, katillugit	52.797	78.382	30.390	36.031	46.568	63.510	30.259	26.613	33.360
Saarullit, katillugit	25.504	31.117	49.045	56.408	54.304	45.145	42.359	37.628	42.246
<i>Saarullit, avataasiorluni</i>	11.976	12.619	23.668	21.747	22.329	22.146	22.006	19.315	28.285
<i>Saarullit, sinerissap qanittuani</i>	13.528	18.497	25.376	34.662	31.975	22.999	20.354	18.313	13.961
Qalerallit, katillugit	34.829	38.209	38.191	42.231	38.144	41.072	45.841	42.816	45.390
<i>Qalerallit, avataasiorluni</i>	11.348	11.464	13.318	11.564	13.402	13.724	15.819	15.032	16.146
<i>Qalerallit, sinerissap qanittuani</i>	23.482	26.745	24.873	30.667	24.742	27.347	30.022	27.784	29.244
Raajat, katillugit	88.532	83.419	70.289	80.906	87.166	88.710	96.144	107.470	108.494
<i>Raajat, avataasiorluni</i>	44.879	45.287	36.346	40.662	43.963	48.967	51.526	57.891	61.205
<i>Raajat, Sinerissap qanittuani</i>	43.654	38.132	33.944	40.244	43.202	39.743	44.618	49.578	47.289

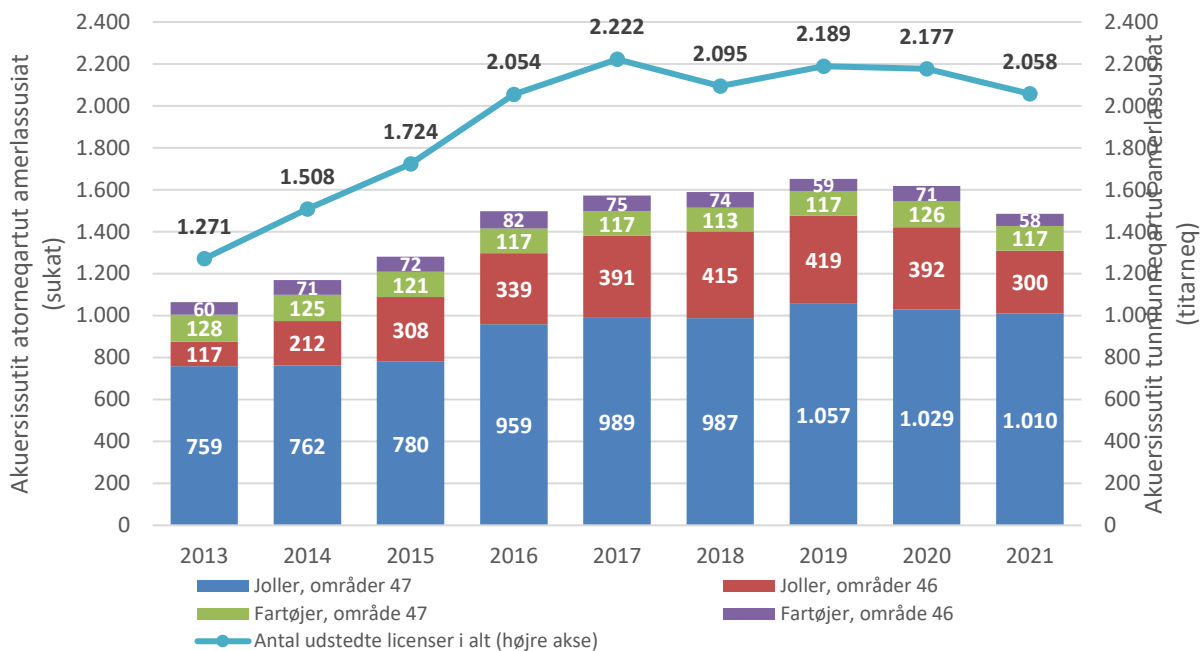
Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliivik (KANUAANA).

Sinerissap qanittuanut akuersissutit

Sinerissap qanittuani qaleralinniarneq najukkanut suliffissaqartitsiniarnikkut aningaasaqarnikkullu pingaaruteqartorujussuuvoq aamma inuiaqatigiit tamarmiusut eqqarsaatigalugit. Piffissami 2013-2021-mi sinerissap qanittuani ukiumut qalerallitarineqartartut agguaqatigiissillugit 27.000 tonsit sinneqarput.

Sinerissap qanittuani qaleralinniarnermut akuersissutit amerlassusiisa 2013-imit 2021-mut ineriartornerat Takussutissiami 2-mi takutinneqarpoq. 2013-2021-mi piffissap ingerlanerani akuersissutit tunniunneqartut katillugit amerleriarujussuarsimapput. Akuersissutilli tunniunneqartut amerlasuut ukiuni ataasiakkaani atorineqarsimangillat. Akuersissutit tunniunneqartut 2013-imi 1.271-init 2017-imi 2.222-nut, tassa 75 pct.-it missaannik amerleriarsimapput, piffissamili tassani akuersissutit atorineqartut amerlassusaat 1.064-init 1.572-inut, tassa 48 %-it missaannik amerleriarsimallutik. 2018-2021-mi akuersissutit tunniunneqartut ukiumut 2.000 sinnertarsimavaat, paarlattuanik akuersissutit 1.485 – 1.652 akornanniittut atorineqarsimapput. 2019-miit akuersissutit atorineqartut annikitsumik appariartulersimapput. 2013-mit akuersissutit atorineqarnerujussui aalisarnerup annertunerujussuanut pisooqataasimapput.

Takussutissiaq 2. Sinerissap qanittuani qaleralinniarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut atorneqartullu amerlassusaat 2013-2021

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit immikkut naatsorsuinernit. Nalunaarsugaq: Aqutsiveqarfik 47-imiippoq aqutsiveqarfik Upernavik, Uummannaq aamma Qeqertarsuup Tunua. Aqutsiveqarfik 46-imiippoq Kalaallit Nunaata imartaata sinnerani aalisarfissat. Malugiuk akuersissutit tunniunneqartut katillugit amerlassusaat titarnerni takuneqarsinnaammata akuersissutillu atorneqartut amerlassusaat sukani takuneqarsinnaalluni.

2013-2021-mi umiatsiaaqqanut akuersissutit amerleriarnepaasimapput, 2019-imi akuersissutit amerlanerpaanerminni katillugit 1.476-iusimallutik, aqutsiveqarfimmi 47-mi 1.057-it aamma aqutsiveqarfik 46-imi 419-it. Akuersissummi ataatsimi angallatit umiatsiaaqqalluunniit arlaqarsinnaanerat oqaatigineqassaaq. Taamaattumik akuersissutit amerlassusaat angallatit umiatsiaaqqalluunniit amerlassusaannut assersuunneqarsinnaanngillat. Taamaattumik aalisarsinnaassuseq tunggaviusumik qaffassinnaavoq naak akuersissutit amerlassusaat ikilisinneqaraluartut.

TAC tamarmiusoq (pisat annertussusaat qaffasinnerpaat akuerineqarsinnaasut) aamma sumiiffimmi 47-mi qalerallinnit pisat tamarmiusut piffissami 2013-2021-mi ilisimatuussutsikkut siunnersuinermit qaffasinnerusumiissimapput. Aqutsiveqarfimmi pingasuni tamani qalerallit pisarineqartut tamarmiusut ukiumut ataatsimut piffissami 2013-mit 2021-mut ilisimatuussutsikkut siunnersuinermit 38 pct.-it missaannik qaffasinnerusimapput. Tamanna isumaqarpoq aalisarneq piffissami piujuartitsinermik tunngaveqartumik nakkutigineqarsimanngitsoq 2022-milu suli uumassuseqarnikkut piujuartitsinermik tunngaveqarnani.

Sumiiffimmi 47-mi qalerallit pisarineqartut annertussusai akuersissutit amerlassusiisa qaffannerisa taamaalilluni aalisarsinnaanikkut piginnaasap malitsigisaanik ilisimatuussutsikkut siunnersuinermit qaangeerujussuarnerisa kingunerisimavaat qalerallit tunineqartartut agguaqatigiissillugu angissutsimikkut milliartorneri. Tamanna piviusumik isumaqarpoq aalisakkat tonsingorlugit annertussutsit assingi taakku pisariniarlugit amerlassutsitugit uuttorlugit sumiiffimmi qalerallinnik amerlanerujussuarnik tassani aalisarneqartussaasoq.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq juli 2021-meersumi isumaliutissiissummini ilaatigut uparuupaa ukiuni kingullerni aalisarnermi piginnaasap qaffannerata piujuartitsinermik tunngaveqartumik pisassat qaangerujussuarlugit sinerissamut qanittumi qalerallitassiissutinik aalajangersaanissamut tatisimannissimavoq. Taamaalilluni sinerissap qanittuani qalerallinniarneq piujuartitsisumik tunngaveqarnissaanut naleqqussarlugu aqqissuussaannikkut naleqqussarneqarnissaata pilertortumik pisariaqartinneqarnera Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup erseqqissarpaa. Ataatsimiititaliarsuarmi amerlanerussuteqartut inassutigaaq tamanna ukiuni 5-ini pissasoq. Piujuartitsisumik qaffasissusissaq

sinnerujussuarlugu pisassiissutinik aalajangersaasarnerit kinguneraat inuussutissarsiteqartut inuiaqatigiillu siunissami isertitaqarnissaannut annikillissasut.

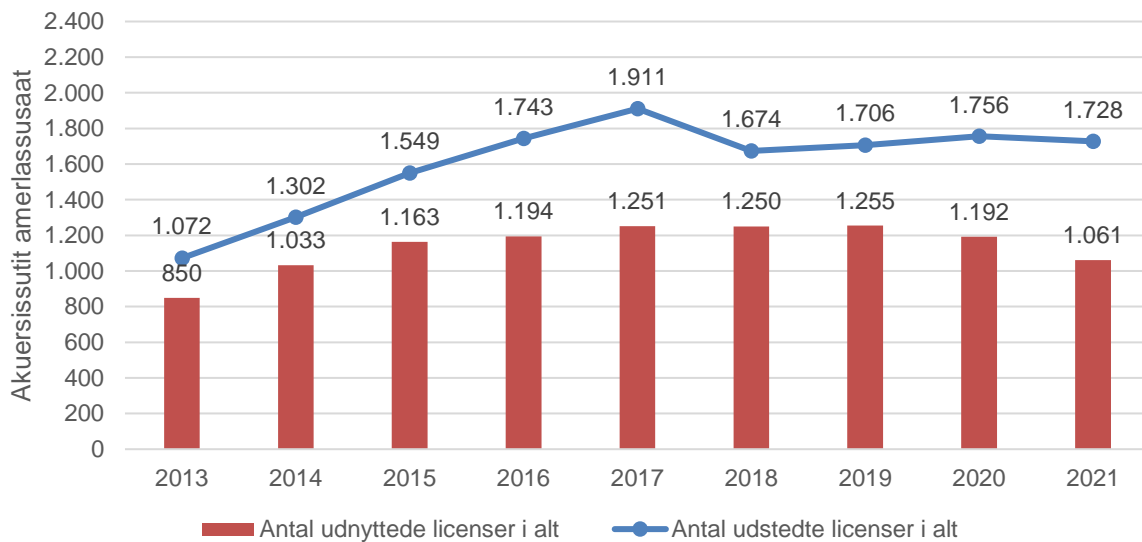
Aalisarneq pillugu inatsisissap aalisarnerup killiffia ineriartorneralu pillugu apeqqutinik pingaaruteqartunik suliaqassaaq, tassunga ilanngullugu aalisarnermut isertitatut killilersorneqassanersut, taamaalilluni assersuutigalugu aalisartut inuusuttut akuerineqarlutik, aalisarnerni taamatut eqqussiffigineqanngitsuni pisassiissutit niuerutigineqarsinnaasut, pisassiissutit niuerutigineqarsinnaasut nammineq pigisat pisasseeriaatsilluunniit allat eqqunneqassanersut, piginnittut siuariartinneqarsinnaaneri, kinguaarit nikinnerisa qulakkeerneqassanersut. Nunap aningaasaqarneranut pingaarluinnarpoq apeqqutini taakkunani politikikkut aaqqiinerit attanneqarsinnaasut nassaarinissaat.

Inuiaqatigiit tamarmiusut sumiiffiillu eqqarsaatigalugit sinerissap qanittuani saarullinniarneq qalerallinniarnerulli najukkanut pingaaruteqartorujussuuvoq. Ukiuni pisarineqartartut amerlassusii nikerartorujussuusimapput, tak. nalunaarsuiffik 2. Ukiuni 2013-2021-ni pisat annertussusaat ilisimatuussutsikkut siunnersuinernit annertunerungaatsiarsimapput.

Takussutissiaq 3-mi 2013-imit 2021-mut sinerissap qanittuani saarullinniarnissamut akuersissutit amerlassusiisa nikerarnerat takutinneqarput. Soorlu Takussutissiaq 3-mi takuneqarsinnaasoq 2013-2017-imi akuersissutit tunniunneqartut 78 pct.-inik amerleriarujussuursimapput. Akuersissutaasut 2017-imi amerlanerpaajusimapput, tassami ukiuni tulliuuttuni akuersissutit tunniunneqartartut ikiliartorsimmata. Taamaalilluni 2021-mi 2017-imit sanilliullugu 183-imik ikinnerusunik akuersissutinik tunniussisoqarpoq. Soorlu Takussutissiaq 3-mi takuneqarsinnaasoq akuersissutit tunniunneqarsimasut ukiut tamaasa atunngitsoortartut amerlapput. Piffissami 2012-2017 akuersissutit atorineqartut 563-inut amerleriarujussuursimapput, tassa 81 pct.-it missaannik qaffariarsimallutik. 2017-imi akuersissutit atorineqartut amerlassusii allanngorpiarsimangillat.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmi amerlanerussuteqartut inassutigisimavaat sinerissami qanittumi saarullittassiissutit ukiut 5-it ingerlanerini piujuartitsinermik tungaveqartumik pisassanut tulluarsarneqarujussasut.

Takussutissiaq 3. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi akuersissutit tunniunneqartut atorineqarsimasullu amerlassusiisa ineriartornerat, 2013-2021

Najoqqutaq: KANUAANA.

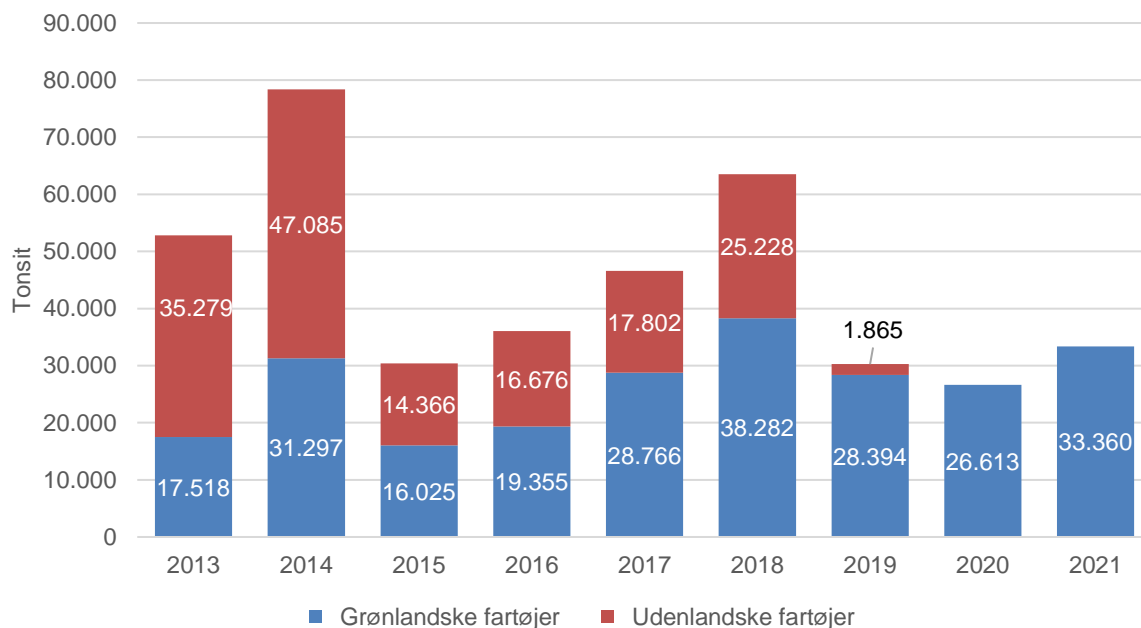
Ikerinnarsiortunik aalisarneq

Naalakkersuisut aalisarfinni nutaani aalisagaqatigiinnik nutaanik aalisarneqareersunillu atuinerup isiginiarneqarnerulernissaa aalisarnermik inuussutissarsiteqartut suleqatigalugit anguniagaraat. Aalisakkat nutaat pineqartut pingaarnertut tassaapput ikerinnarsiortut soorlu Tunumi avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu. Kisiannili 2017-imiillu Tunumi ammassassuarnik annertuumik aalisartoqarsimangilaq,

kingullermillu 2012-2014-imi annikitsunnguanik saarullernarniartoqartarsimalluni. Aalisagaqatigiit taakku piffissakkaartumik nunat assigiinngitsut sineriaanni nunallu allat imartaanni ingerlaartarput.

Avaleraasartuunik aalisarnerup ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffiit isertitaqarnerulernissaannut tunngavississimavai, pisortallu aalisakkanut akitsuutit akileraarutillu aqutigalugit isertitaqarnerulersissimallugit. Taamaalillutik ingerlatseqatigiiffiit aalisakkanik ataasiakkaanik allanik pisassiissutit akiilu nikerarnerannit sunnertiannnginnerusinnaapput. Takussutissiaq 4-mi 2013-2021-mut avaleraasartuunik pisat amerlassusaat, kalaallit nunallu allat aalisariutaannut agguataarneqarsimasut takutinneqarput.

Takussutissiaq 4. Kalaallit Nunaata imartaani avaleraasartoortat amerlassusiisa nikerarnerat 2013-2021

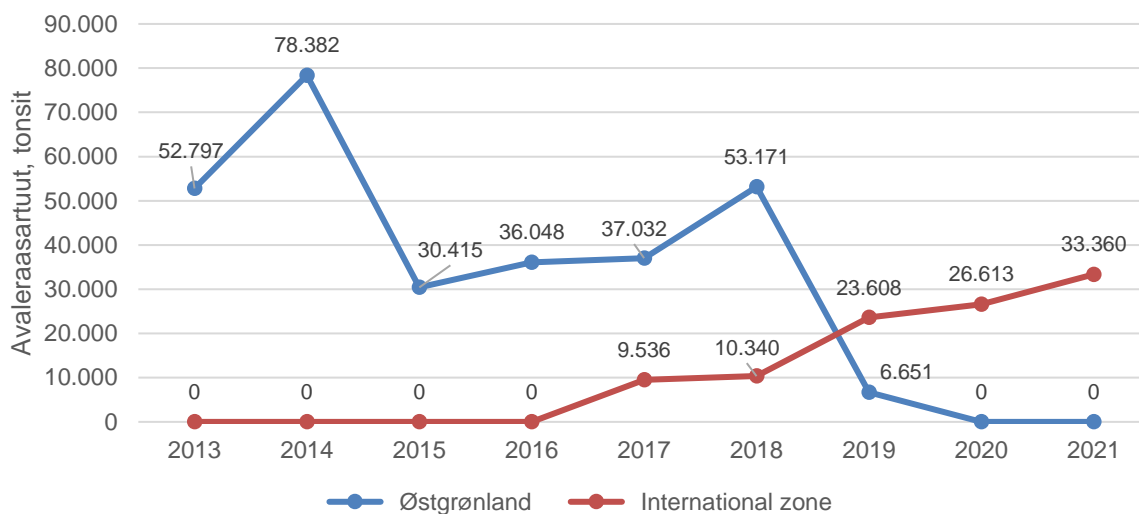

Najoqqutaq: KANUAANA.

Avaleraasartoortat Takussutissiaq 4-mi takuneqarsinnaasutut piffissap ingerlanerani allanngorsarsimapput 2014-amilu aatsaat taama amerlatigisimallutik. Pisarineqartut amerlanerujussuit kalaallit angallataannit pisarineqartarsimapput. 2019-mi 2018-mut sanilliullugu pisarineqartut tamarmiusut appararsimapput 2020-milu pisat sulii appariaqqissimallutik. 2021-mi pisat 33.360 tonsinut qaffariarsimapput, piffissami 2019-2021-mi qaffasinnerpaasimallutik.

Kalaallit angallataasa pisaat annertusiartorsimapput 2013-imi 32 pct.-imit 2017-imi 2018-amilu 60 pct.-it sinnerlugit, kiisalu 2020-mi 2021-milu 100 pct.-it tikissimallugit. 2016-imi ukiakkut Kalaallit Nunaat naalagaaffittut sinerialittut akuerisaavoq. Naalagaaffittut sinerialittut avaleraasartoorniarsinnaalernerup kingorna 2017-imiilli Kalaallit Nunaat nunat tamalaat imartaanni aamma avaleraasartoornialersimavoq. Angallatit kalaallit nunaanneersut kisimik nunat tamalaat imartaanni Kalaallit Nunaannut pisassiissutini aalisarsinnaapput. Takussutissiaq 5-imi Tunup imartaani aamma NEAFC-p imartaani, tassa nunat tamalaat aalisarfianni Kalaallit Nunaata 2013-2021-mi avaleraasartoortat takutinneqarput.

Takussutissiaq 5. Tunumi aamma nunat tamalaat aalisarfianni 2013-2021-mi avaleraasartuunik Kalaallit Nunaata pisisai

Najoqqutaq: KANUAANA.

Nunat tamalaat imartaanni aalisarnissamut periarfissaq ukiup ilaani aalisarnissap sivitsorneqarneranut iluaqtaavoq, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni piginnaasaq pitsaanerusumik atorneqarsinnaassalluni.

Avaleraasartooriarnaq suli nalorninaartuuvuq tamannalu 2019-2021-mi aalisarnerup takutippaa. Avaleraasartuut siumut oqaatigineqarsinnaanngitsumik nuuttariaaseqartillugit Kalaallit Nunaata imartaanni siunissami ukiukkaartumik avaleraasartuunik annertuunik aalisartoqarsinnaaneranut qulakkeerinnittoqanngilaq, tamannalu nunat tamalaat imartaanni Kalaallit Nunaata siunissami pisassiissutinut periarfissaqarneranut sunniteqarsinnaalluni.

Kalaallit Nunaat Atlantikup kangimut Avannaani avaleraasartuunut sinerialittut naalagaaffiuvoq, nunallu Tuluit Nunaat, Savalimmiut, Norge, EU, Island aamma Rusland peqatigalugit aalisakkat aqutsiviginerannut tunngatillugu ataatsimiinnernut peqataasarluni. EU-p, Norgep aamma Savalimmiut akornanni avaleraasartuut pillugit 2014-imi isumaqatigiissut 2020-p naanerani atorunnaarpoq. Islandi aamma Kalaallit Nunaat naalagaaffittut sinerialittut avaleraasartuut pillugit isumaqatigiissummut ilaasimangillat.

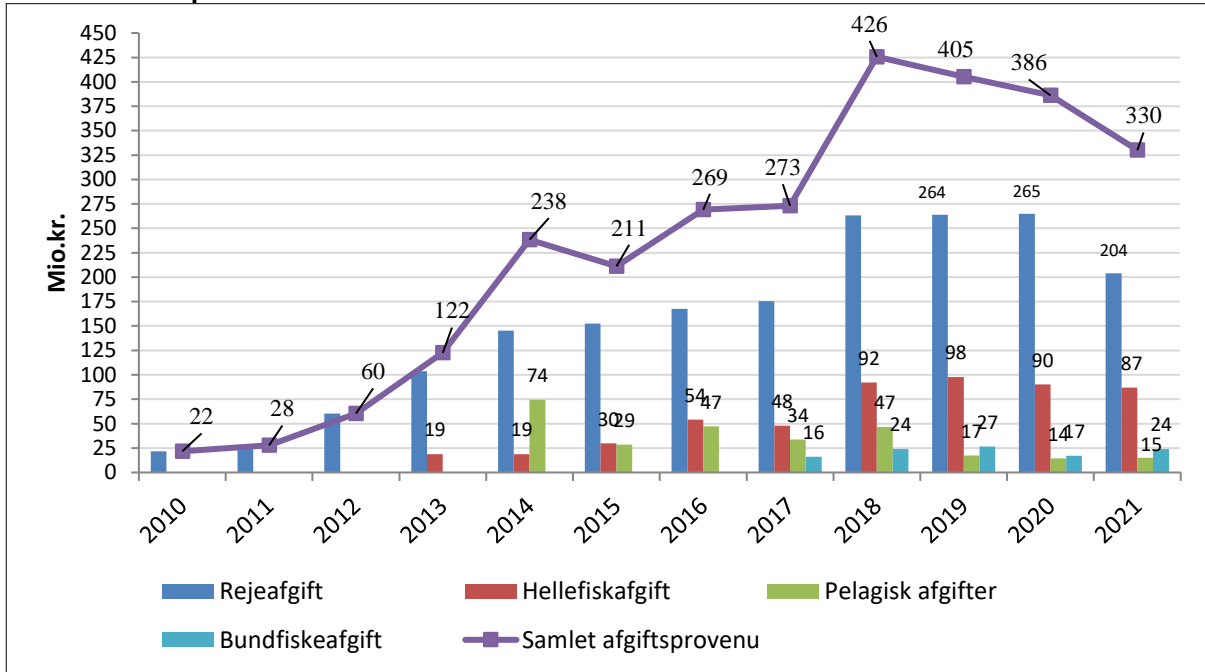
Tuluit Nunaata 1. januar 2021-mi EU-mit anineratigut Tuluit Nunaat avaleraasartuunut nunatut sinerialittut nutaatut angisoorsuannorsimavoq. Tamanna siunissami naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiinniartarnerannut qanoq sunniteqassanersoq suli nalunarpoq. Avaleraasartuut 2020-mi 2021-milu Tunumiissimanginnerat pissutigalugu naalagaaffiit sineriallit ataatsimiinnerini Kalaallit Nunaata isumaqatigiinniarnerni inissisimaneranik annertuumik sanngiillsitsisimavoq. Tamanna Kalaallit Nunaata nammineq imartamini aalisarnini taamaallaat tunngavigalugu pisassiissutinik piumasaqarsinnaaneranut atasutut isigineqassaaq.

Ikerinnarsiortunik aalisarnerup ineriartorneranut atasumik Savalimmiut peqatigalugit nunat marluk isumaqatigiinniarnerat aqutugalugu Kalaallit Nunaat Savalimmiut imartaanni 2022-mi saarullernanik 18.776 tonsinik aamma ammassassuarnik 6.500 tonsinik aalisarsinnaatitaavoq.

Aalisarnermi isumalluutini atuinermut akitsuutini iluanaarutit.

Aalisarnermi akitsuutini annertuumik isertitsiffiusarpoq (isumalluutini atuinermut akitsuutit), tak. Takussutissiaq 6. COVID-19-illi pisup inuussutissarsiornermi suliat kaaviiartitalu sunnersimavai.

Takussutissiaq 6. 2010-2021-mi aalisarnermi isumalluutini atuinermut akitsuutini iluanaarutit

Najoqqutaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

Aalisarnermi akitsuutini isertitat annertuut taakku oqaluttuarisaanermi aatsaat taama raajat qalerallilu akisunerannit kiisalu avaleraasartooriarnermi akitsuutini aallaaveqarsimapput. Isertitat 2018-imi annertunersaapput, sulili qaffasillutik.

2018-imi Kalaallit Nunaanni aalisarnermut tamarmut isumalluutini atuinermut akitsuuseeriaaseq nutaaq atuutilerpoq. Isumalluutini atuinermut akitsuuseeriaatsimut avataasiorluni aalisariaatsit tamarmik, sinerissap qanittuani qalerallinniarnerit raajarniarnerillu aamma ikerinnarsiortunik avaleraasartooriarnermi, ammassassuarnerit, saarullernarniarnerit eqalugarniarnerillu ilaatinneqarput.

Isumalluutini atuinermut akitsuusersuinermit iluanaarutit amerlassusaat 2010-imiilli amerleriarujussuarsimapput. Taamaalillutik iluanaarutit 2010-mi 22 mio. kr.-nit 2018-imi 426 mio. kr.-nut qaffariarsimapput, tassanilu iluanaarutissat 384 mio. kr.-nut missingersuusiorneqarsimallutik. Iluanaarutit 2019-imi 400 mio. kr.-t qaangeqqissimavaat, 405 mio. kr.-usimallutik. 2020-mi iluanaarutit 386 mio. kr.-usimapput, naak iluanaarutissat 393,5 mio. kr.-t missingersuutigineqaraluartut. Matumani naak COVID-19-ip kingunerisaanik aalisakkat akiisa appariartornerat pissutigalugu iluanaarutikinnerunissaq naatsorsuutigineqaraluartut. 2021-mut tunngatillugu 2021-mi appasinnerusunik 329,8 mio. kr.-nik iluanaaruteqartoqassasoq missingersuutigineqarsimavoq, tamannalumi ukiumi angusarineqarsimavoq.

2020-mut sanilliullugu 2021-mi iluanaarutissat annikinnerusunik missingersorneqarsimanerannut pissutaasut pingaarutillit ilagaat COVID-19 pissutaalluni 2021-mi raajat qalipaajarneqanngitsut tulaanneqarnerini avammullu tuniniarneqarnerini akiisa appariartornerat. 2020-mut sanilliullugu 2021-mi raajat qalipaajarneqanngitsut avammullu tunineqarnerani akigitinneqartoq 5 pct.-imik apparsimavoq.

2018-2021-mi isumalluutit akitsuutini iluanaarutit oqaluttuarisaanermi aatsaat taamak qaffasitsigipput. Pisortat isertitaat annertoorujussuit aalisarnermi akitsuutineersuunerat pissutigalugu aningaasaqarneq tunngaviumik sunnertiavoq, aalisarnermi inuussutissarsiutitigut piffissap ingerlanerani isertitat nikerartarsimmata. COVID-19-imik pisut aamma Ukrainimi sorsunnerup takutippaat niuernerq qanoq sunnertiatisoq, taamaammallu Kalaallit Nunaanni aalisarnermik tunisassiorneq sunnertiasutut

oqaatigineqarsinnaalluni. Taamaattumik isertitat qaffasinnerisa kingunerisaanik Nunatta Karsiata isertitatigut tunngavissaa assigiinngisitaarnerunissaanik suliaq unitsittariaqanngilaq.

1.4 Ukrainimi sorsunnerup kingunerisinnaasai

Ukrainimi sorsunneq nunarsuarmi aningaasaqarnermut aalassatsitsisimavoq, suliffeqarfiit atuisullu nunarsuaq tamaat isigalugu eqqugaanerlussimallutik. Sumiluunniit nunaqanngilaq pissutsinik nutaanik sunnerneqarsinnaanngitsunik, tamannalumi aamma Kalaallit Nunaannut atuuppoq.

Ruslandimut niuernerup matusaaratarsinnaanera eqqarsaatigalugu avammut niuerfiusinnaasut.

Raajanik qalipaajarneqanngitsunik aamma aalisakkanik ikerinnarsiortunik, soorlu avaleraasartuunik, ammassannik aamma ammassassuarnik avammut nioqquteqartarnermi Rusland pingaaruteqarsimavoq. Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfiup Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfimmut immikkut paasissutissanik misissuisimanerata takutippaa 2021-mi Kalaallit Nunaannit aalisakkanik tunisassiat 607 mio. kr.-nik nalillit avammut tunineqarsimasut, tassa raajanit qalipaajarneqanngitsunit 436 mio. kr.-t aalisakkaniillu ikerinnarsiortunit 171 mio. kr.-t, taakkulu 2021-mi Kalaallit Nunaata aalisakkanik avammut tunisaasa 13 %-it missigivaat¹. Aalisakkat ikerinnarsiortut sorliit qanorlu nalillit Ruslandimut tunineqarsimanersut paasissutissanit takuneqarsinnaanngillat. Kalaallit Nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut ilisimatitsissutigaa tamatumani avaleraasartuut, ammassassuit aamma ammassaat pineqartut.

Covid-19-imik ajornartorsiornerup ingerlanerani Ruslandimik niueqateqarneq suli pingaernerulersimavoq. Tamanna Kinami eqquusuinermit inerteqqutit annertunerannik pissuteqarpoq. Raajat qalipaajarneqanngitsut Kinamut nalinginnaasumik tunineqartartut Ruslandimut tunineqarsimapput, Ruslandi Kinamisut eqquusuinikkut taamatut killilersuinngimmat. 2020-mi raajat qalipaajarneqanngitsut 9.200 tonsit, 250 mio. kr.-nik nalillit Ruslandimut tunineqarput. 2021-mi raajat qalipaajarneqanngitsut tunineqartut 16.900 tonsinut, tassa 436 mio. kr.-nit nalinginut qaffapput.

Aamma 2021-mi aalisakkat Kalaallit Nunaanneersut 66 mio. kr.-nik nalillit Hvideruslandimut Ukrainemullu tunineqarput. Tunisassiat assingi Ruslandimut tunineqartarput. Ruslandimut, Hvideruslandimut Ukrainemullu avammut tunineqartut 2021-mi katillugit 674 mio. kr.-usimapput, taakku Kalaallit Nunaata aalisakkanik avammut tunisaasa 14,6 pct.-it missigaa.

Ruslandimut, Hvideruslandimut Ukrainemullu avammut tunisat pillugit naatsorsueqqissaarnerit Danmarkimi Naatsorsueqqissaartarfimmit tunniunneqartut nalorninartortaqrput taamaattumillu annikinaagaasimasinnaallutik. Tamatumunnga pissutaasoq tassaavoq ingerlatseqatigiiffiit kalaallit aalisagaannik Danmarkimit nunanut allanut avammut tunisisartut aalisakkap suminngaanneerneranik avammut tunisineri pappiliami nalunaarsuissallutik pisussaaffeqannginnerat.

Kalaallit aalisakkanik ingerlatseqatigiiffii siunissami qaninnerusumi aalisakkanik tunisassianik, qanittumi Ruslandimut tunineqartaraluartunik nutaanik niuertarfinnik pissarsisinnaanissaat naatsorsuutigineqanngilaq. Inuussutissarsiortnermi misillitakkat eqqarsaatigalugit niuerfigisinnaasat allat pissarsiariniarneqarnerani piffissaq sivisusinnaavoq. Naatsorsuutigineqarporli raajat qalipaajarneqanngitsut Ruslandimut tunineqartartut nunanut allanut, pingaartumik Asiamut tunineqarsinnaasut. Kisiannili piffissaq sivikinnerusooq eqqarsaatigalugu naatsorsuutigineqarpoq raajat akikinnerusumik akilersillugit tuniniarneqarsinnaasut. Taamatutaaq raajat akiinik appaanerup piffissami sivikinnerusumi nioqqutissat allat avammut niuerutigineqartartut akiinut sunniutissasut naatsorsuutigineqarpoq.

Avaleraasartuunik, ammassassuarnik ammassannillu tuniniaanerup allangortinnissaa ajornakusoornerussasooq naatsorsuutigineqarpoq. Pingaartumik avaleraasartuunut tunngatillugu, tassami avaleraasartuunik nioqquteqarnermi Ruslandi Kalaallit Nunaannut pingaernerpaasimammat. Taamaattorli avaleraasartuunut tunngatillugu allanik niuerfissarpassuaqarpoq, soorlu Egypten, Kina, Japan, Nigeria, Korea Kujalleq aamma Elfenbenskysten. Taamaalliluni avaleraasartuut Ruslandimut tunineqartartut nunanut allanut

¹ Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfiup agguaqatigiissillugu nunanut allanut avammut niuernerup aamma nioqqutissanik eqquusuineq nunakkaarlugit naatsorsoqqissaassavai. Taamaattorli tunisassiat Kalaallit Nunaannit aallaavillit qanoq amerlatigisut Ruslandimut tunineqartarnerisut naatsorsueqqissaarneq tamanna atorlugu nalilerneqarsinnaanngilaq, Kalaallit Nunaata aalisakkanik tunisassiaasa annertunerpaartaat Ruslandimut avammut niuerutigineqartinnatik Danmarkikkooqqaartarmata.

tunineqarsinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq. Piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu niuernerup allanut nuunneqarnerata akit pitsaanngitsumik sunnersinnaavai.

Kalaallit Nunaat ammassassuarnik annertuunik aalisarneq ajorpoq, taamaattumik pisarineqartut nunani allani tunineqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarpoq. 2018-imit 2020-mut kalaallit aalisariutaat ammassannik pisaqarsimangillat. Ukiumili pisassiiffiusumi 2021/2022 kalaallit aalisariutaat ammassassuarnik 60.000 tonsit sinnerlugit pisassinneqarsimapput. 2021-mi aamma 2022-mi ammassattat ilaat Islandimi aamma Savalimmiuni aalisakkerivinnut tunineqarsimapput, ilaat Japanimut, taannalu ammassannik ammassaallu suaanik annertuumik niuerfiuvoq, sinneruttut Ruslandimut, Hvideruslandimut aamma Ukrainimut tunineqarsimapput. Naatsorsuutigineqarpoq ammassaat Ruslandimut tunineqartartut Asiamut piaartunik tunineqarsinnaassasut.

Taaneqareersutut Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit Ingerlatsinermik ilisimatitsissut 2022:1-imi Ukrainimi sorsunnerup kingunerivaa inuussutissanik amigaaqalerneq, inuussutissat akiisa qaffannerinik kinguneqartussa, aalisakkat akiinut sunniuteqassasoq ilimagineqarpoq. Taamaalilluni niuerfinni tikinneqarsinnaasuni annikillisoqarneranit isertitatigut annaasaqarnissamut periarfissaqarpoq niuerfinnilu nutaanik annertussusaannik ilisimaneqanngitsuni inerisaanissaq aalisakkat akiisa qaffannerinik illuatungilerneqarsinnaalluni. Tamanna nalorninartunut ilaavoq 2022-mut siulittuutitut ilaasoq.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq sorsunneq Ukrainimit nunanut allanut siaruassappat pissutsit nutaarluinnaat atuutilissammata. Taamatut ineriartortoqarnera nalunaarusiap matuma sammisaata avataaniippoq tamannalu pissappat immikkut sammineqarumaarluni.

Nukissiuutit akii taakkulu aningaasaqarnermut sunniutaat

Ikummatissanik 2017-imi eqqussuineq 209.000 tonsiniippoq, kisianni 2020-mi 80.000 tonsinut apparsimalluni. 2020-mi kisitsisit appassisut COVID- 19-imut atatillugu assartuineramik ingerlatat annertuumik apparnerinut tunngaveqarpoq, taamaattumillu ukiunut nalinginnaasumut takussutaanani. Ukiuni allani aamma annertuumik nikerartoqarpoq. Toqqorsiviit nikerarnerannik tamanna tunngaveqarpoq. 2016-imit 2019-mut eqqussukkat ukiumut agguaqatigiissillugit 190.000 tonsiusimapput, taakkulu "nalinginnaasutut" isigineqarsinnaalluarlutik.

Piffissap ingerlanerani akit nikerartorujussuupput. Piffissap ingerlanerani 2020-mi eqqussuinermit akit qaffasinnerpaajupput, tonsimut aki 6.327 kr.-usimallutik. 2020-mi akit tunngavigalugit nalinginnaasunik eqqussuineq 1,2 mia. kr.-nik akeqassaaq.

Ukrainimi sorsunneq pissutigalugu 25. februar 2022-p kingornali Brent uuliap akia nunarsuarmi niuerfinni annertuumik qaffassimavoq. Europap aamma nunarsuup sinnerata uulia gasilu Ruslandimeersoq pisiariumajunnaarpatigut, nunarsuarmi neqerooruteqartarnerup appararujussuarnissaa kinguneranillu akit annertuumik qaffannissaat naatsorsuutigisariaqarput. Kalaallit Nunaat toqqaannartumik Ruslandimit uuliasineq ajorpoq, nunarsuarmili niuerfimmit pisisarluni, taamaattumillu Kalaallit Nunaat toqqaannartumik eqqorneqassanngilaq. Taamaattorli Kalaallit Nunaat nunarsuarmi uuliap akiata qaffakkiartorneranik eqqorneqartussaavoq.

Assersuutigalugu maannakkut qaffasissusermi 50 pct.-imik akit qaffanneri ukiumut eqqussuineq 600 mio. kr.-nut qaffassavaa. Ilimanarpallaanngilaq taamatut sakkortutigisumik akit qaffanneri ataavartuussasut, ilimanarlunili piffissami siviuserusumi akit qaffanneri qaffassasut Ukrainimi sorsunneq ukiunik arlalinnik siviussuseqassappat. Tamatuma kingunerissavaa uuliamik gassimillu neqeroorutit sakkortuumik apparneri.

Pissutsit immikkut ittut Polar Oilip niuernerani akinik qulakkeerinnittarnerat atuuppoq. Upernaakkut 2020-mi Naalakkersuisuusimasut akuersissutigaat KNI A/S piffissami 2021-23 sullissinermut isumaqatigiissutip iluani akinik qulakkeerinnissinnaasoq. Tamanna ima paasineqassaaq, maannakkut atuisartunut akigitinneqartut 2024-mi qaammatit siullit pingasut ilanngullugit attanneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqartoq. Isumaqatigiissutip avataatigut (kilisaatit, umiarsuit takornariartaatit, aatsitassarsiorfiit il.il.) nunarsuarmi akit atuuttut malillugit pisarineqarlutillu akilernerqartassapput. Taamaalilluni nunami inuussutissarsiutit pingaarnerusut inoqatigiit aningaasartuutaannit sukkanerusumik akit qaffannerinik sunnerneqassasut.

Akinik qulakkeerinnittarnerit piffissami aalajangersimasumi uuliat akiisa qaffannerinit sunniutit kinguartissinnaavaat, taamaalillunilu siviuumik annertuumik sunniuteqartinnagit. Erngup nukinganik tunisassiornerup annertusineqarnissaanik Inatsisartuni akuersilluni aalajangiinerit piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaanni nukissiuutinik atuinermit aningaasartuutinik annikillinerulersitsissaaq.

Ilanngullugulu KNI A/S-p ilisimatitsissutigisimavaa Ukrainimi sorsunneq maannakut akinik qulakkeerinninnissamik isumaqatigiissummut sunniuteqarnavianngitsoq toqqaannartumik pilersuiffiit pilersuisinnaajunnaassanngippata.

Illuliornermi sanaatornermilu aningaasartuutit annertusinerat

2021-p ingerlanerani illuliornermi sanaatornermillu ingerlataqartut siumut kalerriipput akit qaffakkumaartut. Tamatumunnga pissutaasut ilaatigut tassaapput nukissiuuteqarnermi akit qaffasinnerusut, kisianni aamma nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuup kingunerisaanik pilersuinikkut ajornartorsiutit, kiisalu qisunnik tunisassiornermut annertuumik kingunerlutsitsisut sullinernit sikannertuunit saassunneqarsimaneri. Ukrainimi sorsunnerup pissutsit taakku ajornerulersissimavai. Ilaatigut Ruslandimi aamma Hvideruslandimi tunisassiarineqartut qisunnik tunisassiat arlallit maannakut kingunerititanut ilaalersut pissutigalugit, ilaatigut sumiiffinni allani tunisassiarineqartut tunisassiat tunisassiarissallugit akisunerulissammata nukissiuuteqarnermi akit qaffanneri pissutigalugit. Tassani pineqarnerupput sanaatornermi atortut nukissiummik annertuumik atuisut soorlu qaleqtissiat, cement, gips, oqorsaait, gasbeton aamma flisit il.il.

Namminersorlutik Oqartussat illuliorneri sanaatornerilu anginerusut maanna ingerlanneqartut akit qaffanneqarnissaanik ilimasaarinermik tunngaviatigut annerusumik eqqorreqassanngillat, tassami qaffaataasussat isumaqatigiissutini ingerlareersuni pituttorneqareersimmata. Taamaattorli siunissami suliniutigineqartussani akit qaffasissasut naatsorsuutigisariaqassaaq. Kiisalu sanaatornermi atugassanik assartuisarnerup immikkut sivisussusillip siunissami suliniutinut pilersaarutaasut sunnersinnaavai, tamatumani kingunerineqarsinnaalluni sanaartukkap tunniunissaanut atulernerneqarnissaanullu ulluliussatut naatsorsuutigisat kinguartinneqarneranik.

Illuliornermi sanaatornermilu aningaasartuutit qaffanneri pilersuinermilu piffissat sivitsorneri taamaalillutik inissiaqarnermi, umiarsualivinnut, kiisalu mittarfinnut aserfallatsaaliinermik kinguaattoorutit angunissaanut sulinermit sunniuteqassapput. Sulinermit tassani tamanna sillimaffigineqarpoq.

1.5 Nunanik allanik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit

EU-mik peqateqarnissamik isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aamma EU-Kommissionip akornanni peqatigiinnissamik isumaqatigiissut nutaaq 5. oktober 2021-mi OLT-mi Kalaallit Nunaat pillugu Aalajangiinertut taallugu pisortatigut akuerineqarpoq. OLT-mi Kalaallit Nunaat pillugu Aalajangiineq 1. januar 2021-mi 31. december 2027-p tungaanut atuuttussatut pisortatigoortumik atuutilerpoq.

Namminersorlutik Oqartussat EU-Kommissionillu akornanni suleqatigiinnikkut siornatigut isumaqatigiissummut, ukiup 2020-p naanerani pisortatigoortumik atorunnaartumut sanilliullugu aningaasatigut qaffasinnerusumik tapiissuteqartoqartarnissaa qulakkeerneqarpoq. Isumaqatigiissut nutaaq aqutugalugu aningaasaliissutaasartut katillugit 54 mio. kr.-t missaannik qaffanneqarput, taamaalillutillu isumaqatigiissummi aningaasat 1,7 mia. kr.-t missaasa tungaannut annertussuseqalerlutik.

Nutaamik isumaqatigiissuteqarnikkut ilinniartitaanermut suliassaqaarfimmut aammalu isumaqatigiissummi "Mingutsitsinnginnerusumik Ineriartornermut aningaasaliissutit" pillugit suliassaqaarfimmut akiliisarnissamut aamma nutaamik pilersaaruteqalerpoq. Naalakkersuisut suliniunni tassani aningaasaliissutit uumasut assigiinngisitaartuunerannut, nukinnut ataavartunut, brintimik tunisassiornermut, silap pissusaanut ilisimatusarnermullu tunngatillugu suliniutinut siunnerfilerniarneqassasut siornatigut akuerisimavaat. Suliniutinut pilersaarusionermit allagaammik taaneqartumik suliaqartoqarpoq. Pilersaarusionermit allagaat EU-mit taamatuttaarlu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqassaaq.

Maannakut pilersaarusionermit allagaat ilinniartitaanermut suliassaqaarfimmut akiliinissamut pilersaarutitalik pigineqarpoq, matumani piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi suliassaqaarfik 1,5 mia. kr.-t missaanniittunik, tassa isumaqatigiissummi aningaasat katillugit 90 pct.-iannik aningaasaliiffigineqarnissaa naatsorsuutigineqarluni. Naalakkersuisut EU suleqatigalugu Mingutsitsinnginnerusumik Ineriartornissamut suliassaqaarfimmut, aningaasaliissutaasussanit tamarmiusunit 0,2 mia. kr.-nik isumaqatigiissummilu

anigaasat katillugit 10 pct.-iannik annertussusilinnik anigaasaliiffigineqartumut akiliuteqartarnissamut pilersaarut sulissutigaat.

Kalaallit Nunaat kalaallilu innuttaasut allallu EU-mik siornatigut isumaqatigiissummi EU-p suliniutaanni assigiinngitsuni, soorlu Erasmus+, Horizon Europe, COSME, il.il. anigaasanik assigiinngitsunik qinnuteqarnissamut periarfissaqarsimapput. 2020-mut anigaasanut inatsit aallernerfigalugu Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata, periarfissanik taakkunanga atuinissamut iluaqutaangaatsiartussatut naatsorsuutigineqartup pitsannorsarnissaanut anigaasanik immikkoortitsisoqarpoq.

EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissut

Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissutissaq nutaaq 2021-mit 2026-mut atuuttusaaq aamma piffissami 2021-2024-mut Aalisarneq pillugu Tapiliusaaq EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarsinnaaneraniq malittarisassiorfiusoq, kiisalu EU-p tassunga akiliutissai pillugit Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni isumaqatigiinniarnit ullormi 8. januar 2021-mi Kalaallit Nunaata EU-llu naammassivai. Naalackersuisut ukiumoortumik nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaammi isumaqatigiissummi siuariartornissaq nassuiarpaat, taamaattumik isumaqatigiissut nalunaarummi matumani eqqartorneqaqqissanngilaq.

Tuluit Nunaannik killilersugaanngitsumik niueqateqarnissamik isumaqatigiissummik nutaamik isumaqatiginninniarnit

Kalaallit Nunaat aalisakkanik tunisassianik EU-mut tunineqartartunik akileraartanngilaq. Tamanna Kalaallit Nunaata EU-mit aninermut isumaqatigiissutaanut tunngavilerneqarpoq aammalu Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni piujuartitsineq tunngavigalugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissutitigut periarfissinneqarluni taannalu aqqutigalugu EU Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnissamut piginnaatinneqarluni.

Innuttaasut taasitinneqareernerisa kingorna Tuluit Nunaat aamma Irlandip avannaa 1. januar 2021-mi EU-mi ilaasortaajunnaarput. Tamatuma kingunerisaanik kalaallit aalisakkanik tunisassiaat Tuluit Nunaannut eqqunnerini akitsuuserneqartalerput, taamaalliluni kalaallit aalisakkanik avammut tunisinermik ingerlatseqatigiiffiinut tamanna anigaasaqarnikkut annertuunik kinguneqarsimavoq kinguneqaannassallutilu. Akitsuusigaannginnerup aamma eqqussuinerit akitsuusigaanngitsut atuutinnginnerani Tuluit Nunaannut aalisakkanik avammut niuernermit atasut anigaasartuutit tamarmiusut 150 mio. kr.-nik annertussuseqassasut missiliorneqarput.

Tuluit Nunaat tassaavoq Kalaallit Nunaata aalisakkanik tunisassianik avammut niueqatigisaanni pingaarnerpaaq - pingaartumik raajanik uutanik qalipaajakkanillu tunisassianut saarullillu nerpiinut tunngatillugu. 2021-mi raajanik uutanik qalipaajakkanillu Kalaallit Nunaata avammut tunisaasa nalinginit tamarmiusunit 52 pct.-it Tuluit Nunaannut tunineqarsimapput. Kalaallit Nunaata aalisakkanik avammut niuerutaasa tamarmiusut 15 pct.-it missaanniittut 2021-mi Tuluit Nunaannut tunineqarput. 2022-mi Tuluit Nunaannut aalisakkanik avammut niuernerq annertusissasooq naatsorsuutigineqarpoq, taamaattumillu Tuluit Nunaannut aalisakkanik avammut niuernerq 15-20 pct.-imut qaffassasooq naatsorsuutigineqarluni.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Anigaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik qanimut suleqatigalugu Kalaallit Nunaata Tuluilu Nunaata akornanni killilersugaanngitsumik nunat marluk akornanni isumaqatigiissummut isumaqatiginninniarnit aallartinnissaanut atatillugu Tuluit Nunaannik ingerlaavartumik attaveqateqarsimavoq. Kalaallit aalisakkanik tunisassiaannik Tuluit Nunaannut avammut niuernermi akitsuuteqarunnaaqjinnissaat siunertaralugu suliaq ingerlanneqarpoq. Tuluit Nunaata Kalaallilu Nunaata akornanni killilersugaanngitsumik nunat marluk isumaqatigiissut Kalaallit Nunaata siullermeertumik niuernerq pillugu isumaqatigiissutigissavaa. Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaannik killilersugaanngitsumik niueqateqarnissamut isumaqatigiissummut missingiut, maannamut niuernermi killiliussat EU-mi killiliussaniittut tunngavilik 2020-mili novemberimi tunniuppaa.

1. januar 2021-mi Tuluit Nunaat aalisakkanik tunisassianik aalajangersimasunik eqqussinermi aalajangersimasumik annertussusillit utaqqiisaasumik akitsuuserneqartannginnissaannik atuutilersitsivoq. Taamatut aqqissuussinikkut nunat assigiinngitsut, taakkununga ilanngullugu kalaallit aalisakkanik tunisassiaannik akitsuutitaqanngitsunik eqqussuinerup pilersinneratigut niuernerup allanngunnginnissaa qulakkeerniarneqartussaavoq attanniarnaqarlunilu. Ilaatigut eqqussinermi raajanut uutanut qalipaajakkanullu 5.680 tonsinut aamma saarullit nerpiinut 40.140 tonsinut akitsuusersuinnginnissaq eqqunneqarpoq. Kalaallit Nunaata Tuluilu Nunaata akornanni killilersugaanngitsumik isumaqatigiissutit

isumaqatiginninniutigineqareernissaata tungaanut kalaallit aalisariutileqatigiiffiisa akitsuuteqanngitsumik eqqunneqarsinnaasunik atuisinnaanissaat naatsorsuutigineqarsimavoq. Akitsuuteqanngitsumik eqqunneqarsinnaasut aalajangersimasumik annertussusillit eqqarsaatigalugit nunanit tamanit atorineqarsinnaanerat ajornartorsiutaavoq. Tassunga ilanngullugit akitsuuteqanngitsumik eqqunneqarsinnaasunik atuisinnaassagaanni, tunisassiat Tuluit Nunaanni (aammaarluni) suliareqqinneqarnissaat poortoqqinneqarnissaalluunniit piumasaqaataavoq. Kalaallit aalisariutaatileqatigiiffii raajanut uutanut qalipaajakkanullu akitsuuteqanngitsumik eqqussisinnaanissaminnut maannakkut naleqqussarsimapput, taamaalillutik raajanut uutanut qalipaajakkanullu akitsuusigaanngitsumik eqqussisinnaaniassagamik. Ingerlatseqatigiiffiit saarullit nerpiinik nioqutissat akitsuuserneqanngitsut atorsinnaasimangilaat, nioqutissat Tuluit Nunaannut eqqunnerini inaarutaasuummata.

Isumaqatiginninniarnert suli ingerlapput. Maannakkorpiaq killiffik tassaavoq killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamat isumaqatigiissut aalisarneq pillugu isumaqatigiissummik ilaneqarnissaa tuluit piumasarisimavaat. Isumaqatigiissutit taakku ataatsimoortinneqalerpata tunngaviumik tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaata Tuluit Nunaat aalisarnissamat aalajangersimasumik annertussusilimmik, sulilu Kalaallit Nunaata imartaani aalisakkanillu, Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutit atuuttut naapertorlugit nunat allat imartaanni aalisarsinnaatitaasaani qanoq annertutiginissaanik ilisimaneqanngitsumik pisinnaatissavaa paarlattuanillu tuluit niuerfiannut akitsuuteqanngitsumik periarfissaqalerluni. Isumaqatigiissummik taama ittumik isumaqatigiissuteqarneq Kalaallit Nunaannut qanoq iluaqutaatigissanersoq maannakkut erseqqinngilaq, 2022-mili aasakkut erseqqissinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

1.6 Inuussutissarsiutit allat

Inuussutissarsiutit allat, pingaartumik takornariaqarnermut aatsitassarsiornermullu suliassa qarfiit nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuarmit sunnerneqarput. Taamaattumik "Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2022"-mi inuussutissarsiutit allat allaaserineqarnerini pingaarnertut isiginiarneqartut tassaapput takornariaqarneq aatsitassarsiornertu.

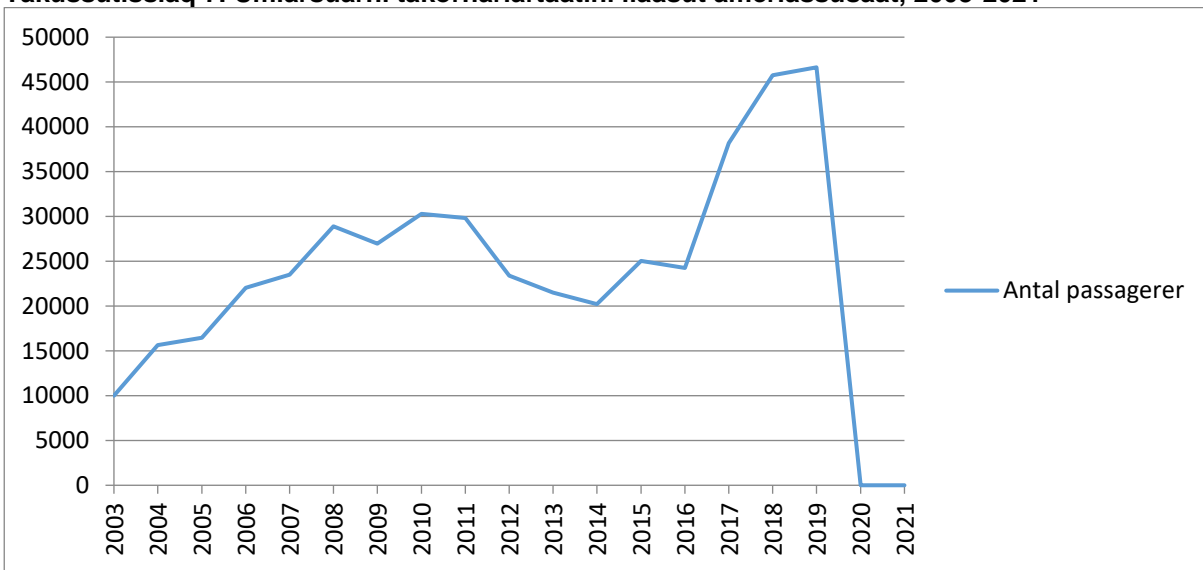
Takornariaqarneq

Nuna tamakkerlugu takornariaqarnermut periusissiaq "Kalaallit Nunaanni takornariatitsisarnermik ineriartortitsineq - Qanoq iliortoqassava? (2016-2020)" tassaavoq takornariaqarneq pillugu periusissiaq kingullertut akuerineqartoq. Periusissiaq 2020-mi atorunnaarpoq, tassanilu takornariaqarnermik suliaqarnermi tunngaviumik piumasaqaatit pitsanngorsarneqarnissaat pingaartinneqarsimalluni. Periusissiamik suliaqarnermi 2014 tikillugu ilanngullugulu takornariat tikittartut ikilerisimanerat tunngavigineqarpoq.

Periusissiami pingaarnertut siunertarinqarpoq pingaarnertut immikkoortortanut pingasunut suliniutit arlallit aqutugalugit ineriartornerup pitsaanngitsup illuanut saatsinnissaa. "pilersaarineq", "tigussaasuussuseq" aamma "amerlanerusut namminerisamik aningaasaliinissaannut tunngaviumik piumasaqaatinik pitsanngorsaaneq".

Periusissiami innersuussutigineqartut ilagaat takornariat ornittagaannik pilersitsinissaq, Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu atlantikoq qulaallugu mittarfinnik sanaartornissaq, takornariaqarnermut tunngatillugu ilinniakkanik piginnaasaqalersitsisunik siuarsaaneq aamma ilaatigut takornariatitsinermik kisermaassiffissanut akuersissutit aqutugalugit namminerisamik aningaasaliinissanik pilersaarineq. Periusissiami suliniutigineqartut arlallit naammassereersimapput, taamaalillutillu ingerlanneqareersimallutik.

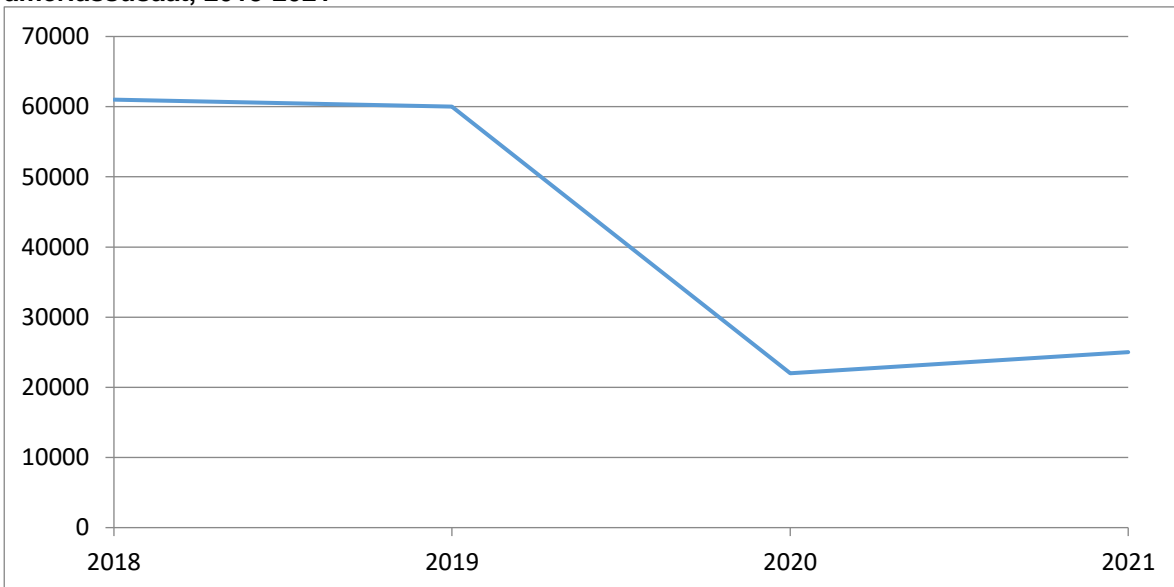
Takussutissiaq 7. Umiarsuarni takornariartaatini ilaasut amerlassusaat, 2003-2021

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Visit Greenland.

Periusissiami suliniutit assigiinngitsut Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermut pitsanngorsaasimapput. Takussutissiaq 7-imi takuneqarsinnaasut ukiuni 2012-2014-mi umiarsuarnik takornariartaatini ilaasut amerlassusaat appariartoriarlutik 2019-ip tungaanut annertuumik amerliartorsimapput, takornariat 46.000-it sinnerlugit Kalaallit Nunaannut takornariarsimallutik. Takussutissiaq 7-imi takuneqarsinnaasut COVID-19-imik pisoq pissutigalugu 2020-mi 2021-milu takornariartaatini ilaasunik nalunaarsuisoqarsimangilaq.

Takussutissiaq 8. Kalaallit Nunaanni nunanit allaneersut timmisartunut ilaallutik aallartut amerlassusaat, 2018-2021

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Visit Greenland.

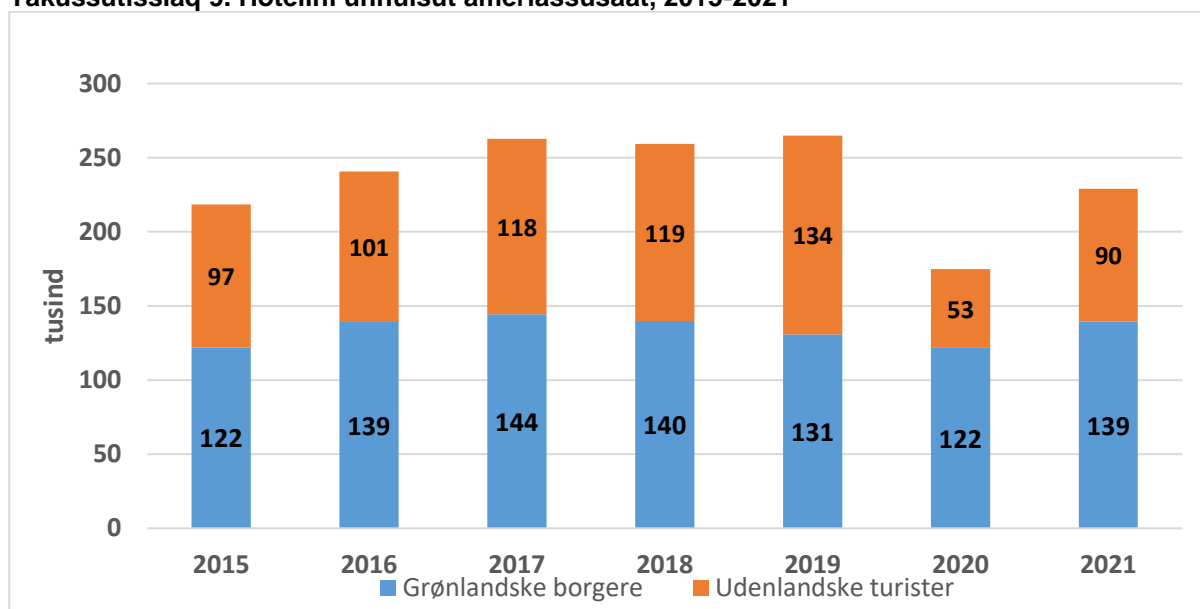
Nunanit allaneersut timmisartunut ilaasut ukiuni 2015-2019-imi 5,4 pct.-inik qaffarilaarsimapput. Takussutissiaq 8-mili takuneqarsinnaasut, COVID-19-ip kingunerisaanik 2019-imiit 2020-mut 2021-mullu appariarujussuarsimapput.

Takussutissiaq 9-mi takutinneqarput unnuinerit 2015-imi 218.527-nit 2019-imi 265.844-nut, procentinngorlugit 21,6 pct.-inik amerleriarsimasut. Nunanit allanit takornariat unnuisut piffissami tassani 38,5 pct.-inik amerleriarnepaasimapput 2019-imilu siullermeertumik (nunanit allanit) takornariat kalaallit innuttaasuinit

amerlanerusut kalaallit unnuisarfiani unnuisimapput. Ukiumi 2020-mi COVID-19-imik pisup kingunerisaanik pingaartumik nunanit allanit takornariat nalunaarsorneqartut ikileriangaatsiarsimapput. 2021-mut tunngatillugu paasissutissat tamakkiisut suli pissarsiarineqanngillat, 2021-imili kvartalinit siullernit kisitsisaagallartut takutippaat unnuinerit 2020-mi kisitsisinut sanilliullugit amerleriarsimasut.

Kalaallit unnuisut nalunaarsorneqarsimasut ikileriarsimagaluartut aallaqqaammut ernummatigisamut sanilliullugu ikileriarnera annikinnerusimavoq. Kalaallit unnuisut nalunaarsorneqarsimasut ikilinerisa annikinnerannut Staycationimik neqeroorut "Nunarput nuan" pissutaatinneqarsinnaavoq. Neqeroorut nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuarmut taassumalu nunami maani takornariaqarnermut sunniutai tunngavigalugit aallartinneqarpoq. Neqeroorummi nunami innuttaasut namminneq nunagisaminni angalanissaannut misigisassarsiornissaannullu isumassarsiornissaat, taamatuttaarlu siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu takornariaqarnerup aniguisinnissaa atanerusinnaanissaalu siunertarineqarput. Aaqqissuussineq 2021-mi sivitsorneqarpoq. Aaqqissuussineq ataavartunngortinneqassanersoq ilaatigut sulisitsisut sulisartullu akornanni isumaqatigiinniarnissat apeqqutaassapput.

Takussutissiaq 9. Hotelini unnuisut amerlassusaat, 2015-2021

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarif.

COVID-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermut suliassaarfimmut sunniutai

Nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik nappaalanersuup siaruarsimanerata nunarsuaq tamarmi takornariaqartitsisarneq tatisimalerpa. Takornariaqarneq ikiorserniarlugu Namminersorlutik Oqartussat piffissami tassani (2020-2021) takornariaqarnermik inuussutissarsiutinut pisariaqartitsisunut ikiorsiissutinik assigiinngitsunik neqerooruteqarput. Ikiorsiissutitigut suliniutit taakku 2020-mi aamma 2021-mi umiarsuit takornariartaatsit angallannerinit tamanit inassutigineqarput piffissamilu tassani nunamut timmisartukkut takornariat amerlassusiisa apparnerisa kingunerisaanik.

Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuup Kalaallit Nunaanni takornariatitsisartunut sunniutaanik misissueqqissaarneq, Visit Greenlandimit iniminnigaq HS Analyse-millu suliarineqartup Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermik inuussutissarsiummut nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuup kinguneqartitsineranik allaaserinnippoq. Misissueqqissaarneq 1. decembari 2020-mi naammassineqarpoq.

Misissuinermi suliffeqarfiit takornialerisut 75 procentit paasitippaat isertititik 2019-imit 2020-mut apparuarujussuarsimasut. Suliffeqarfiit 19 procentiisa kaaviiartititik tamaasa 2020-mi annaasimavaat, 56 procentillu 50 aamma 99 procentit akornanni annaasimallugit. Taamaakkaluartoq nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerani takornariaqarnermik suliffeqarfiit amerlasuut aniguilluarsimapput. Suliffeqarfiit

tamakkiusallutik naatsorsuutigisimavaat 2021-mi ingerlataqassallutik. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaq pissutigalugu suliffeqarfiit suut matuneqarsimanersut misissorneqarsimanngilaq.

Takornariaqarnermik suliaqartunit nalunaarutit, taakkununga ilanngullugu ilaatigut Islandimi 2021-mi Nunani avannarlerni killerni takornariaqarneq pillugu isumasioqatigiinnermit, soqutiginninnermut naleqqiullugit pitsaasuupput, Kalaallit Nunaannut aamma kalaallit takornarianut tunisassiaannut soqutiginnittoqartoq aamma 2022-mi takornariaqarnerpaaffik pitsaalluinnartuussasoq ilimagineqarluni. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaq sioqqullugu ukiuni kingullermi aamma 2019 ilanngullugu takornariaqarnikkut ineriartorneq aamma pitsaasuusimavoq. Nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaq aaqqissugaanikkut takornariaqarnermi siumut sammisumik tunngaviusunut qanoq annertutigisumik sunniuteqarumaarnersoq maannakkut oqaatigiuminaappoq. Takornariaqarnikkut ineriartornermut pissut alla ilisimaneqanngitsoq tassaavoq Ukrainimi sorsunnerup aamma aningaasat naleerukkiartornerisa kingunissai. Tamanna ataatsimut angalanerit akisunerulersissavai, tassa orsussap akiata qaffannera nerisassanullu il.il. naleqqiullugu aningaasartuutit qaffattut takuneqarsinnaammat.

Aatsitassat

Aatsitassanut suliassaqaarfik nunarsuarmi aningaasaqarnerup ineriartorneranit soorunami sunnertiasuararsuuvoq. Ukiuni kingullerni qulini annertuumik assigiinngitsoqartoq takuneqarsinnaavoq, matumani 2011-mi 711 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarneratigut aningaasaliissutigineqartut qaffasinnerpaasimallutik 2020-milu aningaasaliissutit COVID-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata toqqaannartumik kingunerisaanik appasinnerpaallutik 85,5 mio. kr.-usimallutik.

2021 suli naatsorsorneqanngilaq, ilimagineqarlunili 2020-mit qaffasinnerussasoq, 2021-mi aasakkut suliaqarfimmi ingerlatsisoqarsimamera pissutaalluni. Nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnera sioqqullugu suliat ingerlanneqarnerisut ingerlaqqittoqalernissaa naatsorsuutigineqarmat 2022-mut tunngatillugu pitsaasumik angusaqartoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ukiuni matumani ukiup qanoq ilinerani aningaasaliissutit suliallu Ukrainimi sorsunnermit toqqaannartumik sunnerneqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq. Mingutsitsinngitsumut nuukkiartuaarnermut nunarsuaq tamakkerlugu sammisaqarneq kiisalu Ukrainimi sorsunnerup Ruslandimullu pineqaatissiinerit kingunerisaanik isumalluutit killeqalerneru ukiuni aggersuni aatsitassarsiornermut kinguneqassasut naatsorsuutigineqarpoq. Taamaalilluni nunap pisuussutaanik nittarsaanissamut periarfissat qaffapput.

Nalunaarsuiffik 3. Aatsitassanik misissuineri ukiumut aningaasaliinerit (mio. kr.)*

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
711	520	306	236	168	130	190	239	212	85,5

* Nalunaarsugaq: Ujarlernissamut aningaasaliinerni suliffeqarfiup aalajangersimasumik aningaasartuutaannut 50 pct.-imik tapiissutit ilaapput.

Nalunaarsuiffik 4-mi aatsitassarsiornermut pilersaarutit siuarfiunerpaat takutinneqarput, taakkulu paaasinnaanermut akuersissummik peqarput ilaallu paaasinnaanermut akuersissummik peqalernissaq siunertaralugu suliniuteqartut.

Nalunaarsuiffik 4. Aatsitassarsiornerit siuarsimanerpaat

Suliniut	Killiffik	Sulisorisat
Greenland Ruby A/S Aappaluttoq (rubin aamma safir aappaluartoq)	Ingerlatsinermi killiffik (Piiaanissamut akuersissut: 2014)	Atorfeqartut 55 missai.
Lumina (siusinnerusukkut Hudson Greenland A/S Kangerlussuaq (anorthosit)	Ingerlatsinermi killiffik (Piiaasinnaanermut akuersissut: 2015)	Maannakkut suliat ingerlanerisa pitsaanerulersinnerinut atatillugu atorfeqartut 15-it missaat. Atorfeqartut 30-t missaannut qaffassasut ilimagineqarpoq.
Ironbark A/S Citronen Fjord – (Zn, Pb)	Sanaartornerup aallartisarnera (Piiaanissamut akuersissut: 2016) Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut aningaasaliisoqarnissaata qulakkeernissaa sulissutigaa.	Sanaartornerup ingerlanera: 300 angullugit Ingerlatsinermi: 475 angullugit
Nalunaq A/S Napasorsuaq (Au)	Ujarlernerit nutaat (Piiaasinnaanermut akuersissut: 2003)	Sanaartornerup ingerlanera: 70-80 Ingerlatsinermi: 150
Greenland Minerals A/S Kuannersuit (REE, U, Zn, flusspat)	Piiaasinnaanermut akuersissummik qinnuteqaat tiguneqarsimavoq. Uranimik atuinissamut naaggaarluinnaarnej eqquteqqinneqarmat pilersaarut naammassineqarsinnaassa-gunangilaq.	1.121-t angullugit sanaartornerup ingerlanera Ingerlatsinermi: 715
Tanbreez Mining Greenland A/S Killavaat Alannguat (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Piiaanissamut akuersissut: 2020. Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut aningaasaliisoqarnissaata qulakkeernissaa sulissutigaa.	Sanaartorneq: 140-t angullugit (kemiskiusumik suliareqqaarnagit) Kemiskiusumik suliareqqaarnagit ingerlatsineq: 80

Dundas Titanium A/S Kalaallit Nunaata Avannaa (Ti)	Piiaanissamut akuersissut: 2020 Piiaanissamut akuersissutillip suliniummut aningaasaliisoqarnissaata qulakkeernissaa sulissutigaa.	Sanaartornerup aallartinnera: 270-it angullugit Ingerlatsinermi: 175
Greenland Anorthosite Mining ApS Majoqqaq Qaava (anorthosit)	WM aamma VSB pillugu nassuiaat taanna massakut suliarineqarpoq.	Sanaartornerup ingerlanera: 30-40-mut missingerneqarpoq. Ingerlatsinermi: 60-90-imut missingerneqarpoq, periuseq toqqarneqartoq apeqquataalluni.
Greenland Resources Inc. Malmberget (Tunami) (Mo)	WM aamma VSB pillugu nassuiaat taanna massakut suliarineqarpoq.	Sanaartornerup ingerlanera: 500-nut missingerneqarput Ingerlatsinermi: 300-nut missingerneqarput

Najoqquataq: Aatsitassaqaqarnermut Aqutsisoqarfik.

Malugeqquneqarpoq suliniutit marluk piffissami matumani ingerlanneqarmata (titarneq kittorartaartoq):

- Greenland Ruby A/S-ip Aappaluttumi rubinik safirinillu aappaluartunik suliaqarnera aallartereerpoq, piiaasinnaanerullu aallartereernerani rubinik safirinillu aappaluartunik piaareerluni tuniniaaneq aallartissimavaa.
- Hudson Greenland A/S-ip Kangerlussuup eqqaani Lumina Anorthositimik suliniut 2019-imi umiarsuarmik immikkamik siullermeerluni aallarnerpaa.

Piiaanissamut akuersissummik tunniussisoqarnerani imaangilaq sanaartornerit piiaanerillu aallartinneqassasut. Suliniut aalajangersimasoq aningaasaliiffigineqarsinnaassappat piiaanissamut akuersissummik pissarsisimanissaq avaqqunneqarsinnaanngingajappoq. Aningaasaliiffigineqarnissamut periarfissat ilaatigut aatsitassat akiisa ineriartornerinit, aatsitassat piarneqartussatut pisariaqartinneqartut missingikkanit suliffissuaqarfinnullu arlalinnut pingaaruteqassusaannit kiisalu niuernikkut unammilleqatigiinnermit sunnerneqarput.

Nunanit tamalaaneersut 2020-mi martsimi aatsitassanut tunngatillugu PDAC-mi (Prospectors and Developers Association of Canada) saqqummiineranni isumalluortoqangaatsiarsimavoq, sumiiffimmilu ujarlernerit amerlasuut annertuullu takutinneqarlutik. COVID-19 pissutigalugu Kalaallit Nunaanni ilaatigut angallannikkut killilersuinerit pissutigalugit 2020-2021-mi sumiiffinni suliat naammassinissaat ajornakusoortorjuusimapput. Tamatuma kingunerisaanik suliniutissanik pingasunik Naalakkersuisut akuersissuteqarsimapput, taakkunanilu aatsitassarsiornerup sunnerneqarnissaata killeqartinnissaa siunertaasimavoq.

- 2020-2021-mi akeqanngitsumik misissuinissamut akuersissutit tamarmiusut pisussaaffittaasa ikileriarneri. Akuersissutit ukiui unitsinneqarallapputtaaq taamaasilluni 2020-2021 misissuinissat sivilissusissaata naatsorsornerinut ilaatinneqarunnaarlutik.
- Oqartussaasunit suliarinninnissanut akiliutissat 2021-mi juulimut kinguartinneqarput.
- Aningaasanik uninngatitanit qularnaveeqqutinik 50 pct.-it tikillugit utertitsinerit.

Suliniutit pineqartut pingasut suliffissuaqarfimmit tigulluarneqarput. Piffissami ajornakusoortumi ingerlatseqatigiiffiit anersaartorfissinneqarput. Nunarsuaq tamakkerlugu tuniluunneq maannakkut unikkiartulerpoq ingerlatseqatigiiffiillu pisortanut suliakkiutaat kinguartinneqarsimasut suliaralugit aallartissimavaat suliatillu ataavartut iluarsingajalerlugit.

GEUS-ip Kalaallit Nunaata Kangiata Avannaani Hudson Landimi nunap sannaanik assiliornera nanginneqassaaq nunap assinganik 1:100.000 skalamik angissusilimmik nutaamik peqalerneramik kinguneqassalluni. Nunap sananeqaataanut tunngatillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissanut toqqorsiviit ingerlaavartumik ineriartortinneqassapput ilaatigullu aatsitassaqaassusermut nutarterneqassalluni.

Paasissutissat pigineqartut nutaallu qarasaasiaq aqputigalugu inuussutissarsiortunit pissarsiarineqarsinnaassapput. 2022-mi Aatsitassanut Inatsisinillu Atuutsitsinissamut Naalakkersuisoqarfik nunat tamalaat aatsitassat pillugit saqqummersitsinerani PDAC aamma AMEBC (Association for Mineral Exploration Roundup) nammineq saqqummersitsivilerluni peqataassaaq.

Malugineqarpoq Aatsitassanut Inatsisinillu Atuutsinneqarnerannut Naalakkersuisoqarfik sumiiffimmi qaqqat sisoornerini pisartut pitsaanerumik paasinissaannut paasissutissat ataavartumik qulakkeernissaannut Karrat kangerluani nakkutilliinerup aallartinnissaannut akisussaavoq. Nalunaarusiap naammassereernerata kingorna Uummannap eqqaani Kangerluarsuup kangerluani qaqqamik allamik sisoorfiusinnaasumik naammattuuisoqarnera suliamut qanoq sunniuteqassanersoq suli nalornissutigineqarpoq. Suliaq Naalakkersuisunit GEUS susassaqaqtullu allat suleqatigalugit qulaajarneqassaaq. Illunik immikkut suliaqarfiusunik aamma qarsutsinissamut qaffasinnerusumiittunik qanoq annertutigisumik nuussisoqarnissaa aamma suli qulaajarneqanngilaq.

1.7 Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu

Ukiuni kingullerni suliffissarsiorlutik nalunaarsorsimasut amerlassusii appariarsimapput. Taamatut pitsaasumik ineriartorneq illoqarfinni anginerusuniippoq, illoqarfiillu mikinerusut nunaqarfiillu taamatut pitsaasumik ineriartornermik misigisaqarnatik, tamatumunngalu pingaartumik sumiiffinni suliffeqarfeqannginnera pissutaalluni. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinni ilungersunartut annertuut ilaat tassaavoq sulisinnaasut, ilinniagaqarsimanngitsut suliatigullu ilinniarsimasut amigaataaneri. Suliffeqarfiit namminersortut aamma pisortat suliffeqarfii sulisussanik sulisussarsiormermit sulisoriinnarnissaanillu ajornartorsiuteqarput. Peqatigisaanik innuttaasut arlalissuit, pingaartumik inuusuttut, suliffeqarfiit avataaniillutik. Kalaallit Nunaata nunataa suliffeqarnikkut nuttarsinnaanermut ilungersunartuuvoq. Illoqarfimmi ataatsimi sulinissaq illoqarfimmilu allami najugaqarnissaaq ajornavippoq, taamaattumik suliffeqarnissamut periarfissat ataasiakkaat illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi najugarisaanut killeqartinneqarlutik.

2022-2024-mut suliffeqalernissamut periusissaaq nutaaq suliffinnut suliniutissanik aaqjissusseqqinnernillu imaqarpoq, taannalu aqputigalugu nunatsinni inuiaqatigiittut ilungersornartoq annertoq qaangerniarneqassaaq: suliniuteqarfiit tullinnguuttut iluanni suliffissaaleqineq:

1. Suliffeqarnikkut imminut napatinneq.
2. Inuusuttut suliffissaaleqisut ikinnerusut.
3. Ilitsersuinermit pikkorissarnerillu sammineqarneri.

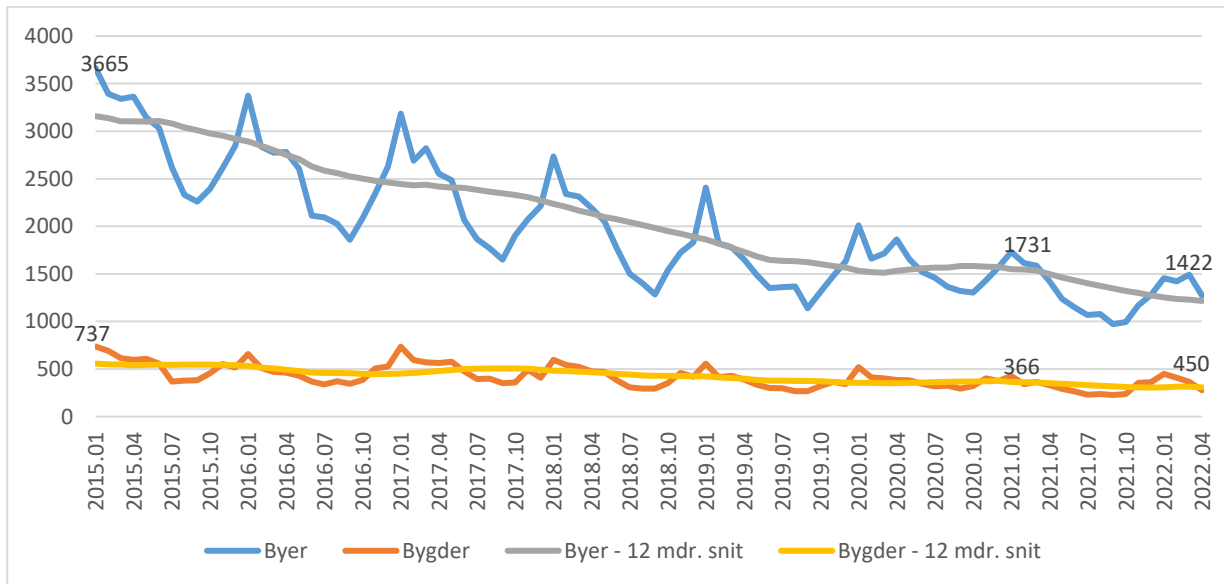
Nutaanik Naalakkersuisoqalernerup malitsigisaanik suliffeqarnikkut periusissaaq atuuttoq nutarterneqalerpoq, periusissiami politikikkut anguniakkat naammassiniarlugit. Suliaq Naalakkersuisuni 2022-mi upernaami suliarineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Suliffeqarnikkut ineriartornermut ingerlaavartumik uuttuutit suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut amerlassusiinik qaammatikkaartumik naatsorsuinerit Naatsorseqqissaartarfimmit tamanut saqqummiunneqartarput. Tassunga ilaapput kommunimut nammineq saaffiginnittut aamma suliffissarsiortut nalunaarsorneqartut inuit kisinneqarneri. Qaammami ataatsimi inuk ataaseq suliffissarsiortut kisitsinermit ilanngunneqartarpoq, matumani inuk qaammat naallugu imaluunniit ulloq ataasiinnaq suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimanersoq apeqqutaanani. Suliffissarsiortut nalunaarsorneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat suliffissaaleqisut pillugit kisitsisitigut paasissutissanut paarlaanneqassanngillat. Suliffissaaleqisut pillugit kisitsisitigut paasissutissani "suliffissaaleqisut amerlassusaaq" (2020-mi 1431-t) "suliffissarsiortut nalunaarsugaasut" (2020-mi 1946-t) "aalajangersimasumik najugaqanngitsut" (2020-mi 35-t) ilanngaatilugit aamma "qaammammi tassani sulisut" (2020-mi 480-it) ilanngaatilugit, tak. Naatsorsueqqissaartarfimmit ulloq 13/1 2022-mi saqqummersinneqartoq "Suliffeqarfiit". Inuk suliffissarsiortut

nalunaarsugaanngikkaluarluni suliffissaaleqisuusinnaavoq. Taamaattoqartillugu innuttaasoq sulingiffeqarallarnermi ikiorsiissutinik imaluunniit pisortanit ikiorsiissutinik tigusaqartarpoq.

Takussutissiaq 10-mi piffissami qaammatikkaarlugu 2015-2021-mi nunami tamarmi januaarimi septembarimilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqartut amerlassusiat takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 10. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut amerlassusiisa nikerarnerat (2015-2021)

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik. Nalunaarsugaq: Paasissutissani nalunaarsukkat januarip qaammataaneersuupput.

Suliffissarsiortut nalunaarsorneqartut ataatsimut nunaqarfinni inuusuttullu akornanni amerlanerupput. Suliffissaaleqisut akornanni ilinniagaqanngitsut amerlanerpaajupput. Tamannali pissusiuvooq nalinginnaasoq nunanilu allani takuneqartarluni.

Ilinniagaqarsimasut nalinginnaasumik ikittuunerisa aamma ukiup qanoq ilinera apeqqutaallu inuusutissarsiutit kingunerisaanik innuttaasorpasuit ukiup ingerlanerani suliffeqarfinnut atassuteqarnerat nikerartarpoq inuillu ikittuinnaat aalajangersimasumik ilinniarsimanissamik imaluunniit suliatigut aalajangersimasumik tunngaveqarnissamik pisariaqartitsisut atorfiit inuttalernissaannut suliatigut piginnaasanik piumasarineqartut pigisaqarlutik. Tassungalu ilaavoq innuttaasut amerlasoorpassuit inuunikku ajornartorsiutinik assigiinngitsunik sunnerneqartarnerat. Suliffeqarfinnut nikerartumik atassuteqarnerup aamma suliffissarsiortut atorfiillu inuttalernerqarsimanngitsut akornanni piginnaasatigut amigaateqarnerup kingunerisaanik aqqissugaanikkut ilungersunartut tamanit suliniuteqarnissamik pisariaqartitsipput. Aaqqiinissamut atortut ilaat tassaavoq siusissukku suliniuteqarnerit, taamaaliornikkut meeqqat inuusuttuaqqallu meeqqat atuarfianni atuarnermut peqataanissaminnut periarfissaqarnerulissammata piumanerulerlutillu, tamannalu aqqutigalugu meeqqat atuarfiannik naammassinninnerup kinguninngua inuusutissarsiutitigut piginnaasaqalerfiusumik ilinniarnissaminnut piareersimassapput.

Suliffissani aaqqissuussaannikkut ajornartorsiutitigut aamma takuneqarsinnaalerpoq nunatta ilaani suliffissaaleqisut amerlaqisut peqatigitillugit sulisussanik ilinniagaqanngitsunik nunatsinnut nunasisoqartalernera.

Aaqqissugaanikkut ajornartorsiutit patsisigalugit suliffissaaleqilersarnermut patsisit pingaarutillit pingasuupput:

1. Najukkani suliffissaaleqisorpassuaqartuni nalinginnaasumik suliffissat aammalu namminersorluni inuusutissarsiutillit ingerlataanni suliffissat amerlanertigut ikittuinnaasarput.
2. Atorfiit inuttaqanngitsut inuttalernerqarnissaannut inuit ataasiakkaat ilaqaatalu suliffittaarniarunik allamut nuuttariaqartarput.
3. Sulisitsisut sulisussarsiariniartagaasa piginnaasaat najukkanilu ataasiakkaanni piginnaasat imminnut naapertuutinnngillat.

Ukiut arlallit suliffissarsiortut nalunaarsugaasut amerlassusiisa apparnera kingorna 2020-mi Coronami pissutsit pitsaasumik ingerlalersimanermut unitsitsigallarput. 2021-mi pitsaasumik pissusiulersimasooq mumissimasutut isikkoqarpoq, taamaalilluni 2021-mi agguaqatigiissitsinermi suliffissarsiortutut nalunaarsugaasut amerlassusaat Corona sioqqullugu ukiuni agguaqatigiissitsinernit appasinnerulluni. Taamatut pitsaasumik pisoqalerneranut ilaatigut pissutaavoq inuussutissarsiutinut siunnerfeqartunik ikiorsiissutinik pingasunik Naalakkersuisut pilersitsinerat: Ikiugasuarnissamat ikiorsiissutit, Suliffeqarfinnut ikiorsiissutit, Ingerlataqarnissamat ikiorsiissutit, takornariartitsinermi inuussutissarsiornermut tunngasut, aamma piffissami 2021-mi januarimit junimut qinnutigineqarsinnaasut.

Inuussutissarsiortunut namminersortunut ikiorsiissutit siunertallit killiffiat

Nunarsuaq tamakkerlugu COVID-19-imik nappaalanersuarmut atatillugu inuiaqatigiinni matusinernut atatillugu 2020-mi inuussutissarsiuteqartut sulinermillu inuussutissarsiuteqartut ikiorserniarlugit ikiorsiissutinik arlalinnik pilersitsisoqarpoq. Taakku ukioq taanna atorunnaarsinneqarput 2021-mili inuussutissarsiuteqartunut ikiorsiissutinik aamma takornarialerisunut aningaasaliissutinik nutaanik pilersitsisoqartariaqarsimavoq.

Ikiorsuutitut maleruagassat Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfimmit suliarineqarsimapput aaqjissuussallu Innovation Greenlandimit aqunneqarlutik, ikiorsisarnertit imaluunniit ajornartoornermi taarsigassarsisarnertit tunniuttarnerinik isumaginnittoq.

Nalunaarsuiffik 5 aamma Nalunaarsuiffik 6 ikiorsiissutit 2021-mi tunniunneqarsimasut kommunitut agguarlugit naatsorsorneqarsimapput.

Nalunaarsuiffik 5. Inuussutissarsiuteqartunut ikiorsiissutit 2021

	Avannaata	Qeqertalik	Qeqqata	Sermersooq	Kujalleq	Katillugit
Qinnuteqaatit nassiunneqarsimasut	65	25	95	160	18	363
Neriorsuutit *	54	18	84	127	13	296
Suliniutit naammassiat	46	18	80	121	12	277
Aningaasat qinnutigineqartut	10.448.731	1.000.839	73.003.288	96.904.672	1.712.053	183.069.583
Ilanngaaseereerluni aningaasaliissutit	5.964.388	467.464	2.828.852	12.000.363	1.163.422	22.424.489
Neriorsuutitut ataasiakkaanut aningaasaliissutit	110.452	25.970	33.677	94.491	89.494	75.758

Najoqqutaq: Innovation Greenland, 8. februar 2022-mi killiffik

*Nalunaarsugaq: * Ikiorserneqarneq aamma ajornartoornermi taarsigassarsinerit ataatsikkut pissarsiarineqarsimatillugit ikiorsiissutit aamma ajornartoornermi taarsigassarsiat immikkoortillugit neriorsuiffigineqartarput.*

Nalunaarsuiffik 5-imi takuneqarsinnaavoq ulloq 8. februar 2022-mi neriorsuutit 296-iusut aamma 22,4 mio. kr.-t aningaasaliissutigineqarsimasut. Qinnuteqaatit tamakkerlutik katillugit 183,1 mio. kr.-nik aningaasartaqarput, nunalu tamakkerlugu agguaqatigiissillugu qinnuteqartut 12 pct.-ii ikiorserneqarsimallutik. Taamatut appasissumik atuisimanermut pingaartumik pissutaavoq tapiissutisinissamat piumasaaqatit sukangalluinnarsimani. Qinnuteqaatit arlalissuit taamaalillutik akuerineqarsinnaasimangillat, tassa assersuutigalugu kaaviiartitat taamaaqataanik apparneranik takutitsinngitsut aningaasartuutitut aalajangersimasunut 100 procentimik matussusiinissamat tapiissutissanik qinnuteqartarsimalluni. Aammattaaq sulinermi iluanaarutit annaasat pillugit qinnuteqaatit arlaliullutik, taakkulu aamma ikiorsiissutini kingullernut ilaasimanatik.

Ikiorsuutitut atuisut annerpaat Kommuneqarfik Sermersuumeersuupput 54 pct.-iullutik aamma Avannaata Kommunia 27 pct.-iusut.

Nalunaarsuiffik 5-ip naammassineqannginnera maluginiaqquneqarpoq. 2021-mi ikiorsiissutiniit suli suliassaqqarpoq naammassillugit suliarineqarsimanngitsunik, soorlu aamma suliffeqarfiit 2022-mi martsip naanissaa tikillugu 2021-mi novembarimut aamma decembarimut ikiorsiissutinit suliffeqarfiit qinnuteqarsinnaallutik ikiorsiissutinit aqqissuussineq malillugu. Aammattaaq 2022-p aallartinnerani COVID-19-imi ikiorsiissutit akuerineqarlutik, matusinernut atatillugu inuussutissarsiortunut akissarsiortunullu tapiissutit saniatigut umiatsiaararsorlutik aalisartut taarsiiffigitinnissamik qinnuteqarnissamut periarfissiisoq.

Nalunaarsuiffik 6. Takornariaqarnermik ingerlatsisunut ikiorsiissutit 2021

	Avannaata	Qeqertalik	Qeqqata	Sermersooq	Kujalleq	Katillugit
Qinnuteqaatit nassiunneqarsimasut	55	18	33	205	21	332
Neriorsuutit	52	18	30	189	17	306
Suliniutit naammassisat	52	18	30	189	17	306
Aningaasat qinnutigineqartut	1.582.279	254.473	542.341	4.927.769	587.297	7.894.159
Ilanggaaseereerluni aningaasaliissutit	1.348.814	272.161	552.990	4.574.902	520.609	7.269.476
Neriorsuutitut ataasiakkaanut aningaasaliissutit	25.939	15.120	18.433	24.206	30.624	23.756

Najoqqutaq: Innovation Greenland, 8. februar 2022-mi killiffia.

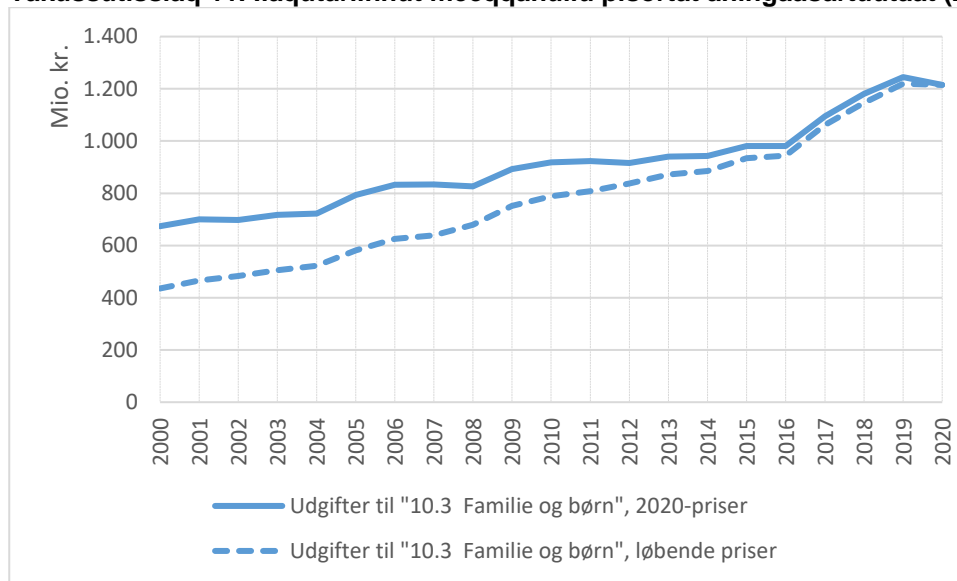
Takornariaqarnermik ingerlatanut nuna tamakkerlugu qinnuteqaatit 2021-mi katillugit 7,9 mio. kr.-upput 7,3 mio. kr.-llu aningaasaliissutigineqarlutik. (92%)

Nuna tamakkerlugu inummut ataatsimut neriorsuutitut agguaqatigiissillugu 23,800 kr -t tunniunneqarsimapput kommunillu ataasiakkaat akornanni allanngorarluni. Ataatsimut isigalugu Kommuneqarfik Sermersooq takornariaqarnikkut ingerlatanut ikiorsiissutinit aningaasanik amerlanerpaanik 4,5 mio. kr.-nik pissarsisimavoq, Kommune Qeqertalik aningaasanik ikinnerpaanik 0,27 mio. kr.-nik tigusaqarsimalluni.

1.8 Meeqqanut Inuusuttunullu aningaasartuutit

Immikkoortumi matumani meeqqanut, inuusuttunut ilaqtariinnullu suliassaqqarfimmi aningaasaqarneq kisitsisillu pingaarnerit nassuiaaffigineqarput.

Takussutissiaq 11. Ilaqutariinnut meeqqanullu pisortat aningaasartuutaat (2020-mi akit)

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik. Naatsorsueqqissaartarfiup atuisunut akigititanut naleqqersuutai (januarimut julimullu agguaqatigiissitsineq) aallaavigalugit 2020-mi akinut pisortat aningaasaqarnerat.

Takussutissiaq 11-p takutippaa ilaqutariinnut meeralinnut aningaasanngorlugit pisartakkat aamma inuussutissanut akiliutit annertussusaat, tassunga ilanngullugit erninermi ullormusiat, meeqqanut tapit aamma akilersuutit. Tassani aamma isumaginninnikkut suliffeqarfinnut aningaasartuutit ilanngunneqarput, soorlu ulluunerani paaqqinnittartunut, meeqqerivinnut, meeqqat angerlarsimaffiinnut, ilaqutariinnut paarsisartunut il.il.

Soorlu Takussutissiaq 11-imi takuneqarsinnaasoq aningaasartuutit ukiut 20-t ingerlaneranni marloriaatinngungajassimapput. Tassanilu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerannut 100 millionit arlallit atorineqartarput.

Kontut nalunaarsorsimaffiini nikittoqarnera pissutigalugu suliassaqaarfimmi aningaasartuutit immikkoortunut agguarnissaat ajornarsimavoq. Kisitsisit tunngavigineqartut pitsanngorsarnissaat sulissutigineqarpoq, taamaalilluni suliassaqaarfiup aqunneqarneranut aningaasartuutit siunissami naatsorsorneqarsinnaaniassammata aammalu piffissap ingerlanerani aningaasartuutit suliassaqaarfiit assigiinngitsut akornanni misissoqqissaarneqarsinnaaniassammata.

Meeqqanut inuusuttunullu suliassaqaarfimmi ingerlatat paasissutissallu

Meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu suliassaqaarfimmut aningaasartuutit annertuut suliassaqaarfimmi ajornartorsiutinut takutitsisuupput.

Meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu suliassaqaarfimmi ilungersornartut ilaannut pissutaasut tassaapput massakkut ilaqutariiusut ilarpassui meeraanermi sumiginnagaanermik kingunerlutsitsinernillu namminneerlutik misigisaqarsimanerat. Assersuutigalugu 1980-ikkunni inuusut 36 %-ii 18-iliitinnatik kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimapput (ukiut tallimakkaarlugit naatsorsorlugit), 50 %-iilu sinnerlugit angerlarsimaffimmi imigassamik aalakoornartortalimmik ajornartorsiutilinni, 40 %-illu angerlarsimaffimmi annersaasarfiusumi peroriartorsimallutik. 1980-ikkunni 1990-ikkunnilu inuusut kisitsisit taamaaqatai qaffasinnerupput. Taamaattorli 2018-imi innuttaasunik misissuineri takutinneqarpoq inuit 1995-imi kingusinnerusukkulluunniit inunngorsimasut angerlarsimaffimmi oqimaatsunik atugaqarlutik peroriartorsimassasut. Taamaakkaluartoq misissuineri inuusunnerusut 28 %-ii angerlarsimaffimmi ilaannikkut akuttunngitsumillu annersaanermik misigisaqartarsimallutik peroriartorsimapput, 20 %-illu 18-iliitinnatik kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimallutik.

Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu suliniutit pitsaanerulernissaannut kalaallit danskillu sulinerisa atulersinnera anguniakkanillu malitseqartitsinermi killiffiup kingulliup kommunini tallimanut tamanut 2021-mi nalunaaruteqartarnerit amerlassusaanni killiffik, kiisalu kommuninit tallimanit sisamat (kommuni Kujalleq, Qeqqata Kommunia, Avannaata Kommuni aamma Kommuneqarfik Sermersooq) tunngavigalugit nalunaaruteqartarnerisa 2019-imi amerlassusiinut naleqqiullugit ineriartorneq takutippaa.

Nalunaarsuiffik 7. Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit nalunaarutiginninnerit amerlassusii

Kalaallit Nunaanni kommunit tallimat tamarmik	2021	2019-2021
Nalunaarutiginninnerit katillugit	4892	12%
Meeqqamut ataatsimut nalunaarutiginninnerit	2,3	12%
Meeqqanik nalunaarutiginninnerit amerlassusaat	2106	0,4%
Meeqqanik inuusuttunillu nutaamik nalunaarutiginninnerit amerlassusaat	947	Paasissutissiissutigineqarsimanngitsut
Kalaallit Nunanani meeqqat amerlassusaat (ukiup aallartinnerani)	12330	0%
Meeqqanik nalunaarutiginninnerit amerlassusaat, missiliuineq	17%	0

Najoqqutaq: "Anguniakkanik malitseqartitsinerup atulersitsinermilu killiffik - 2022-mi upernaakkut killiffik pillugu nalunaarut" kommunini ataasiakkaani nalunaarummi kisitsisit tunngavigalugit. -

Nalunaarsugaq: 2019-mit 2021-mut meeqqamut ataatsimut nalunaarutiginninnerit amerlassusaat qaffariarnerlu kommuninit tallimanit sisamanut kisitsisinik tunngaveqarpoq.

2021-mi nunami kommunini tallimani nalunaarutiginninnerit katillugit 4900-ngajaapput. Kommuninit tallimanit sisamani 2019-imit 2021-mut nalunaarutiginninnerit amerlassusaat 12 pct.-imik qaffassimapput. Ataatsimut isigalugu 2021-mi Kalaallit Nunaanni meeqqamut ataatsimut nalunaarutiginninnerit 2,3-t missaaniipput, tassa 2021-mut naleqqiullugu 12-13 pct.-imik qaffasinnerusoq. Kommunini tamani 2021-mi Kalaallit Nunaanni meeqqanik inuusuttunillu tamanit (0-17-inik ukiullit) 17 pct.-iisa missaat pillugit ataatsimik amerlanerusunillu nalunaarutiginnittoqarsimavoq. Meeqqat amerlassusaat ataatsimut isigalugit 2019-imisulli amerlatigilugartut 2019-mit 2021-mut kommunini ataasiakkaani nikittoqarsimavoq. 2019-imut sanilliullugu 2020-mi nalunaarutiginninnerit ikinnerusimapput, naatsorsuutigineqarluni tamatumunnga pissutaasoq tassaasoq COVID-19-imik killilersuinerit malitsigisaannik matusinerit pissutigalugit atuarfinniit il.il. meeqqat qimagussimanerusimanagerat.

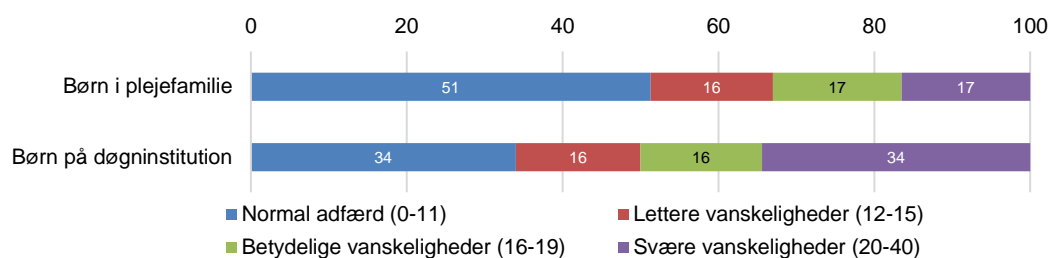
Nalunaarutiginninnerit pissutaasut assigiinngitsorujussuupput, kisiannili amerlanertigut sumiginnaanerit asigiinngitsuusarlutik aamma/imaluunniit meeqqami inuusuttumiluunniit ajornartorsiutaasarlutik, tassunga ilanngullugit atornerluineq (aalakoornartoq, ikiaroornartoq, naamaarneq) aamma pinerluttuliorneq. Kingullertut taaneqartumut naleqqiullugu Kalaallit Nunaanni Politiit 2021-mi ukiumoortumik kisitsisaataat malillugit pinerluttulerinermi inatsimmik nalunaarutiginninnerit 377-it tiguneqarsimapput, inuk pinerluuteqarsimasoq 2021-mi 15-17-inik ukioqarsimalluni. Tamanna 2020-misut qaffasitsigaaq, pinerluttulerinermi inatsimmik nalunaarutiginninnerit 376-it tiguneqarsimapput, inuk pinerluuteqarsimasoq 15-17-inik ukioqarsimalluni.

Suliassaqarfimmik pingaartitsinerup paasissutissanillu katersinerup kingunerisimavaat kommunini ataasiakkaani pisunut paasisaqarneruloneq. Taamaakkaluartoq sulianut kisitsisaatigineqartut nalunaaruteqartarnerillu meeqqat atugarliortut amerlassusaannut pinngitsoorani naleqquttuunngillat. Imaassinnaavoq meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut aamma/imaluunniit atugarliortut pillugit kisitsisit ajortut saqqummersinnaassasut, kisianni tamakku pillugit nalunaarutinik tigusaqarneq ajormata kommunimit ilisimaneqanngitsut.

Kommunit meeqqanut inuusuttunut ilaqutariinnullu suliassaqarfimmi suliassaat annertupput, suliassallu ataatsimut ima amerlatigaat piffissaagallartillugu meeqqamut/inuusuttumut taakkualu ilaqutaannut ikiorsiinissaq kommuninut ajornarsinnaasarluni. Taamaammatt Namminersorlutik Oqartussat ilaatigut kommunini sanileriilluni ilinniartitsisarnernut, siunnersuisarnernut atuartitsinernullu aamma kinguaassiutitigut atornerluisarnermut atatillugu angalallutik suliartortartunut tapersersuisarput. Taamatut pisariaqartitsisoqarnera sakkortusiartorpoq, tassami assersuutigalugu sulianik suliarnittarnermi iliuuseqartarnermilu suliassat suliarnissaannut sulisut eqqortunik pinnaasallit sulisussarsiarineqartarnerannut sulisoriinnarnissaannullu kommunit ataatsimut ajornartorsiuteqarmata. Tamanna pingaartumik illoqarfiit pingaarnerit avataaniittunut atuuppoq, taamaattorli illoqarfinni pingaarnermi sulisussanik ilinniarsimasunik pissarsiniartarneq aamma ajornarsinnaasarpoo.

2021-mi VIVE-p (Atugarissaarnermut nuna tamakkerlugu ilisimatusarfik misissueqqissaartarfillu) Meeqqanut, Inuusuttunut Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoqarfik sinnerlugu *Kalaallit Nunaanni ilaqutariinni paarsisartunut tunngasunik qulaajaaneq* saqqummiuppaa. Tassannga takuneqarsinnaavoq meeqqat ilaqutariinnut paarsisartunut inissineqarsimasut pissusilersornikkut ineriartormikkullu ajornartorsiuteqartartut, kisiannili ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqanut sanilliullugit nalinginnaasumik pitsaanerusumik ineriartortarsimasut.

Takussutissiaq 12. Meeqqat pissusilersornikkut atugarissaarnikkullu ajornartorsiutaat SDQ-mi saku atorlugit uuttorneqartut. Inissiiifiup suuneranut aggarlugit (Procent)

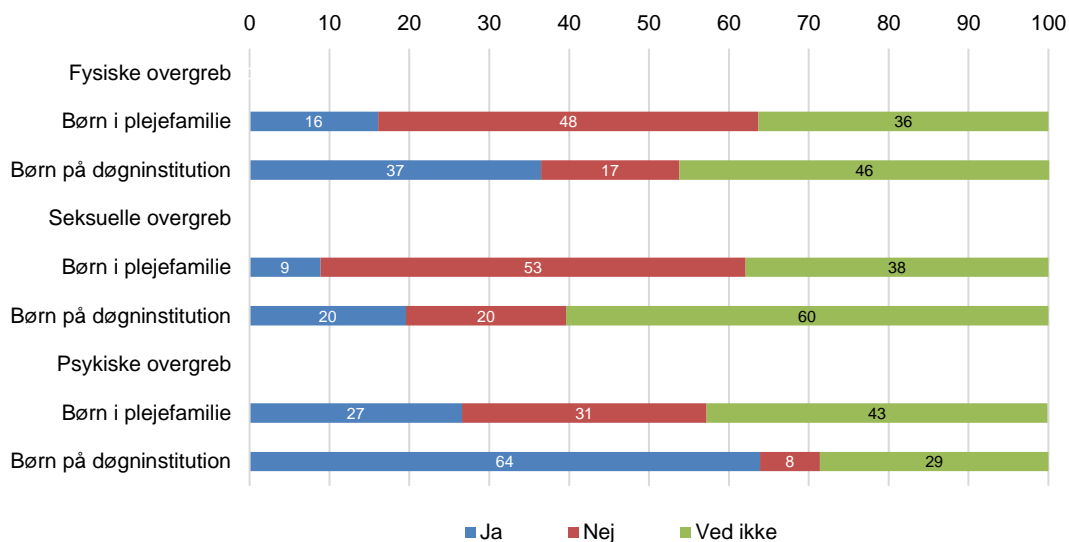
Nassuiaaneq: Meeqqat ilaqutariinni paarsisartuniittut: N = 115. Meeqqat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittut: N = 244. SDQ: Nukittuffiit Ajornartorsiutillu pillugit Immersuiffissaq (Strengths and Difficulties Questionnaire) 25-nik apeqquteqarpoq, taakkunannga 20-t ineriartormermut pissusilersornermullu skalamut, 0-40 pointit akornanni nalunaaqutsemeqartut ilanngunneqarput. Matumani 0 tassaalluni pissusilersornikkut ineriartornikkullu annikitsuaqqamik ajornartorsiuteqarneq 40-li tassaalluni pissusilersornikkut ineriartornikkullu annertuumik ajornartorsiuteqarneq.

Najoqqutaq: Meeqqat ilaqutariinni paarsisartuniittut pillugit VIVE-p apersuinikkut misissuinera.

Takussutissiaq 12-p takutippaa ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittunut meeqqat 34 pct.-iinut sanilliullutik ilaqutariinni paarsisartuni meeqqat 51 pct.-ii nalinginnaasup iluani ataatsimut pissusilersorlutillu atugarissaartut. Uuttuiffiup illuatungaani takuneqarsinnaavoq ilaqutariinni paarsisartuni meeqqat 17 -pct.-ii pissusilersornikkut atugarissaarnikkut annertuumik ajornartorsiuteqartut, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqat 34 pct.-iinut sanilliullutik.

Ilaqutariinnik paarsisartunut tunngasunik qulaajaanermi meeqqat ilaqutariinni paarsisartuni aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni timikkut, tarnikkut imaluunniit kinguaassititigut atonerlugaanermik misigisaqarsimanersut pillugit annertunerusumik ilisimannittoqalerpoq.

Takussutissiaq 13. Timikkut, kinguaassiutitigut tarnikkullu nakuuserfigineqarsimanermik misigisaqarsimasut. Inssiiffiup suuneranut agguarlugit (Procent)

Nassuiaaneq: Meeqqat ilaqutariinni paarsisartuniittut: N = 126. Meeqqat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittut: N = 255.

Najoqqutaq: Ilaqutariinni paarsisartuni meeqqat pillugit VIVE'p apersuinikkut misissuina aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqanik VIV-p misissuina.

Takussutissiaq 13-mi takuneqarsinnaavoq ilaqutariinni paarsisartuni meeqqat, ilaqutariit paarsisartut malillugit, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittunit meeqqanik nakuuserfigineqarsimanermik misigisaqarsimasunik annikinnerusumik misigisaqarsimasut. Tamanna timikkut nakuuserfigineqarsimanermut (16 % illuani 37 %), kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimanermut (9 pct. illuani 20 pct.) aamma tarnikkut innarlerneqarsimanermut (27 pct. illuani 64 pct.) atuuppoq. Kommunini inuit apersorneqartut aamma erseqqissarpaat meeqqat kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimanermik misigisaqarsimasut ilaqutariinnut paarsisartuni inissinneqarnatik amerlanertigut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmut inissinneqartarneri. Tassanili aamma pineqarluni angajoqqaatut paarsisartut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi sulisunut sanilliullutik appasinnerusumik ilinniagaqarsimasarnerat, atornerlugaasimanermut ilisarnaataasunik taakkununga ikiuisarlutik. Taakku saniatigut takuneqarsinnaavoq, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnisulli, allanut naleqqiullutik angajoqqaatut paarsisartut arlalissuit akisut meeqqat inuuneranni siusinnerusukkut nakuuserfigineqarsimanersut ilisimanagu.

Nalunaarsuiffik 8. Meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinniittut amerlassusaat, 2020 aamma 2021

	2020	2021
1. december aallartiffigalugu meeqqat inuusuttullu Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinniffiutaanniittut amerlassusaat (agguarnernit)	189 (1,0)	170 (1,1)
2019-imi upernaakkut meeqqat inuusuttullu Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiutaanniittut amerlassusaat (agguarnernit)		134 (0,7)
Kommunini ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqat inuusuttullu		23 (0,1)
Meeqqat inuusuttullu amerlassusaat, 0-23-nut ukiullit	17.545	17.526

Najoqqutaq: Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmiit pissarsiarineqartut paasissutissat

Nalunaarsugaq: Paaqqinnittarfinni imminut pigisuni kommunillu pigisaanni najugallit Namminersorlutik Oqartussat paaqqinnittarfiutaanni najugaqartut amerlassusaannut ilanngullugit naatsorsuiffigineqanngillat. Meeqqanut inuusuttunullu Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiutaaniittunut, paaqqinnittarfinnilu imminut pigisuniittunut tunngatillugu amerlassutsit taamaallaat meeqqat inuusuttullu amerlassusaannut naatsorsuiffigineqarsinnaapput. Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqat inuusuttullu ukiui naatsorsuiffigineqarsimangimmata ilaannut tunngatillugu nalorninartoqarsinnaavoq, taakkualu innuttaasuni meeqqat inuusuttullu 0-23-nut ukiullit amerlassusaat aallaavigalugit naatsorsuiffigineqarput.

Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut amerlassusaat meeqqanut (0-17-inik ukiullit) aamma inuusuttunut (18-23-nik ukiullit) ataatsimut naatsorsorneqarput. Nalunaarsuiffik 8-mi takuneqarsinnaasutut meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut affaat sinnerlugit Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiinut inissinneqarsimapput. Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni tamani ulloq unnuarlu inissiinerit Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqassaput.

Innarluutilinnut tunngasuni paasissutissat

Innarluutilinnut tunngasuni paasissutissat pingaarnertigut pitsaavallaanngillat. Meeqqanut, Inuusuttunut Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoqarfik kommunini qarasaasiatigut aqqissuussinerniit paasissutissat tunngavigalugit inunnut innarluutilinnut tunngasunik kisitsisitigut paasissutissanik ukiuni kingullerni saqqummiussisarsimavoq. Saqqummiussisarnerit taakku tamakkiisuunngillat, aamma 1. januar 2020-mi atulersinneqartumit innarluutillit pillugit inatsimmi piffissap nalaaneersunik paasissutissat tunngavigalugit saqqummiussisoqarsimanani. Elektroniskikkut ESDH-mi aqqissuussinerup nutaap aqqissuunnissaa isumaliutigineqarpoq taamaalilluni paasissutissanik pitsaaneersunik pilersitsisoqarluni aamma innarluutilinnut tunngasuni sulianik suliaqarnerup assigiissarnerunissaanut periarfissaqalerluni.

Pitsaaliuinermi suliniutit

Kommuninut tapiissuteqartarnerit saniatigut meeqqanut inuusuttunullu suliassaqarfimmi aningaasartuutit ilaat pitsaaliuinermik suliniutinut, meeqqat/inuusuttut ataasiakkaat taakkulu ilaqutaat iliuuseqarfigineqarnissamut pisariaqartitsilernissaannik pitsaaliuissusanut atornerqartarput. Taamatut pinaveersaartitsinermik suliaqarnerup ilarujussua *Inuuneritta III-p - 2020-2030-mut meeqqat inuunerinnerulernissaannut Naalakkersuisut periusissaat* iluani suliarineqarpoq, tassani inuunerimik peqqissuulluni toqqissisimallunilu aallartitsisarnissaq immikkut qitiutillugu tarnikkut timikkullu peqqissuunissaq anguniarneqarluni. Tamatuma saniatigut ilaatigut atornerluisuunerimut, kinguaassiuutitigut nappaatinut, siusissukkut naartulertarnerimut, kinguaassiuutitigut atornerluinerimut imminullu toquttarnerimut tunngatillugu pinaveersaartitsinermik suliaqartoqarpoq.

Kingullertut taaneqartumut tunngatillugu inuusuttut ukiut tamaasa ilaqutariinni najukkanilu inuiaqatigiinni aliasuuteqalersitsisumik imminut toquttartut akuerineqarsinnaanngitsumik suli amerlapput. Imminut toquttarnerit pinaveersaartinnissaannut periusissaq nutaaq Inatsisartut 2022-mi ukiakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartussatut piareernissaa naatsorsuutigineqarpoq. Tullinguuttumi Nalunaarsuiffik 9-mi takutinneqarput piffissami 2018-2020-mi inuusuttut 0-17-it akornanni ukiullit imminnut toqussimasut amerlassusaat.

Nalunaarsuiffik 9. Imminut toqunneq toqunermut pissutaallu toqusut amerlassusaat, 0-17-inik ukiullit, 2018-2020

	2018	2019	2020
Imminut toqunnerit amerlassusaat, 0-17-inik ukiullit	4	6	4

Nassuiaaneq: Taamaallaat 'Imminut toqunneq', kalaallit nunaanni toqussutaanik nalunaarsuiffimmi nalunaarsorneqartarput (tassa "imminut toquttut aamma imminut toqoriarlut" pineqanngillat).

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, Nakorsaaneqarfik

Nalunaarsuiffik 9-mi takutinneqarpoq 18-23-nik ukiullit inuusuttut akornanni imminut toquttut amerlassusaat ukiumut 11-p aamma 15-ip akornanniittoq. Piffissami 2019-imi aamma 2020-mi 18-23-nik ukiulinni imminut toquttut innuttaasut 100.000-iutillugit ukiumut 230-p missaaniissimapput.

Nalunaarsuiffik 10. Imminut toqunneq patsisaalluni toqusut amerlassusaat aamma inuusuttut, 18-23-nik ukiullit amerlassusaat, 2018-2020

	2018	2019	2020
Imminut toqunnerit amerlassusaat, 18-23-nut ukiullit	15	11	11
Inuusuttut amerlassusaat, 18-23-nut ukiullit	4.933	4.797	4.689
Inuit 100.000-iugaangata amerlassutsit, 18-23-nut ukiullit	304	229	235

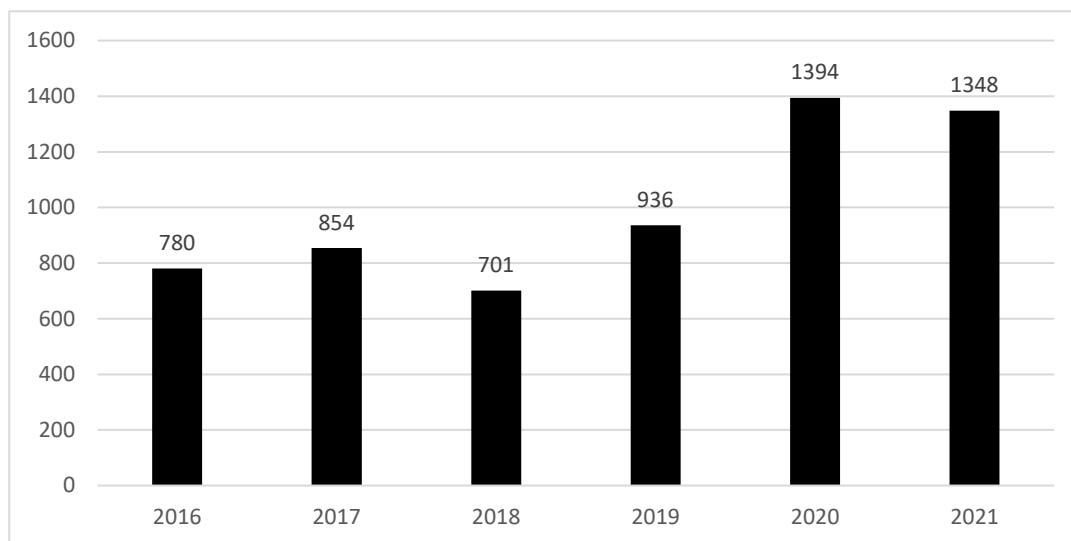
Nassuiaaneq: Taamaallaat "Imminut toqunneq", kalaallit nunaanni toqussutaanik nalunaarsuiffimmi nalunaarsorneqartarput, tak. nalunaarsuiffimmi SUDLDA1A-mut nassuiaat.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, Nakorsaaneqarfik

Persortaanermut tunngasuni paasissutissat killeqarput. Pingaartumik qanigisani persuttaanerit pillugit ilisimasanut atuulluni. Qanigisani persortaanermut iliuuseqarnissamut Naalakkersuisut pilersaarutissaata ilaatigut tamatuminnga sammisaqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattorli persortaanermut tunngasuni paasissutissaalunnik peqarluni.

Kalaallit Nunaanni Politiit ukiukkaartumik ukiumut kisitsisitigut paasissutissanik saqqummiussisarput, persuttaanermi nalunaarutit amerlassusaannik ilaatigut takutitsisut. Politiit kisitsisaat nalunaarutininik nalunaarsorneqarsimasunik tunngaveqarput, taamaattumillu naatsorsuinerni kisitsisit ernumalersitsissallutik. Taakku saniatigut pissutsit allat, assersuutigalugu nalunaaruteqartarnermut qaammarsaanerit, nalunaarsueriaatsini il.il. allannguinerit nikerartoqarneranik kinguneqarsinnaasut apeqqutaallutik nalunaaruteqarnermi kisitsisit allanngorsinnaapput. Takussutissiaq 14-imi takutinneqarput persuttaanikkut pinerluuteqarnerit nalunaarutigineqarnerisa amerlassusaat, 2019-imi 1000-inik ikinnerullutik 2020-mi aamma 2021-mi 1300-nut annertuumik qaffassimallutik. Politiit ukiumoortumik kisitsisitigut paasissutissaataat 2021-meersut malillugit Kalaallit Nunaanni persuttaanikkut pinerlunnerit qaffasipput. Kalaallit Nunaanni nalunaarutigineqartut innuttaasumut persuttaanerit Danmarkimut assersuukkaanni arfinileriaat sinnerlugu aamma Savalimmiut assersuukkaanni 13-eriaammik amerlanerupput.

Takussutissiaq 14. Persuttaanermut tunngatillugu pinerluttulerinermi inatsimmi nalunaarutit amerlassusaat

Najoqqutaq: 2021-mut ukiumoortumik kisitsisitigut paasissutissat, qupperneq 5, Kalaallit Nunaanni Politiit.

Kalaallit Nunaanni innuttaasunik misissuinerit alliarturnermi atukkat artorsaatissiisut allaaserinerinik imaqarput, tassunga ilanngullugit ukioqatigiinni inunngortut persuttarneqarsimasut amerlassusaat. Innuttaasunik misissuinerilli persuttaanerit suunerinik imaluunniit qanigisani immikkut persuttaanerit erseqqinnerusumik allaaserisanik imaqanngillat.

Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup Alliaq pillugu neqeroorutaa innuttaasunut qanigisaminnut persuttaasimasunut saaffiginnippoq. 2021-mi Alliaq ammasarfia sivitsorneqarpoq, kiisalu neqeroorutitut innuttaasut ilisimasaanni pitsaanerulersitsisussa q suliniutit aallartinneqarluni saaffiginnittarnerillu amerlillutik.

Nalunaarsuiffik 11. Alliamut innersuussinerit amerlassusaat 2020 aamma 2021.

	2020	2021
Innersuussinerit amerlassusaat	59	79

Najoqqutaq: Alliaq ukiumoortumik nalunaarusiaq, Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik.

Nalunaarsuiffik 11-p takutippaa Alliamut innersuussinerit amerlassusaat, 2020-mit 2021-mut qaffariartoqarsimalluni.

Namminersorlutik Oqartussat meeqqanik, inuusuttunik ilaquttanillu sullissineranni kommunit meeqqanik, inuusuttunik ilaquttanillu ikiorneqarnissamik maannakkorpiaq pisariaqartitsisunik toqqaannartumik sullissinerannik ikorfartornissaat isiginiarneqarpoq. Tassungalu atatillugu pinaveersaartitsinermik suliaqartoqartussaavoq, taamaaliornikkut meeqqat, inuusuttut taakkualu ilaqutaat siunissami ikiorneqarnissamik pisariaqartitsivallaarunnaassammata.

Innuttaasunik misissuititsinermi taaneqareersutut inuusunnerpaat misissuinerimi peqataasut angerlarsimaffimmi oqimaatsunik atugaqarlutik perortut ikinnerusimassasut ilimanarpoq. Taamaakkaluartoq paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut amigaataammata inunnik isumaginninnermi ataatsimut isigalugu ajornartorsiuteqarpoq. Peqatigitillugu paasissutissat ilaat nassaassaasut qangaanerusumik naatsorsuiffigineqarsimammata nalorninarpoq. Paasissutissat pitsaassutsimikkut amerlassutsimikkullu pitsaanagerusut kingunerissavaat suliniutit sunniutigisartagaannik uuttuisinnaaneq annerusumik periarfissaalernera, tamannalu aqutugalugu suliaqarfiimmu aningaasartuutit qanoq agguataarneqarnerat pitsaanagerusumik takuneqarsinnaalersillugit, taamaallilunilu aningaasartuutit sumiiffinni atorluarneqarnerpaaffinnut sammitinneqarsinnaassammata.

Paasissutissanik amigaateqarfiusut ilaat kommunini sulianik suliarinnittarnermut atortup ESDH-p nutaap atulerneratigut qaangerneqarsinnaassasut naatsorsuutaavoq. Suliassaqrifiulli iluani ilisimasaniq aqqissuullugaanerusumik inerisaanissamut pisariaqartitsineq suli pisariaqassaaq.

1.9 2021-mut Nunatta Karsiata naatsorsuutaat

2021-mut naatsorsuutit pillugit kisitsisit maannakkut pigineqalerput (takuuk nalunaarsuiffik 12). Kisitsisit takutippaat:

- IST-mi inerineq 2021-mi 140 mio. kr.-nik amigartoorfiuvoq. Tamanna IST-mi 66 mio. kr.-nik amigartoorinissamik missingisoqarsimaneranut atatillugu isigineqassaaq, tassami ilassutitut aningaasaliinerit arfinillit kingunerisaannik IST-mi 215 mio. kr.-nik amigartoorqarnissaa missingersuutigineqaraluartoq inerneru 75 mio. kr.-nik pitsaanerusimavoq.
- 2021-mi IST-mi inerineq 150 mio. kr.-nik amigartoorneruvoq. Tamanna missingersuutigineqartunut ilassutitut aningaasaliissutit ilanngullugit 225 mio. kr.-nik amigartooruteqarfiusussanut atatillugu isigineqassaaq, taamaalilluni angusat 75 mio. kr.-nik pitsanngoriaateqarput.

IST-mi aamma IS-imi inernerit nunarsuaq tamakkerlugu tuniluunnermit kiisalu EU-mik peqateqarnissamik isumaqatigiissummi nutaami akiliinissanik nikisitsinermik kinguneqartumi allannguutinit sunnerneqarsimapput.

Nalunaarsuiffik 12. 2015-2024-mut naatsorsuutini missingersuutinilu kisitsisinut pingaarnertut takussutissaq.

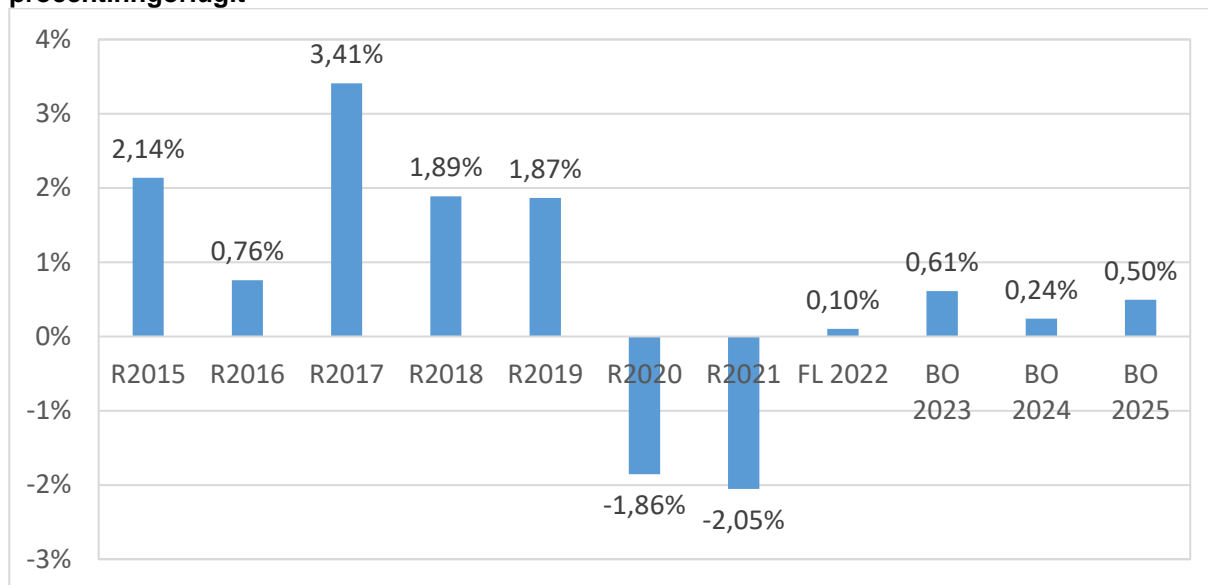
	N2015	N2016	N2017	N2018	N2019	N 2020	R2021	AI22	M23	M24	M25
Ingerlatsineq, tapiissutit & aningaasartuutit inatsisunik tunggavillit	5.820	6.286	6.030	6.568	7.070	6.897	6.812	6.855	6.939	6.911	6.887
Isertitat	-6.596	-6.923	-6.945	-7.266	-7.740	7.431	-7.169	-7.397	7.474	7.477	7.472
Sanaartorneq	589	426	712	581	532	366	496	525	480	539	539
Taakkunangga sanaartorneq, Nukissiorfinnut taarsigassarsiaritineqartut ilanngunnagit	502	456	518	501	501	306	437	393	360	360	360
IST	-188	-211	-204	-117	-137	-168	140	-18	-55	-28	-47
IS	-137	-51	-230	-135	-142	135	150	-8	-45	-18	-37

Najoqqutat: Nunatta Karsiata 2021 ilanngullugu naatsorsuutai kingornalu 2022-mut Aningaasanut inatsit ukiut missingersuusiorfiusut ilanngullugit.

Nalunaarsugaq: Kisitsisit minusertallit isertitaapput/sinneqartoorutaapput, kisitsisillu minusertaqanngitsut aningaasartuutaallutik/amigartoorutaallutik.

Takussutissiaq 15-imi Nunatta Karsiani ukioq missingersuusiorfiusoq kingulleq tikillugu ingerlatsinermi sanaartormermilu angusarineqartut ineriartornerat takutinneqarput. Takussutissiaq 15-imi takuneqarsinnaavoq Nunatta Karsiani IS-imi inerineq 2015-imi amigartoorfiulaartarsimasoq, 2020 aamma 2021 eqqaassanngikkaanni, taakkunani nunarsuaq tamakkerlugu tuniluunnerup kingunerisaanik amigartoorqarpoq. Takussutissiaq 15-imi takuneqarsinnaavortaaq ukiuni missingersuusiorfiusuni Nunatta Karsia annikinnerusunik sinneqartooruteqassasoq missingersuutigineqarsimasoq.

Takussutissiaq 15. 2015-2025 aningaasartuutit tamarmiusut eqqarsaatigalugit IS-imi angusat procentinngorlugit

Najoqqutaq: Nalunaarsuiffik 12-imit kisitsisit tunngavigalugit, tassa imaappoq Nunatta Karsiata naatsorsuutai 2021 ilanngullugu kingornalu AI 2022.

1.10 Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerinut tunngassuteqartut

Pisortat ingerlataqarfiini aningaasaqarneq qanimut atavoq. Nunatta Karsiata attanneqarsinnaanngitsumik ineriartornera kommunit aningaasaqarnikkut periarfissaannut sunniuteqartarpoq, paarlattuanillu.

Akilaraarutinit toqqaanartumik isertitat Nunatta Karsianut taamaallaat iluaqusiissanngillat, kommuninut aamma annertuumik iluaqutaasussaapput. Akilaraarutinit A-t, ingerlatseqatigiiffiit akilaraarutaat kiisalu kommunit akilaraarutaat kommunillu ataatsimut akilaraarutaat aqutigalugit iluanaarutit tamarmiusut 70%-iisa missaat kommunit pissarsiarisarpaat.

2021-mut kommunit naatsorsuutaat (kisitsisaagallartut) aamma 2022-mut missingersuutit

Nalunaarsuiffik 13-imi kommunini 2021-mut naatsorsuutaagallartut 2022-mullu missingersuutit takutinneqarput. Tassunga tunngatillugu erseqqissaatigineqassaaq naatsorsuutit sulii kukkunersiuusunit oqaseqarfigneqarsimanngimmata naalakkersuinikkullu akuerineqaratik.

Nalunaarsuiffik 13. Kommunit aningaasaqarnerat, tusind kr.-nngorlugit. (kisitsisit minusertaqanngitsut aningaasartuutaapput)

2021 Naatsorsuutit t.kr.-nngorlugit (kisitsisaagallartut)						
	Kujalleq (*)	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	577.805	1.826.946	769.808	578.800	892.766	4.646.125
Sanaartorneq	41.446	224.699	141.994	55.800	74.594	538.533
Isertitat	-	-2.122.039	-835.385	-619.900	-990.610	-5.187.038
	619.104					
Inernera	147	-70.394	76.417	-14.700	-23.250	31.780

2022 Missingersuutit t.kr.-nngorlugit						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	568.024	1.795.841	724.644	529.300	900.063	4.517.872
Sanaartorneq	39.890	253.779	91.966	60.000	137.081	582.716
Isertitat	- 623.405	-2.191.877	-832.310	-599.500	-1028.673	-5.147.155
Inernera	-15.491	-142.257	15.699	10.200	21.507	-110.342

Najoqqutaq: Kommuninit, MALUGEQQUSAQ kisitsisaagallartut, naatsorsuutit naammassippata siuliani pineqartunut sanilliullugit annertuumik nikingassuteqarsinnaapput.

() Kommune Kujalleq naatsorsuutininut kisitsisinik nalunaaruteqarsimanngilaq. Paarlattuanik siusinnerusukkut 2021-mut missingersuutitigut kisitsisit atorneqarput*

Kalaallit Nunaat aningaasaqarnikkut ataatsimut isigalugu inissisimanagera, Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnit oqaatigineqareersoq 2021-milu naatsorsuutinit tapersersorneqartut tassaavoq kommunit aningaasaqarnikkut COVID-19 anigorluarsimagaat. Nunami maani taamatutaaq aamma kommunini aningaasaqarnikkut ataatsimut isigalugu ingerlalluarneq COVID-19-imik sunniutit eqqarsaatigalugit sunniuteqarnerpaasimavoq.

Akiliisinaassutsitigut upalungaarsimanagerunissaq siunertaralugu taarsigassarsinissamut killiliussat annertusiniarlugit Avannaata Kommunian aamma Kommune Kujalleq tamarmik immikkut 2021-mi Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqarsimapput. Avannaata Kommunian imaluunniit Kommune Kujalleq kingorna taarsigassarsinissamut killiliussat annertusigaluartut aningaasanik taasarialinnik taarsigassarsianik pisariaqartitsivissimanngillat. Avannaata Kommuniata taarsigassarsinissanermit killiliussat 20 mio. kr.-nik annertusisimavai, Kommunilli Kujalliup 25 mio. kr.-nik annertusisimallugit.

Kommuneqarfik Sermersuup 2021-mi aamma 2022-mi inissialortitsinermit ilanngaaseereerluni taarsigassarsinissamut naatsorsuutininut annertuumik nalunaarsuisimanini pissutigalugu akiliisinaassutsikkut ilungersornartorsiornissaa naatsorsuutigineqarpoq. (20/20/60 aamma piginneqatigiilluni inissiat).

Kommuneqarfik Sermersooq taamaalilluni 2021-mi ilanngaaseereerluni 150 mio. kr.-nik taarsigassarsititsisimavoq 2022-mullu missingersuutini ilanngaaseereerluni taarsigassarsiat 122 mio. kr.-t missaanniittut naatsorsuutininut allallugit missingersuutigineqarsimapput.

1.11 Akitsuutit

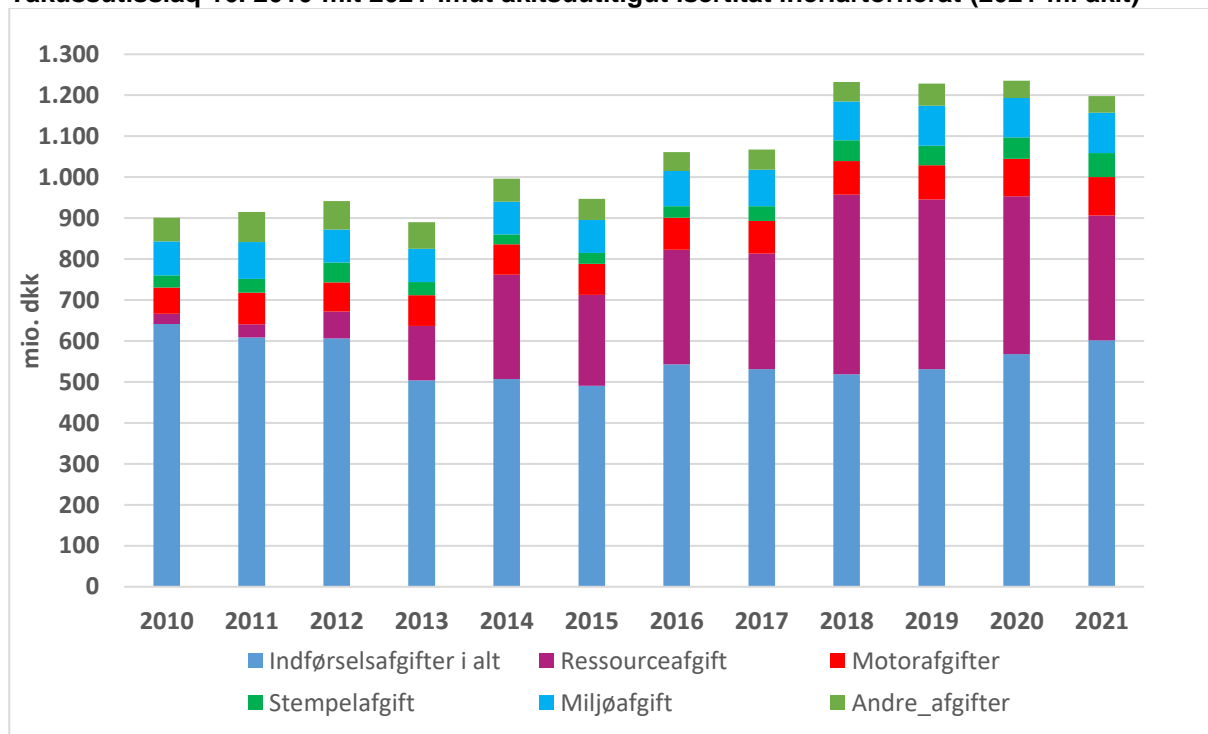
Akilaraartit/akitsuutit toqqaannartuunngitsut 2021-mi 1.198 mio. kr.-t missaannik isertitsissutaasimapput. Takussutissiaq 16-ip takutippaa 2011-mi akini aalajangersimasuni akitsuutinit/akilaraartinit toqqaannartuunngitsunit isertitat tamarmiusut. Tamatuma takutippaa 2021-mi iluanaarutit tamarmiusut piffissamut 2018-2020-mut naleqqiullugu appasinnerulaartut. Appariarneq aalisarnermi akitsuutit apparnerinik pissuteqarneruvoq.

Takuneqarsinnaavorli 2021-mi iluanaarutit nalinginnaasumik 2018 sioqqullugu piffissamit tamarmit qaffasinnerusut. Piffissami 2011-mit 2021-mut nalinginnaasumik pissusiusimasoq taamaattumik tassaavoq akitsuutiniit iluanaarutit qaffanneri. Takussutissiaq 17-imi akinut aalajangersimasunut naatsorsuinerit taakku takutinneqarput, taamaattoq isumalluutininut ernianut akitsuutit ilanngunnagit. Taamaalilluni takuneqarsinnaalerpoq akinut aalajangersimasunut tunngatillugu 2011-mit 2021-mut iluanaarutit tamarmiusut qaffariarnerat pisuussutinit iluanaarutinit akitsuutiniit malunnartumik iluanaarnerusoqarsimanagera pissutaasoq.

Tassunga atatillugu maluginiassallugu pingaarpoq nalunaarsuiffinnit imaaliallaannaq akitsuutitigut tatisimanninneq pillugu annertunerusumik inernilliisoqarsinnaannginnera. Akitsuutiniit isertitat akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerat peqatigalugit nikerarput, taamaattumillu ukiumiit ukiumut

akitsuutinit Nunatta Karsiata iluanaarutai assigiinngissinnaallutik, akitsuutitigut akigititat allanngunngikkaluartut. Ukiuni ataatsimi akitsuutitigut iluanaarutit qaffanneri taamaattumik pinngitsoorani akitsuutit ukiuni pineqartumi qaffannerinut takussutaangillat, soorlu aamma paarlattua soorunami aamma atuutissasoq.

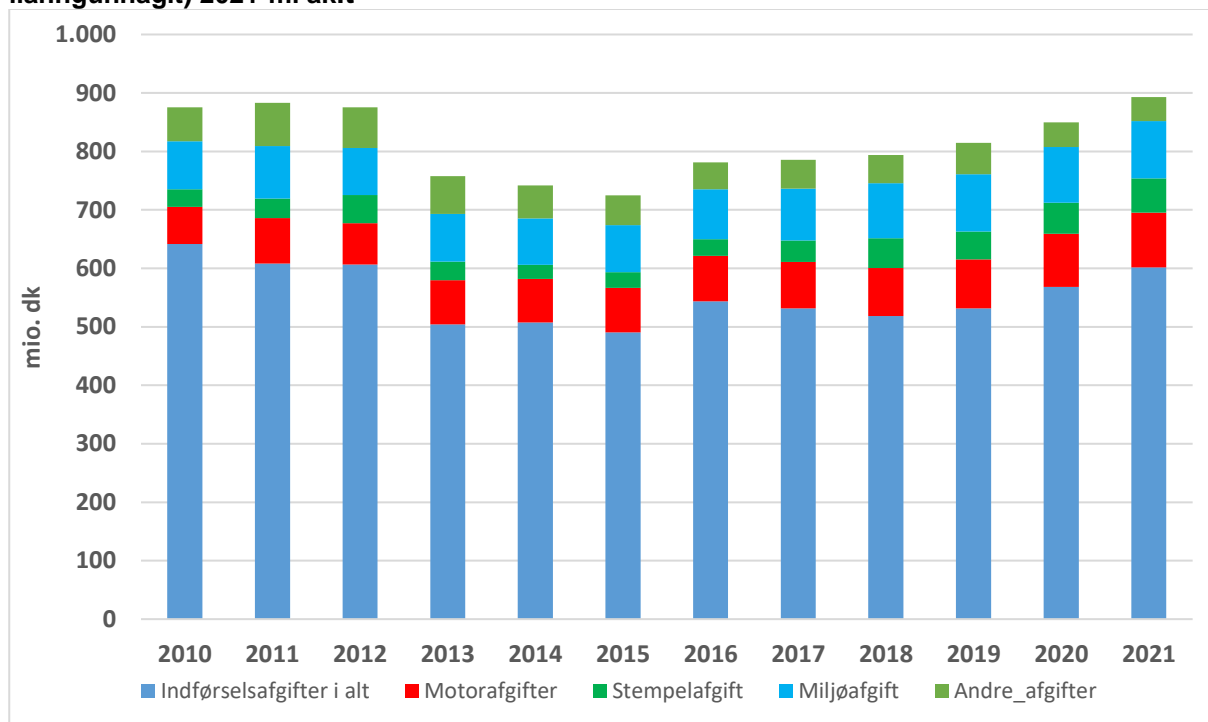
Takussutissiaq 16. 2010-mit 2021-imut akitsuutitigut isertitat ineriartornerat (2021-mi akit)

Najoqqutaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

Nalunaarsugaq: Ukiuni ataasiakkani akinut kisitsisit atorneqartut tassaapput januarimut aamma julimut atuisunut akinut naleqqersuutip agguaqatigiissinnerat.

Takussutissiaq 17. Akitsuutitigut isertitat 2010-mit 2021-mut ineriartorneri (pisuussutinit akitsuutit ilanngunnagit) 2021-mi akit

Najoqqutaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

Nalunaarsugaq: Ukiuni ataasiakkani akinut kisitsisit atorneqartut tassaapput januarimut aamma julimut atuisunut akinut naleqqersuutip agguaqatigiissinnerat.

1.12 Kinguaattoorutit

Nalunaarsuiffik 14-imi 2021-mi februarimut 2022-mi januarimut akiitsutigut kinguaattoorutit ineriartorfiunerat takutinneqarput. 2021-p ingerlanerani nalunaarsuiffimmi takuneqarsinnaavoq amerlassutsikkut aningaasatigullu qaffariartoqarsimasoq. Taamaalisoqarpoq naak inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut pissutsit ataatsimut ajorsimangikkaluartut.

Akiitsut assigiinngitsut nikerartupilussuusut takuneqarsinnaavoq, matumani akiitsut ilaat suliat amerlassusaannut aningaasanullu akiitsunut attuumassuteqarlutik.

Suliat pingaarnertut akileraarutinit akilinngitsuukkanut tunngasut amerlisimani takuneqarsinnaapput. Matumani suliat 13.489-iniit 221.548-nut amerleriarujussuarsimasut takuneqarsinnaapput. A-nut akileraarutinit akiligassat tamarmiusut takugaanni aningaasat 16.339.083 kr.-nit 124.168.367 kr.-nut qaffassimapput.

Kisitsisit taakku eqqarsaatigalugit innuttaasut tamarmik 18-it sinnerlugit ukiullit 2021-mi februarimi 383 kr.-nik akiitsoqarunik assigiinnarpaa aningaasallu taakku 2022-mi januarimi 2902 kr.-nut qaffallutik.

Suliat amerlassusiini akiitsunilu aningaasat qaffanneritut pissutaasut ilaat tassaasimavoq aningaasaqarnikkut aqutsissutip Prisme-p nutaap piffissami 2020-2022-mi Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu atulersinneqarsimanera. Peqatigisaanik akiliisitsiniarnermi aaqqissuussineq nutaaq Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmi atulersinneqarsimanera. Aningaasaqarnikkut aaqqissuussineq aamma akiliisitsiniarnermi aaqqissuussineq nutaat isumaqarput suleriaatsit nutaat kingunerlugu pisariillisaanerit aamma paasissutissat pitsaanerumik ingerlaalerlutik kiisalu immikkoortortani tamani paasissutissat pitsaanerulerlutik. Aaqqissuussinerit nutaat atulersinnerisa kingunerisaannik Namminersorlutik Oqartussat

aamma kommunit paasissutissanik saliisimallutillu misissuisimapput kiisalu suleriaatsit pitsaanerulersillugit. Tassani soorunami aamma akiitsut il.il. ilaapput.

Suliat aningaasanilu akiitsuni naammassineqarsimasut amerlassusaanni qaffariarnermut pissutaasut ilaat taamaattumik suliatigut pissutsiniippoq suliat aningaasallu amerlanerusut, siusinnerusukku akiitsut allattorsimaffiinit takuneqarsinnaasimangitsut, maannakkut aamma takuneqarsinnaalerneru. Suliat akiitsullu amerlassusii taamatut qaffariarneu taamaattumik pisortanut akiitsoqartut amerlanerulernerinut takussutaanngilaq, piviusumilli paasissutissat pitsaassusaat pitsaanerulersimallutik.

Paasissutissat pitsaassusiisa pitsaanerulernerisa ersersippaat akiitsut aningaasartaasa suliallu amerlassusiisa appartinnissaat pisariaqartinneqartoq. Aningaasaqarnikkut aaqqissuussinermik nutaamik immikkullu akiliisitsiniarnermi aaqqissuussinerup atulersinnerisa piffissami kingunerisimavai akiitsut ikinnerusut akilersinneqarneri.

COVID-19-imik nunarsuaq tamakkerlugu tuniluuttoqarnerata kingunerisaanittaaq ukiuni kingullerui malitseqartitsilluni nunami sineriak tamakkerlugu akiitsunik akiliisitsiniartarnerit ilungersornarsimasut, tamatumali annertussusaanik immikkut nalunaarsorsimasunik paasissutissaqanngilaq.

Akiitsut annertoorujussuit tassaapput meeqqanut akilersuutit. Taamaattumik suleqatigiissitamik kommunit Namminersorlutillu Oqartussat peqataaffigisassaannik pilersitsisoqarpoq. Suleqatigiissitap ilaatigut meeqqanut akilersuutinut, aamma A-nut akilersuutitut taaneqartartunut tunngatillugu maannakkut aaqqissuussami allannguutaasinnaasunik isumaliutiginninnissaq suliassaraa. Ilaatigut isertitat apeqqutaatinnagit siumut meeqqanut akilersuutigisimasanik kingumut utertitsisarnermut ilusermik atuutilersitsisoqassanersoq isumaliutigineqarsimavoq. Tamanna pisortanut ingerlatsinermut aningaasartuuteqarnerulersitsissaaq, paarlattuanilli meeqqanut akilersuisut akiliisinnaassuseqarnerulernissaannut iluaqutaanissaa taamaalillunilu allaffissornerup oqilinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ineqarnermut akiliutinut tunngasuni akiitsut pillugit siunnersuisarnermi pitsaasunik misilittagaqalersimavoq. Suliniut taanna suliniutitut misiligutitut aallartissimavoq maannakkullu nunami tamarmi atorneqalissalluni. Akiitsut pillugit siunnersuinerui tunngaviusumik eqqarsaat tassaavoq taassuma aningaasaqarnera akiitsoqarneralu pillugu innuttaasumit toqqaannartumik oqaloqateqartarnissaq, taamaalilluni innuttaasut annertunerusumik akiitsoqalersinnaanerat pinngitsoortillugu. Tamanna nammineq akiitsuulereersimasut annertussusaannik malunnartumik sunniuteqassanngilaq, kisiannili nutaamik akiitsoqalertussat amerlassusaasa ikilisinneqarsinnaassallutik. Naalakkersuisut taamaattumik kissaatigaat akiitsut pillugit siunnersuisarneu suliassaqarfiit attuumassuteqartut iluanni ineriartorteqqinneqassasoq.

Nalunaarsuiffik 14. 2021-p aallartinneraniit 2022-p aallartinneranut kinguaattoorutit ineriartorfiunerat kinguaattoorutit suunerinut agguataarlugit

Restanceart	Februar 2021		Januar 2022		Procentvis ændring	
	Antal sager stk.	Restance kr.	Antal sager stk.	Restance kr.	Sager	Restance
Underholdsbidrag	83.181	412.688.404	84.211	418.120.628	1,2	1,3
Restskatter	13.489	550.689.330	221.548	500.826.922	1542,4	-9,1
ESU	73	35.587.037	67	33.558.624	-8,2	-5,7
A-skat	1.781	16.339.083	25.164	124.168.367	1312,9	659,9
Selskabsskat	48	22.405.805	470	19.104.666	879,2	-14,7
Husleje	10.361	35.904.085	9.042	44.248.826	-12,7	23,2
Skatterenter	2.148	2.367.058	657	1.257.948	-69,4	-46,9
Div. kommunale restancer	15.957	56.207.730	12.316	42.131.290	-22,8	-25,0
Hjælp med tilbagebetalingspligt	4.535	25.475.343	3.948	23.550.261	-12,9	-7,6
Studielån	1.036	9.726.118	927	8.884.058	-10,5	-8,7
Daginstitutioner	24.184	16.108.002	22.440	15.504.349	-7,2	-3,7
Renovation	100.102	36.049.987	94.217	35.097.519	-5,9	-2,6
Kommunale erhvervslån	7	65.985	7	65.985	0,0	0,0
Div. Selvstyrestancer	10.889	58.620.134	16.400	45.405.439	50,6	-22,5
Boligstøttelån	281	15.372.787	237	12.335.414	-15,7	-19,8
Selvbyggerlån	256	3.070.448	213	2.715.706	-16,8	-11,6
El/vand	7.765	2.874.921	5.046	1.864.543	-35,0	-35,1
Forældrebetaling anbragte børn	7.355	10.271.455	6.447	8.990.035	-12,3	-12,5
Nordiske krav	1.214	6.860.608	1.818	12.925.351	49,8	88,4
Øvrige restancer	4.393	1.800.774	3.547	1.669.686	-19,3	-7,3
I alt	289.055	1.318.485.093	508.722	1.352.425.619	76,0	2,6

Najoqutaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik.

1.13 Akiitsut allangoriartornerat

Namminersorlutik Oqartussani pissutsit

2022-mi martsip naanerani Namminersorlutik Oqartussanut akiitsut sinneruttut 83,2 mio. kr.-usimapput tigorianaallu 1.188,2 mio. kr.-usimallutik. Tigorianaat akiitsorineqartunit amerlanerusimammata Namminersorlutik Oqartussat taamaallitut ilanngaaseereerluni 1.105 mio. kr.-t missaaniillutik.

Namminersorlutik Oqartussat maanna Nordisk Investerings Bankimi (NIB) ataasiartamik taarsigassarsiat akilersorpaat. Taarsigassarsianut atatillugit piumasaqaatit kingunerisaannik Namminersorlutik Oqartussat Nunatta Karsiata ukiumoortumik isertitaasa annertunerpaamik 20 pct.-iannik ilanngaaseereerluni ernialinnik akiitsoqarsinnaatitaapput, soorlutaaq Namminersorlutik Oqartussat pisortat ingerlatseqatigiiffiutaat minillugit ilanngaaseereerluni ernialinnik 1,4 mia. kr.-nik akiitsoqarsinnaasut.

Nalunaarsuiffik 15. Namminersorlutik Oqartussani, Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni kommuninilu 2021-2025-mi akiitsut erniaqataasussat ilanngaaseereerlunilu akiitsut erniaqataasussat ineriartornissaat naatsorsuutigisat

Akiitsut erniaqataasussat (DKK mio.)	2021	2022	2023	2024	2025
Namminersorlutik Oqartussat	95	71	47	23	0
Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffii	4.670	5.397	5.995	6.403	5.947
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit kommuninit pigineqartut	378	871	1277	1264	707
Kommunit	90	40	36	33	30
Katillugit	5.233	6.379	7.355	7.723	6.684
Ilanngaaseereerluni akiitsut ernialersukkat					
Namminersorlutik Oqartussat	-1045	-853	-902	-992	-1057
Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffii	2.793	3.935	5.098	5.492	5.089
Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit kommuninit pigineqartut	352	828	1236	1238	681
Kommunit	-224	-250	-273	-313	-410
Katillugit	1.876	3.660	5.159	5.425	4.303
Qularnaveeqqusiisarneq					
Qularnaveeqqusiineq kommunit A/S	0	20	20	20	20
Qularnaveeqqusiineq kommunit	39	160	160	160	140
Katillugit	39	180	180	180	160

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik, ilanngussat tunngavigalugit. Nalunaarsugaq: Taaguutit nassuiaataat: Akiitsut erniaqartut = taarsigassarsisitsisunut akiitsut. Akiisut ilanngaateqareerlutik erniallit = taarsigassarsisitsisunut akiitsut + aningaasat tigorianaanaat -- KAIR A/S 2021-mit ilanngunneqarpoq. Namminersorlutik Oqartussat akiitsuunik siumut naatsorsuinermit erngup nukinganut annertunerusunik aningaasaliissuteqarnissamut taarsigassarsiarunnakkat ilanngunneqarsimangillat.

Akiitsuunik akilersuinissamut naatsorsuutigineqartunut naatsorsuineq siulianiittoq nalorninartoqarpoq, taamaammallu Nalunaarsuiffik 15-imi kisitsisit nangaassuteqarfigineqarsinnaallutik. "Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni" Nalunaarsuiffik 15 Kalaallit Airports A/S-imi (KAIR) akiitsutut naatsorsuutigineqartut 2/3-ii ilanngunneqarput, tassa Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffimmi pigineqataassutaasa annertoqatai.

Kommuninit pigineqartuni aktiatigut ingerlatseqatigiiffinnut akiitsoqaleriartorerup naatsorsuutigisamik annertooujussuarmik annertusinera siullermik Nuuk City Developmentimi naatsorsuutigineqartumik taarsigassarsinermut takussutaavoq.

Ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut anginerusut inissisimanerat

Ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut piffissami 2023-2025-mi aningaasaliissutissaminnik annertuunik tamakkiisumik kinguartitsisariaqarnissartik massakkuugallartoq naatsorsuutigaat. Taamaattorli aningaasaliissutissat annikinnerusut ingerlatsinermut ikorfartuutaasussat pilersaarutaasutut ingerlatiinnarneqassapput:

- Air Greenland A/S-ip aningaaliissamik pisariaqartitsinera annerusumik timmisartuutit nutarternissaannut sammisumik aquneqarpoq. Air Greenland A/S-ip niuernera 2021-mi akileraarutit akilinninnerini 153 mio. kr.-inik inerneqarfiuvoq naatsorsuutigalugulu timmisartuq nutaaq Airbus 330-800neo december 2022-mi tunniunneqassasoq.

- Royal Greenland A/S-ip akiitsuunik akilersuineranut missingersuutaasa ingerlatseqatigiiffiup siunissamut ungasinnerusumut periusissiaq malippaat, peqatigisaanilli maluginiarneqassalluni Royal Greenland A/S-ip niuernera arlalinninngaannit nalorninartunik aarlerinartoqarmat, tassunga ilanngullugit Brexit, COVID- 19 kingullermillu Ukrainimi sorsunneq, taakku pissutigalugit kisitsisit ilaatigut nangaanartoqarput.
- Kalaallit Airports A/S Nuummi Ilulissani, Qaqortumilu nutaanik mittarfiliornissat pillugit isumaqatigiissuteqarpoq. Nuummi aamma Ilulissani mittarfissat piginnittuniit aningaasaliinikkut taarsigassarsinikkullu aningaasalersorneqassapput. Qaqortumi mittarfik toqqaannartumik nunatta karsianit aningaasalersorneqassaaq. Kalaallit Airports A/S-ip aningaasaatitigut allileriffigineranut atatillugu kingullermi naatsorsuinerit nutaat uppersarsarpaat Nuummi Ilulissanilu mittarfiliornermut suliniummi aningaasaqarneq suli inuiaqatigiit aningaasaqarneranni qajannaatsuusoq.
- KNI A/S-ip kaaviiartitani ingerlaannarnissai naatsorsuutigai, nunaqarfinnit isorliunerusuniillu nunap ilaanut allanut nalinginnaasumik noorarnert soorunami pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaammat. Aammattaaq KNI-p siusinnerusukkut naatsorsuutinik suleriaasia pillugu sakkortuumik allanngorartumik ingerlasimanera inerneqarnissaa pillugu naatsorsuutigisaqarmat taamaalillunilu ingerlatseqatigiiffiup naatsorsuutitigut suleriaasia pilerseqqinneqarluni.
- TUSASS A/S kingullertigut digitalikkut isumannaatsuunerimi kiisalu pilersuinerup isumannaatsuunerani aningaasaliisimavoq. Aningaasaliinerit annertunerusut 2023-mit naatsorsuutigineqarput aamma immap naqqatigut kabelip ilaqqinneranut atatillugu.
- Aalborgimi umiarsualiviup atorneqartarnera siunissamilu Århusimi umiarsualiviup atorneqartalernissaa Royal Arctic Line A/S-ip qulaajarsimavaa. Tamatuma saniatigut ingerlatseqatigiiffiup ukiuni kingullerni umiarsuaatini nutartersimavai, taamaalilluni ukiuni tulluuttuni annertunerusumik aningaasaliisoqarnissaanik pisariaqartitsineq naatsorsuutigineqarani. Ingerlatseqatigiiffik taamaalilluni ukiuni missingersuusiorfiusuni taarsigassarsiami annertusinissai pillugit pilersaaruteqanngilaq.

2 Aningaasaatini atortut qulakkeernissaannut anguniakkat tungaviillu

Suliassaqarfinni arlalinni ullumikkut aserfallatsaaliinikkut annertuunik kinguaattoortoqarsimavoq, tassa ukiorpassuit ingerlanerini siunertamut aningaasanik naammattunik immikkoortitsisoqarsimanngimmat. Nuna tamakkerlugu pilersaarutit pillugit nassuiaatini tulliuuttuni Naalakkersuisut neriupput aserfallatsaaliuinerimi kinguaattoorutit annertussusaat tunuliaqutaallu pillugit ataatsimut tamakkiisumik paasisimasaqalissallutik. Nuna tamakkerlugu pilersaarutit pillugit nassuiaatip 2022-imi kingusinnerusukku saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Nassuiaammi aamma erseqqissarniarneqartussaassaaq kinguaattoorutit taakku qanoq isumagineqassanersut. Taamaattorli immikkoortoqarfiit arlallit iluini aserfallatsaaliinikkut kinguaattoorutit pillugit annertuunik ilisimasaqartoqareerpoq, uani naatsumik nassuiarneqarput.

Mittarfiit

Mittarfeqarfiit aamma Kalaallit Airports A/S-ip ataatsimuulersinnissaat pillugu inatsit pilersaarut malillugu Inatsisartut 2022-mi upernaami ataatsimiinneranni suliarineqartussaasimavoq. Taamaattorli aningaasatigut suli annertunerusunik misissueqqissaartoqarnissaa aamma inatsisissatut siunnersuutip kingunissaasa ilaannik naatsorsuinissat pisariaqarsimapput. Tassani pingaartumik pineqarput Mittarfeqarfiit allanngortissinnaanerini aningaasartuutit kiisalu kiffartuussinissamut isumaqatigiissutissat aningaasaqarnikkut kingunissaanik misissueqqissaarnerit.

Aningaasartuutini immikkoortut ilaat tassaapput aningaasaleeqqinnissamut annertuumik kinguaattoorutit. Aningaasaleeqqinnissamut kinguaattoorutit timmisartornerup isumannaatsuunissaanut minnerpaamik piunasaqaatit pigiinnarniarlugit tulleriiaarinerimik tungaveqartut, aamma ukiuni aggersuni anguneqarsinnaasut. Aserfallatsaaliinikkut kinguaattoorutit naammassineqassapput, piginnittunik aaqqissugaaneq apeqqutaatinnagu, aamma mittarfiit aaqqissugaanikkut allannguinnissaq apeqqutaatinnagu. Aningaasaliissutigeqqitassatut pisariaqartinneqartut 1 mia. kr.-nut missingerneqarallarpur, Mittarfeqarfiilli aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffingortinnissaannut sulissuteqarnermut atatillugu erseqqissarneqaaqqikkumaarput.

Umiarsualiviit

Nunatsinni umiarsualiviit amerlasuut pitsaanngillat. 2021-mi Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviini aningaasaleeqqinnissanut akiligassaat 270 mio. kr.-nut naatsorsorneqarsimapput, taakkulu amerliartortussatut isikkoqarput. Umiarsualivinni aningaasaleeqqinnissanut Aningaasanut inatsimmi ukiumoortumik 25,2 mio. kr.-t immikkoortinneqarsimapput. Tamakku aserfallatsaaliuinnissanut pisariaqartinneqarnerpaanut umiarsualivinnilu atortunik pitsanngorsaanissanut annikitsuaqqat taamaallaat atorneqassapput. Tamanna pissutigalugu nunatsinni umiarsualiviit annertuumik ullutsinnut naleqqutinngillat. Tulattarfinni atortut sumiiffippassuarni meeqqanut, utoqqarnut inunnullu angallaruttunut naleqqutinngillat. Aamma inuussutissarsiortut sumiiffinni amerlasuuni naammangitsunik atugassaqartitaapput.

Maanna illoqarfinni annerni atuisut akiliisittalernissaannik periarfissap atorneqalernissaa misissorneqarpoq. Atuisunit atorneqartartunut sumiiffinnullu aalajangersimasunut atuisut akiliisinneqartanninnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Atuisut akiliisittarnerisigut siunissami umiarsualivinni pineqartuni ingerlatsinermut, aserfallatsaaliuinerimut aningaasaleeqqitarnernullu aningaasartuutini akiliutigineqartarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaallutik imminut napatittunngorlutik ingerlaavartumillu nutarterneqartalerlutik. Pingaarnepaatut erseqqissagassaaq tassaavoq atuisunik akiliisitsisalernikkuinnaq aserfallatsaaliuinnissamut immikkut aningaasaliissuteqanngikkaanni aserfallatsaaliuinnissamut kinguaattoorutit angummaffigineqarsinnaanngitsut naatsorsuutigineqarpoq.

Inissiat

Ineqarnermut suliassaqarfimmi naatsorsuutigineqarpoq taama annertutigiinnassappat inissianik isaterinerit amerliartussasut iluarsartuussinissamullu aningaasartuutit suli amerliartuinnassallutik. Pisariaqartinneqartut ukiut arlaqanngitsut qaangiuppata taamaallaat Namminersorlutik Oqartussat inissianut attartortittagaannut 2025-mi 3 mia. kr.-nngussapput. Ukiuni pingasuni 0,9 mia. kr.-nik imaluunniit ukiumut 0,3 mia. kr.-nik qaffariarnerupput. Taamaattumik pilertortumik suliniuteqartoqarnissaa pisariaqarpoq.

Taakku saniatigut kommunit inissiani attartortittagaanni aserfallatsaaliuinnissamut kinguaattoorutit (Kommuneqarfik Sermersooq ilanngunnagu) 300 mio. kr.-t missaaniipput.

Aserfallatsaaliinermi kinguaattoorutitut nassuiaatit aaqqiinissamullu siunnersuut Inissiat pillugit ataatsimoortumik pilersaarutip piviusunngortinnerani sulinermit ilaassapput. Taamaattumik pilertortumik suliniuteqartoqarnissaa pisariaqarpoq.

Nukissiuutinik pilersuineq

Nukissiuutinik pilersuinermit tunngasuni pingaartumik Nukissiorfinni aserfallatsaaliinissamut kinguaattoorutit annertussusaannik qulaajaanissaq sammineqarpoq, kinguaattoornernut ingerlaavartumik aserfallatsaaliinermut matussutaasinnaasunik aningaasanik naammattumik pilersitsisinnaasunik suliffeqarfiup aningaasaqarnerani pilersitsinissaq siunertaralugu. Kinguaattoorneq annertuutigut, tassungaannaanngitsorli, 2018-imit assigiimmik akeqartitsilernermit tunngatinneqarsinnaapput, akit appartinneri pissutigalugit ukiumut 150 mio. kr.-t sinnerlugit Nukissiorfiit isertitaasa annikillinerinik kinguneqartoq. Taamatut isertitanik annaasaqarneq ilaannakuusumik taarserneqarpoq, suliffeqarfiullu aningaasaqarnera taamaattumik ullumikkut oqimaaqatigiinnani. Nukissiorfinni aserfallatsaaliinermi kinguaattoorutit 2,4 mia. kr.-nut missingerneqarallaput.

Taamaattumik aningaasanut inatsisissani ataatsimut atorneqartartunut; inissianut, mittarfinnut, nukimmik pilersuinermit, kiisalu umiarsualivinnut aningaasaliissutit pingaernerutinneqartariaqartut erseqqilluinnarpoq. Ataatsimoorfiusartut taakku uagut innuttaasutut inuussutissarsiornitsinnullu pisariaqartippavut inuiaqatigiinnitsinnullu tunngaviupput pingaaruteqarluinnartut. Tamatuma saniatigut kinguaariinnut tullernut akiligassaq ingerlateqqinneqannginniassammat ataatsimut atortakkatta siunissami aserfallatsaaliornissaat qulakkeerneqassaaq.

3 2022-mut aningaasanut inatsimmi sinaakkusiussat aamma 2023-mut aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip piareersarnera (AIS2023)

3.1 Aningaasanut inatsisissamut sanilliullugu aallaavigisat

2022-mut aningaasanut inatsit ukiuni missingersuusiorfiusuni 2023-2025-mi sinneqartuungaatsiartussanngorlugit naak akuersissutigineqaraluartut tamatuma kingorna akileraarutininik missingiussat ikilineqarsimapput., ingammik Ruslandimut aalisakkanik avammut niuertoqanngimmat, aammali nalinginnaasumik aningaasameertoqalernissaanik naatsorsuutiginninneq pissutigalugu Pingaartumik Ruslandimut aalisakkanik avammut niuertoqanngimmat, aammali nalinginnaasumik aningaasameertoqalernissaanik naatsorsuutiginninneq pissutigalugit. Tassunga ilanngutissapput akinik akissarsianillu 2022-mi maannamuugallartoq 2,85 %-inik qaffasissumik iluarsisooqarsimanera.

Nunatsinni 2023-mi aningaasaqarnikkut ineriartorneq ilorraap tungaanuungitsumik pinissaanik naatsorsuutiginninneq tassungalu tunngatillugu takusat tullinnguutut makku tunngavigalugit akileraarutininik isertitassat ikinnerusut:

Siullertut Ukrainimi sorsunneq nalorninartumik qajannartumillu inissisimalersitsisimavoq. Akit qaffariartornerisigut aningaasap nalingata appariartornera sorsunneq aallartinngikkallarmalli pilersimasooq sorsunnerup annertuseriartissimavaa. Sorsunnerup kingunerisaanik nerisassat nukissiuutissallu akii nunarsuaq tamakkerlugu qaffariarsimapput. Akit qaffariartornerisigut aningaasap nalingata appariartornera pakkersimaarniarlugu nunarsuarmi qitiusumik aningaaseriviit ernianik qaffaanissaat naatsorsuutigineqarpoq. Ukiuni kingullerni akit qaffariartornerisigut aningaasap nalingata appariartornera EU-mit kingullermik martsimi naatsorsorneqarami 5,8 pct.-iuvoq. Akit qaffakkiartornerisa kingunerisaanik aningaasat naleerukkiartornissaannut nalinginnaasumik anguniakkat 2 % missaaniipput. Erniaqarnerulersitsinerit atuinerit annikinnerulerneranik taamaalillunilu ineriartornermik arrillisitsinissaa naatsorsuutigineqarpoq. Siusinnerusumi allaaserineqartut sorsunneq aalisakkanik Ruslandimut tunineqartaraluartunik tuniniaasarnermut sunniuteqarsimavoq. Tamatuma saniatigut niuernikkut aalisarnikkullu tuluit nunaanik isumaqatiginninniarnerit naammassineqarsimanngitsut ilanngullugit eqqarsaatigisariaqarput. Pissutsit tamakku tamarmik pissutaallutik aappagu ilorraap tungaanuungitsooq aningaasatigut ineriartortoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Matuma siuliani taakkartorneqartut pissutigalugit 2023-mi aningaasaqarnerup qanoq ineriartussanerata nalorninartortalerujussuunera erseqqissaassutigineqassaaq.

EU-mit akiliutit immikkut

Ukiuni 2021-2027 Kalaallit Nunaata EU-llu OLT-mi Kalaallit Nunaat pillugu Aalajangiinermik taallugu isumaqatigiissutaat siusinnerusukku taaneqartoq piffissami tamarmi 1,7 mia. kr.-nik pissarsissutaassaaq. Tamanna aalajangersimasut ilaattut aamma nikerartut ilaattut pissaaq, tamatumani Namminersorlutik Oqartussat anguniakkanik angusinissaat apeqqutaalluni. Nikerartut ilaattut akiliutit suliasaqarfinnut marluusunut agguataarneqarput, tassa ilinniartitaanermut mingutsitsinngitsumillu ineriartornermut, tassani siullermut 90 %-it tunniunneqassapput kingullertullu taaneqartumut 10 %-it tunniunneqassallutik. Tamanna kingullermik isumaqatigiissutigineqartumit allaaneruvoq, ilinniartitaanernut 100 %-it tunniunneqartarmata. Taamaalilluni ilinniartitaanerit ukiumut 20-25 mio. kr.-t missaat annaasaqassapput akerlianilli piujuartitsinermik tunngaveqarluni siuariartornermut tutsinneqassallutik. Tamanna ukiuni aggersuni aningaasanut inatsisissanut pingaaruteqartussaassaaq. OLT-mi Kalaallit Nunaat pillugu Aalajangiineq 2023-mut aningaasanut inatsisissami ilinniartitaanermut avatangiisinillu mianerinninniarluni sulissutigisassanut sunniutissai naammassillugit suli qulaajarneqarsimanngillat. EU-mik suleqateqarnermi isertitassat annaasat, soorlu ilinniartitaaneq eqqarsaatigalugu annaasat pissarsiariniartariaqassavaat tamannalu allani ileqqaarluni ingerlanneqartariaqassalluni. Ilinniartitaanermi namminerimi missingersuutit naleqqussarneri aamma periarfissaasinnaavoq.

EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi ilinniartitaanernut akilersuinissamik pilersaarutit nutaat kingunerisaannik EU-mit aningaasanik akiliisarnerit nikissimapput. 2021-mi Namminersorlutik Oqartussat EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutikkut aningaasanik pissarsinngillat aamma 2021-mut Aningaasanut inatsimmi 233,8 mio. kr.-nik missingersuuteqartoqarsimavoq. Aningaasat tamakku piffissami 2022-2027-mi Namminersorlutik Oqartussanut akiliutigineqarumaartut naatsorsuutigineqarpoq. Aningaasat amerlassusissavii Namminersorlutik Oqartussat anguniagaannik angusisoqarsimanersoq apeqqutaassaaq.

Aningaasat tamakku qaqugu tiguneqarumaarnersut suli aalajangerneqanngilaq, kisianni 2023-mut aningasanut inatsisissap naammassineqarnissaa sioqqullugu qulaajarniarneqassapput.

2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip suliarineqarneranut atatillugu Naalakkersuisunit makku pingaartinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq:

- Naalakkersuisut sulinissamik pilersaarutaat aningaasartuutissanut nutaanut kissaatigineqartunut aalajangiiffiusassapput, taamaalillutik aningaasartuutissanut nutaanut suliniutit ataqatigiissaakkamik paasisimannilluartumillu tunngaveqarlutik ingerlanneqartalerlutik taamaasillunilu Naalakkersuisut ataatsimut anguniagaat ikorfartorneqarlutik.
- Ukiuni aggersuni innuttaasut katitigaanerisa allanngornerujussuisa malitsigisassanik attassisinnaanermut ajornartorsiuutinik annertuunik pilersitsinermik kinguneqartussat eqqarsaatigalugit aningaasanut inatsisini naammattumik sinneqartooruteqartarnissaq anguniarneqarpoq taamaalillutik sinneqartoorutit tamakku ukiuni aggersuni nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuaqarnerata, Ukrainimi sorsunnerup, aningaasat naleerukkiartorerisa aammalu Karrat Kangerluani nukinginnartumik suliniuteqartariaqarnerit aningaasasaqartissinnaajumallugit. Taamaaliornikkut aningaasaqarnikkut politikinut allanut tunngatillugu Naalakkersuisut sulinissaminnut periarfissarsiorsinnaanerulissapput.
- Missingersuuserinermut naatsorsuuserinermullu inatsimmi missingersuutit inissisimaffiat pillugu malittarisassani minnerpaaffissaattut Ingerlatsinermi Sanaartormilulu missingersuutaasuni angusani isertitat aningaasartuutillu Aningaasanut inatsiseqarfiusumi 2023-2026-mi oqimaatigiissasut allassimavoq. Malittarisassat malitsigisaannik aamma 2023-mut ineriartornermi aningaasartuutit 1 procentit sinnissanngikkai aamma piffissami 2023-2026-mi katillugit 2 procentinik sinnissanngikkai.
- Aningaasartuutissanut kissaatigineqartut nutaat aallaavimmikkut nammineq aningaasaliissutinut killiliussatigut imaluunniit allatut tigussaasunik pingaarnersiunikkut aningaasalersorneqartussaapput.
- 2023-mut aningaasanut inatsisissami pingaarnersiukkat suliassaqarfiit pingaartitat makku iluanni suliniutissanut ikorfartuinissamat iluaqutaassapput:
 - Suliffissaqartitsiniarneq suliffissallu neqeroorutigineqartartut amerleriarneri.
 - Inuussutissarsiuutit pioreersut ineriartortinnissaanut ikorfartuutaasinnaasutut suliniutit inuussutissarsiuutillu nutaat ineriartortinneri.
 - Piitsuussutsip akiorniarneqarnera.
 - Susassaqarfinni tamani aserfallatsaaliinissakkut kinguaattoorutinik ukiuni arlalinni suliaqarneq.
 - Sanaartorneq eqqarsaatigalugu immikkoortunut pilersaarutit pioreersut aallaavigalugit aningaasanik killeqanngitsunik atuisinnaaneq pingaartinneqassaaq. Aningaasat nuna tamakkerlugu ukiorlu naallugu suliffissaqartitsisussanngorlugit agguarneqarnissaat aalajangersimasumik anguniagaavoq.

Aningaasartuuteqarnissamik kissaatigineqartunik nutaanik suliarinninneq

Suliassaqarfinnit assigiinngitsunit aningaasanik amerlanerusunik kissaateqartoqartuaannarpoq. Tamakku tamarmik 2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamat ilanngussinnaanissaat ajornarpoq.

Siunnersuutit aningaasaqarnikkut sunniuteqartussat tamarmik aningaasanut inatsisunik nutaanik siunnersuuteqarnissamat piareersarnernut atatillugu sallinneqartuarnissaat.

Taamaammat aallaaviatigut susassaqarfimmi aningaasartuuteqarnerunissamat kissaatigineqarsinnaasut susassaqarfimmi namminerimi sipaarniuteqarnikkut akilerneqarsinnaassapput. Naalakkersuisut 2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutimut allannguutissatut siunnersuutaasa aappassaaneerneqarnerini pingajussaaneerneqarnerinilu siunnersuutit aningaasalersorneqarsimassapputtaaq.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutit politikikkut nangillugit suliarineqarnerani siunnersuutit aningaasalersorneqarsimanissaat assinganik naatsorsuutigineqarpoq pingaartumik nunarsuaq tamakkerlugu nalorninartumik inissisimasoqarnera aallaavigalugu.

Aningaasanut inatsisissap amerlanerussuteqarlartunit taperserneqarnissaa Naalakkersuisut neriuutigaat taamaattumillu inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu akisussaassuseqartumik toqqissisimanartumillu ingerlatsinissaq anguniarlugu isumaqatiginninniarnissamat piareersimallutik.

AIS 2023-p piareersarneqarnera

Ukiut siuliini aningaasanut inatsimmut tunngatillugu isumaqatigiissutaasarsimasut AIS 2023-p suliarinerani naleqqatut atorneqarsinnaapput. Politikikkut anguniakkat pilersaarutillu immikkoortukkaartut pisariaqartumik

ataqatigiissinneqarnissaat eqqarsaatigalugu apeqqutinik pingaarutilinnik partiinik atsiukkamik isumaqatigiissuteqarnissaq aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi anguniagaavoq. Pingaartumik aaqqissuusseqqinnernut annertuunut tunngatillugu isumaqatigiissutit angusaqarfiusinnaanerusut piumaneqarnerupput.

3.2 Kommunit 2023-mi ataatsimut tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissap piareersarnera

Kommunit Namminersorlutik Oqartussallu augusti 2020-mi missingersuusiortarnermik kommunit kiisalu Namminersorlutik Oqartussat akornanni suleqatigiinneq pitsanngortinniarlugu ataatsimullu suleqatigiinnikkut siunissami attanneqarsinnaasumik aningaasaqarnermi politikeqalernissamut periarfissiisussamik pisortanilu suliaasat naammassineqartarnissaannut isumaqatigiissusiorput.

Missingersuutinik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi suleqatigiinnerup aaqqissuunneqarnissaa sammineqarpoq. Pisortat sulianik isumaginninnerat ataqatigiissarniarlugu ungasissumullu isigisumik aningaasaqarnermut politikip patajaatsuunissaa isumannaarniarlugu nuna tamakkerlugu kommuninilu immikkoortuni pilersaarutit atorineqarput.

Kommunit 2023-mi ataatsimut tapiissutissat pillugit isumaqatigiissutissaq nutaaq piareersarlugu suliarineqaleruttoq. Ataatsimoorussamik tapiissutit pillugit oqaloqatigiinnissanut atatillugu naatsorsuutigineqarpoq akilersuutit, sulinngiffeqarallarnermi ikiorsiissutit pillugit sammisat aamma sanaartorfigissaaneq pillugu isumaqatigiissut nutaaq eqqartorneqassapput. Namminersorlutik Oqartussani inissiaataasa attartortikkat kommunit tunniunneqarnissai pillugit eqqartuinerit eqqarsaatigalugit tamanna Inissiat pillugit ataatsimoortumik pilersaarummut ataqatigiissillugu suliarineqarumaarpoq.

4 Anguniakkut uuttuutillu

4.1 Aningaasaqarnermik aqutsineq

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2022-miipput taamaalilluni killiffimmik nutarsaaneq aamma pingaarnertigut uuttuiffiusunik tassungalu atasunik uuttuutunik annikitsumik tulluarsaaneq, taakku 2019-imi Aningaasaqarneq pillugu nassuiaammi saqqummiunneqarlutik inuiaqatigiinni ineriartorneq malinnaaffigisinnaajumallugu.

4.2 Anguniakkat uuttuutillu atorneqartarneri

Attassisinnaanermut Siuariartortitsinissamullu Pilersaarut ilaatigut naapertorlugu naalackersuinikkut anguniakkat ingerlaneri malinnaaffigisinnaajumallugit inuiaqatigiinnilu aqqissugaanerit eqqarsaatigalugu ajornartorsiutit aaqqiiffigineqarsinnaanissaanut takussutaasinnaasut aalajangersimasut arlallit suliarineqarsimapput.

Uuttuutit ataani allassimasut ilaatigut tassaapput assigiinngitsunut attuisut, ilaatigut napatitsinermut siuariartortitsinissamullu pilersaarummi 2016-imeersumit iluarsaasseqqiffiusut sisamat iluanni pingaarnertigut uuttuutit (Nalunaarsuiffik 16). Uuttuutit uku siunertaralugit toqqarneqarput:

- Piffissami sivisunerusumi uuttuinissamut tulluummata.
- Ajornangitsumik paasissutissat pisariaqartinneqartut pissarsiarineqarsinnaallutik, annerusumik Naatsorsueqqissaartarfik aqutigalugu.
- Ajornangippat NP piujartitsinissamut anguniakkanut (SDG-anguniakkat) ataqatigiittoqarluni.
- Ajornangippat nunani allani aamma nunarsuarmilu immikkoortunik assersuussinernut atorneqarsinnaallutik.
- Politikikkut, allaffissornikkut aamma inunnillu tamanik atassuteqarluni.

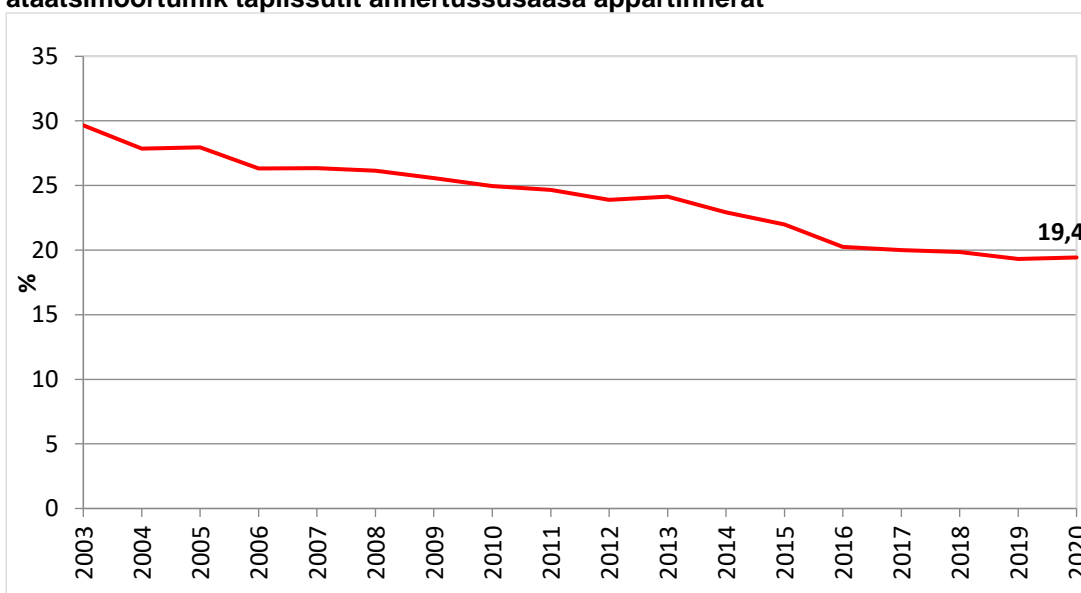
Nalunaarsuiffik 16. Pingaarnertigut anguniakkanut naleqqiullugu siuariartornerup nassuiarneranut uuttuutit

Takussutissat	Aqqissuusseqqinnermi takussutissat	Taaguut	Paasissutissat
1	Tamanut sammisoq	Aningaasaqarneq imminut napatittoq	TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit annertussusaat TAN
2	Tamanut sammisoq	Annertunerusumik tunisassiorneq siuariartornerlu	TAN-ip nalingini siuariartorneq
3	Tamanut sammisoq	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaat
4	Tamanut sammisoq	Akiitsoqalerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaanngissuseqarneq	TAN-imut sanilliullugu ilanngateqareerluni akiitsut TAN
5	Tamanut sammisoq	Amerlanerusut akissarsiaqarluartuni sulinerat	Inersimasut akornanni isertitaqarnikkut ineriartorneq
6	1 - Ilinniartitaaneq	Amerlanerusut inuussutissarsiuutinut piginnaalersitsisumik ilinniagaqalernera	30-34-nik ukiullit inuussutissarsiuutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlassusaat.
7	1 - Ilinniartitaaneq	Atuartut naggataamik soraarummeertut amerlanerusut ingerlaqqillutik ilinniagaqartalernissaat	Tunngaviusumik atuarfiusumiit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataamik soraarummeersimasut amerlassusaat
8	2 - Siuariartorneq	Avammut niuernermi aningaasaqarneq patajaannerusooq	Ingerlataqarfikkaartumik avammut niuernerup katiternera

9	2 - Siuariartorneq	Amerlanerusut suliffeqartut	Suliffissaaleqisutut nalunaarsorneqarsimasut ineriartornei procentinngorlugu
10	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa akissarsianut aningaasartuutaat
11	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Kikkut tamarmik peqqissueneri - sivilisunerusumik uumasarneq	Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartorneat
12	4 – Imminut pilersorneq	Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu annikinnerusumik assigiinngitsoqarnera	Nunani arlalinni Gini-koefficienti
13	4 - Imminut pilersorneq	Sulisinnaasut ilai amerlanerusut	Innuttaasuniit sulisinnaasut amerlassusaat
14	4 – Imminut pilersorneq	Inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqartut imaluunniit suliffillit	Inuusuttut 15 – aamma 25-nik ukiullit, ilinniagaqanngitsut suliffeqanngitsullu
15	1 - Attaveqarnermut tunngasut	Mingutsitsinngitsumik nukissiorneq	Nukissiorfinni nukiup ataavartup annertussusaa
16	2 - Attaveqarnermut tunngasut	Ataatsimut nukimmik atuineq	Nukik ataavartoq nukimmik atuinerup tamarmiusup ilaatut [pct.] 2010 – 2020.
17	Pinerluttuliortarneq	Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit annikillineri	Nalunaarutigineqartartut ineriartornei
18	Inissiat	Inimut akiliutit imminut nammassinnaasut najugaqartuni immikkoortortat aningasaqarnerisa oqimaaqatigiissuunissaat qulakkearniarlugu	Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa attartortittakkat atuisunut akigititamut sanilliullugu m2-imut akiisa ineriartorfiuneri

Ataatsimoorussamik anguniakkat uuttuutilu

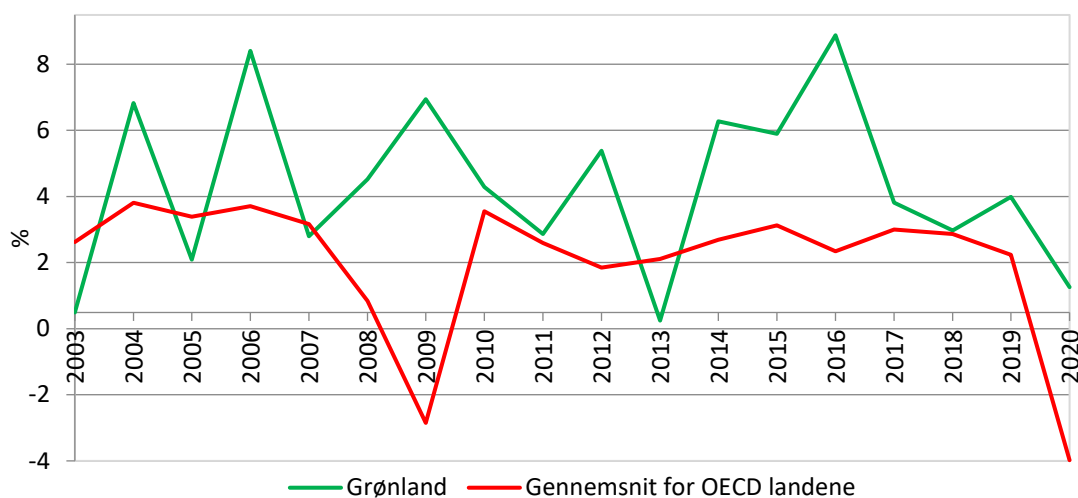
Takussutissiaq 18. Anguniagaq 1. Aningasaqarneq imminut napatittoq. TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoorumik tapiissutit annertussusaasa appartinnerat

Najoqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Ataatsimoortumik tapiissutit TAN-imut naleqqiullugu annertussusaat arriitsumik appariartorsimapput taamaalillunilu pingaarnertigut isigalugu naalagaaffimmiit ataatsimoortumik tapiissutiniit isumalluuteqarnerup annikillisinneqarnissaa pillugu politikikkut anguniakkamut naapertuulluni. Tamatumunnga patsisaavoq ataatsimoortumik tapiissutit nalinga akinut akissarsianullu iluarsiissutitit mangiarneqalersarneri. Ataatsimut tapiissutit Danmarkimi akit neriarernerit akillu naleerukkiartortarneri aallaavigalugit nalimmassarneqartarmata Kalaallit Nunaanilu ineriartorneq Danmarkimut sanilliullugu nalinginnaasumik qaffasinnerusarmat ataatsimut tapiissutit nalinga tunisassiat ataatsimut nalinganit (TNT) minnerulersarpoq. Tamatuma saniatigut ataatsimut tapiissutit akissarsiat tamakkiisumik ineriartoreri malillugit nalimmassarneqarneq ajorput, taamaasillunilu tunisassiat ataatsimut nalingisa ineriartorerinut malinnaajunnaartarlutik. Pissutsit marluusut siuliani saqqummiunneqartut pissutigalugit ataatsimut tapiissutit nalingat NTN-imi annikitsuaraannaassaaq, siunissamilu annikinnerulissalluni.

Takussutissiaq 19. Anguniagaq 2. Tunisassiorneq annertunerusoq OECD-mut sanilliullugu piffissami 2003-mit 2020-imut TAN siuariartorneq.

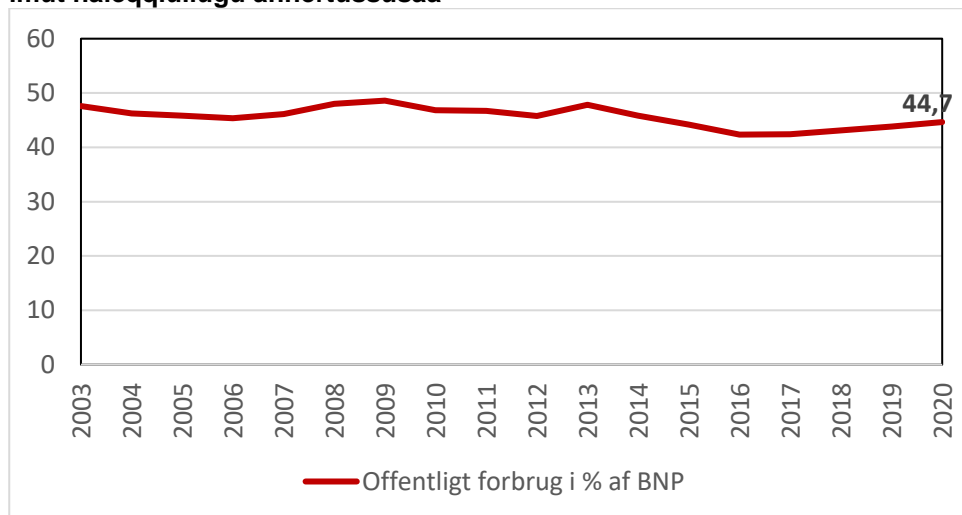

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma OECD

Nalunaarsugaq: NTN-ip 2013-imi ineriartorerata appariarnera inuit atuinerisa appariarneranik aammalu immikkut ataatsitassarsionernut aningaasaliissutit ikileriarnerinik pissuteqarpoq. Tamatuma saniatigut sanaartorerit annikilliersimanageri raajartassallu ikileriarsimanageri patsisaaqataapput.

TAN-imi ukiumut siuariartorneq agguaqatigiissillugu qaffasissimavoq, aamma OECD-mi nunani agguaqatigiissitsinermut assersuukkaanni. Nunami maani TAN-imi ineriartoreri annertuumik nikerartoqarpoq, tamatumunnga ilaatigut pissutaalluni aalisarnermik ingerlataqarfiup aningaasaqarneranik annertuumik pinngitsuugaqarsinnaannginneq.

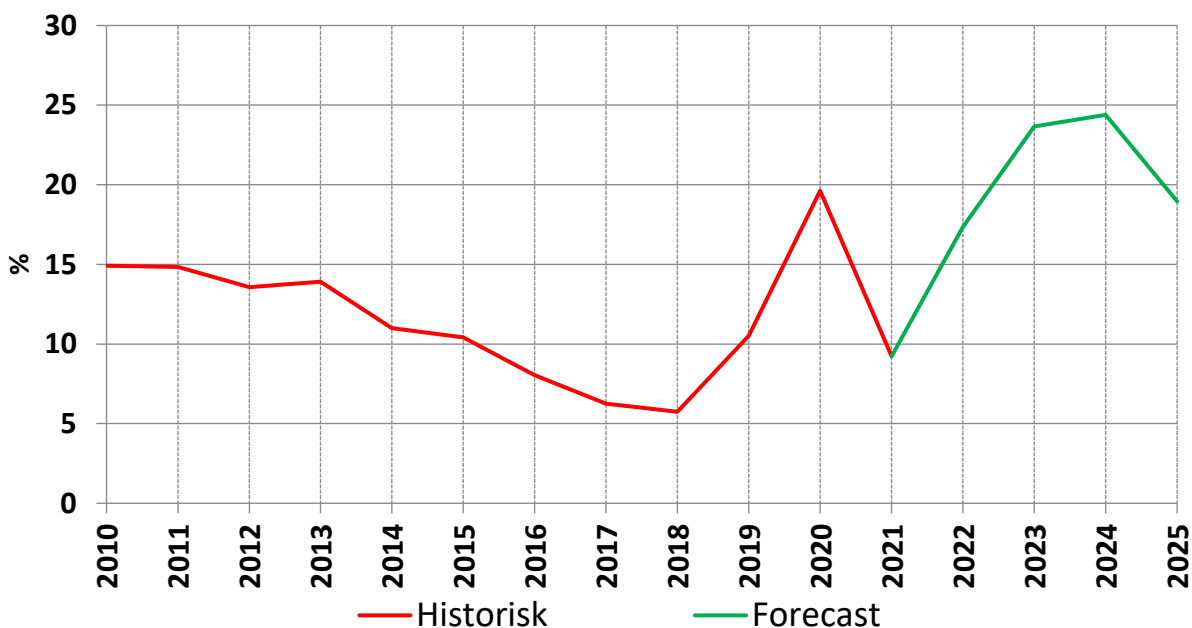
Takussutissiaq 20. Anguniagaq 3. Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaa. Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa 2003-mili appariartorsimavoq, taamaattorli 2016-imiit 2019-imut annikitsumik qaffariarsimalluni. 2020-mi annikitsumik appariartoqarsimavoq. Pisortat atuinerat suli nunanit tamalaanit isigalugu qaffasippoq. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq nunap innuttallu annertussusai.

Takussutissiaq 21. Anguniagaq 4. Akiitsoqalerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaangissuseqarneq Akiitsut erniallit tamakkerlugit aammalu TAN-imi %-it naapertorlugit 2010-2025 taarsigassarsiassatut naatsorsuutigisat

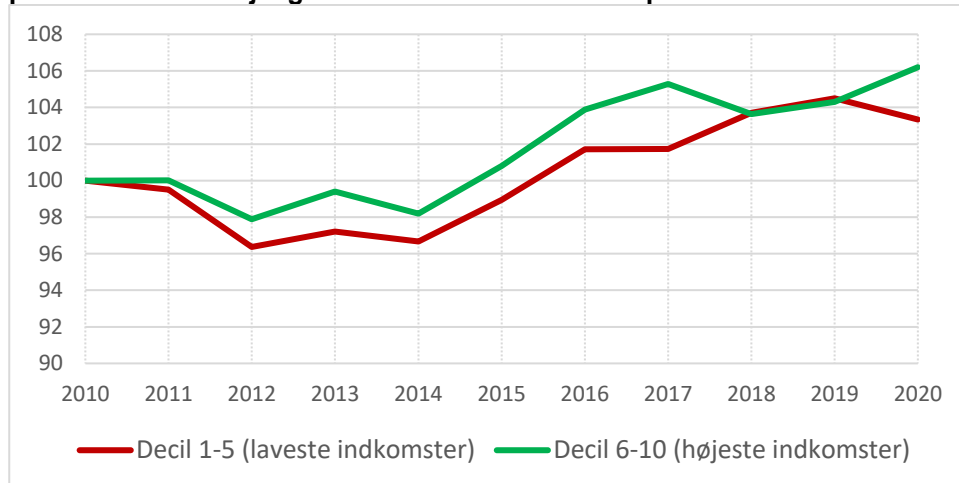

Najoqqutaq: Oqaluttuarisaanikkut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut, Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2022-mut siuumoortumik naatsorsuusiat kiisalu ingerlatseqatigiiffinit namminersorlutik oqartussanit pigineqartunit paasissutissat. Nalunaarsugaq: KAIR A/S 2021-mi ilaalerpoq.

TAN-imut naleqqiullugu pisortat ataatsimut akiitsui 2018 ilanngullugu appariartorsimapput, tamatumali kingorna 2024, ilanngullugu sakkortuumik qaffapasillutik, tak.Takussutissiaq 21 Anguniagaq 4-mut

tungasoq. Akiitsut annertussusaannik nalilersuinermi nunap annaasinnaasai eqqarsaatigineqassapput. Maannakkut aalisarnermi aningaasaqarnermik annertuumik illuinnaasiortumik isumalluuteqarnermi nunap akiitsutigut pisinnaassusia appasinneruvoq inuussutissarsiutit napatitsisuusut amerlanerusinnaaneritut naleqqiullugu. Nunani tamalaani pissutsit aallaavigissagaani akiitsut suli annikipput, imaluunniit 2018 ilanngullugu annikissimapput.

Takussutissiaq 22. Anguniagaq 5. Sulisut akissarsiaqissaartut amerlanerusut. Inuit 15-init ukiullit akornanni appasinnerpaamik isertitaqartut 50 pct.-iinut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut 50 pct.-iinut akini aalajangersimasuni isertitat atorneqarsinnaasut ineriartorneritut naleqqersuut

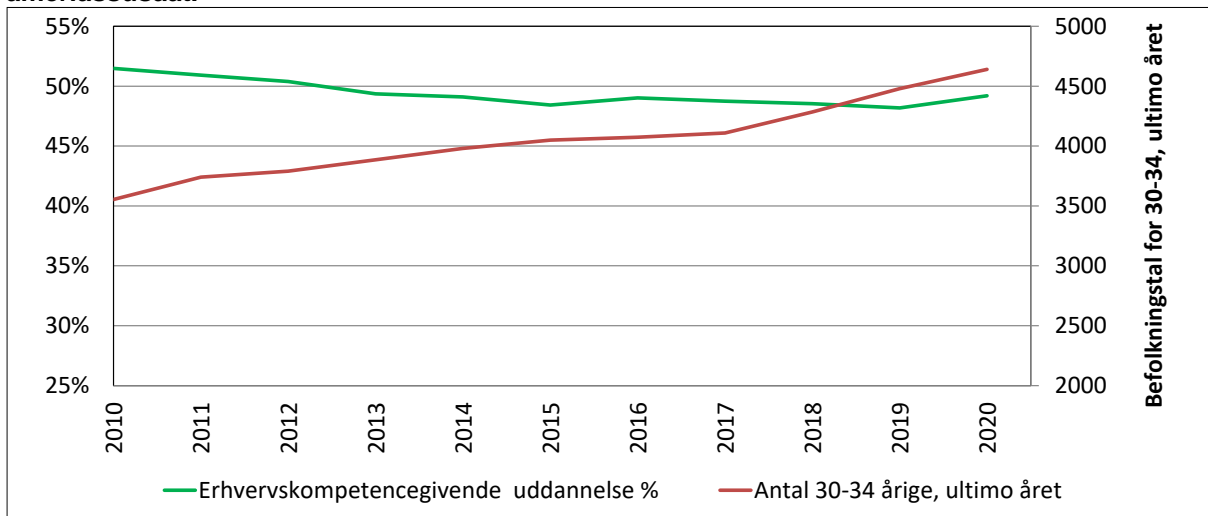

Najoqqutaq: Paasisutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit (INDPI401 kiisalu PRDPRISF).

Takussutissiaq 22-p ilaatigut takutippaa isertitaviit atorneqarsinnaasut (tassa akini aalajangersimasuni akileraarutit kingorna isertitat) 15-init taakkulu sinnerlugit ukiulinnut inunnut 2018-imi aamma 2019-imi 2010-mut naleqqiullugu 4 pct.-ip missaanik qaffasinnerusut, appasinnerusumik isertitaqartut affaannut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut affaannut. Tamatuma ersersippaa piviusumik amerlanerusut akissarsiaqarluarlutik sulisut. 2020-mili appasinnerpaamik akissarsiaqartut affaannut akissarsiaat atorsinnaasat apparput, qaffasinnerpaamillu isertitaqartut affaannut siuariartoqarluni. Taakku marluk 2020-mi 2010-mi qaffasissutsimit malunnartumik qaffasinnerusumiipput aamma ukiuni 2012-2014-imi qaffasissuseq qaangersimallugu.

Ilinniartitaanermut anguniakkat uuttuutillu

Takussutissiaq 23. Anguniagaq 6. Inuussutissarsiutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlanerusut. Inunnut 30-34-nut ukiulinnut sanilliullugu inuit piginnaasalertsiffiusumik ilinniartut amerlassusaat.

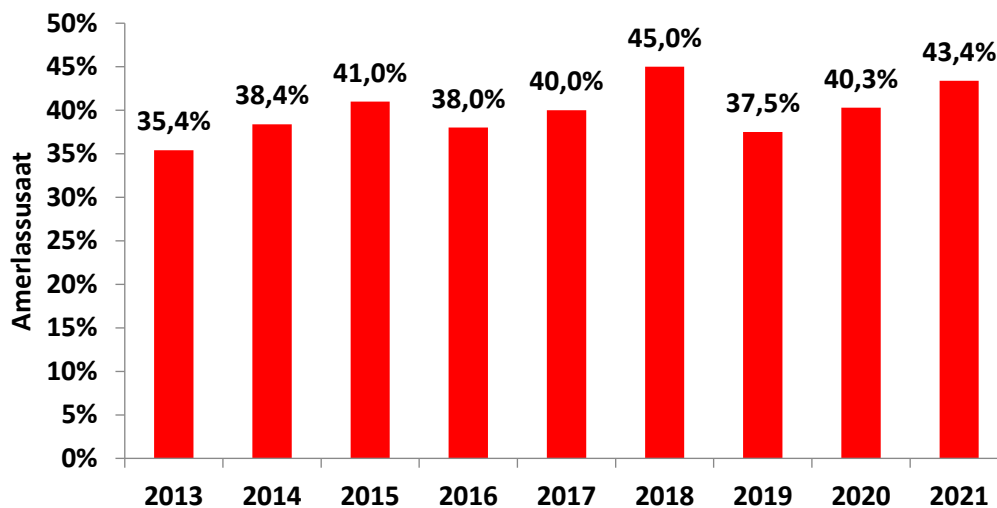

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Nalunaarsugaq: Naatsorsuineq tikittartunut aallartartunullu ilutsinut allanngortunut tunngatillugu allanngoriaannaavoq, tamannalu ukiumiit ukiumut ineriartornermut sunniuteqarsinnaavoq.

Innuttaasut 30-34 ukiullit 2002-mit 2010-mut annertuumik ikileriarsimapput 2010-llu kingorna amerliartoqqilaalersimallutik. Inuussutissarsiutigisinnaasaminnik ilinniagallit amerlassusaat 2002-mit 2018-imut 4 %-pointimik amerleriarput. 2010-mi amerlanerpaareerlutik 2020-imi ikileriaqquillutik.

Takussutissiaq 24. Anguniagaq 7. Tunngaviusumik atuariup kingorna toqqaannartumik ilinniagaqalersartut amerlanerusut. Tunngaviusumik atuariup naammassineqarneranit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ilinnialersimasut amerlassusaat

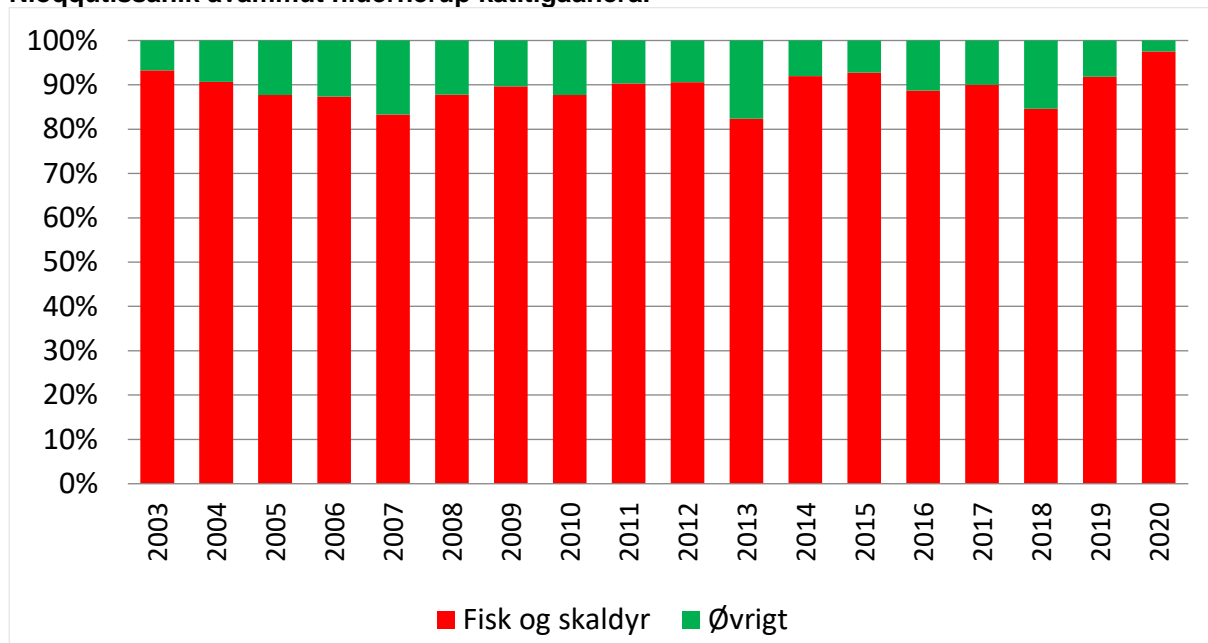

Najoqqutaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup kisitsisaatai maj 2022-meersut tunngavigalugit.

Nalunaarsugaq: Atuartut 9. klassip kingorna toqqaannartumik efterskolertalersartut naatsorsuinernut ilaanngillat. Taamatuttaaq Takussutissiaq 24-mi atuartut soraarummeereersut meeqqat atuarianni misilitsinnernut ilaanngitsut tamakkiisumik ilanngunneqanngillat.

Tunngaviusumik atuarfimmil atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ingerlaannarlu ingerlaqqissimasut 2013-imi 35 %-imit 2020-mi 40 %-imut amerlisimapput. Kisitsisini inuusuttut ilinniagaqartut efterskolertullu ilaatinneqarput. Taamaattoq kisitsisit sulil appasipput.

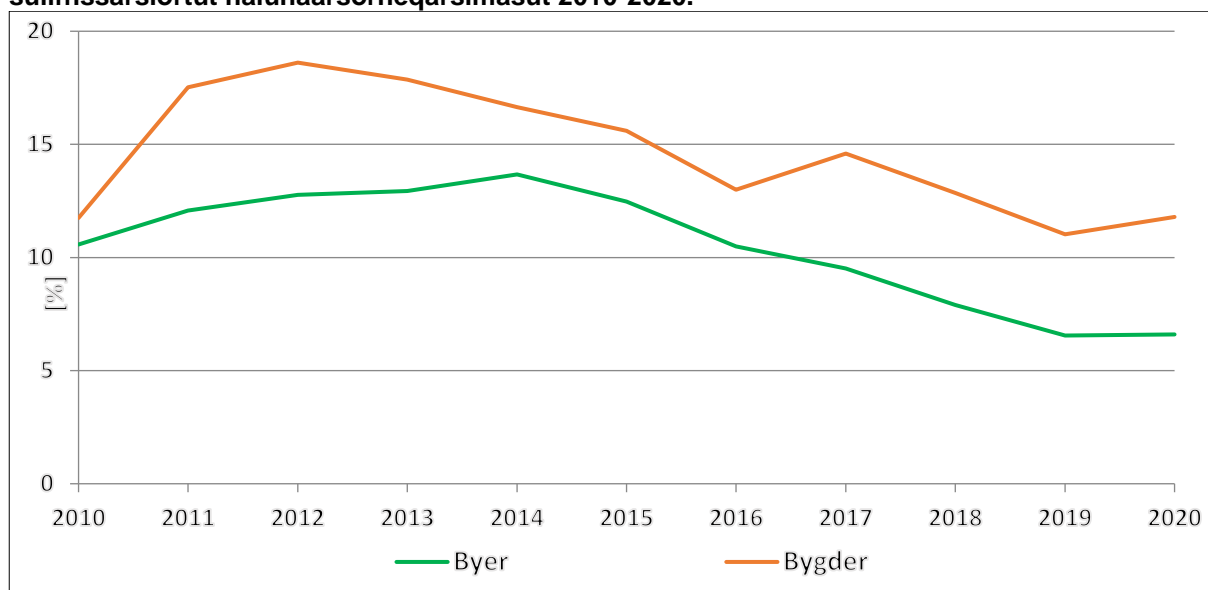
Takussutissiaq 25. Anguniagaq 8. Avammut niuernermit aningaasaqarneq patajaannerusoq. Nioqqutissanik avammut niuernerup katitigaanera.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Aalisakkanik qalerualinnillu avammut niuernerup sulil nioqqutissanik avammut niuernerup tamarmiusup ilagaa annertooujussuaq. Tamatuma aningaasaqarneq aalisarnermik ingerlataqarfiup iluani ineriartornerup allangoranneranut annertuumik sunnertiasunngortippaa ilaatigut akit pisassiissutillu annertussusaat eqqarsaatigalugit. Aalisakkanik nioqquteqarnermi isertitat nalingisa naatsorsorneqartarneri 2019-imit allangortinneqarput. Tamatuma kingunerisaanik tamakku naatsorsuinermi annertunerusumik sammineqartalerput.

Takussutissiaq 26. Anguniagaq 9. Suliffeqartut amerlanerusut. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut 2010-2020.

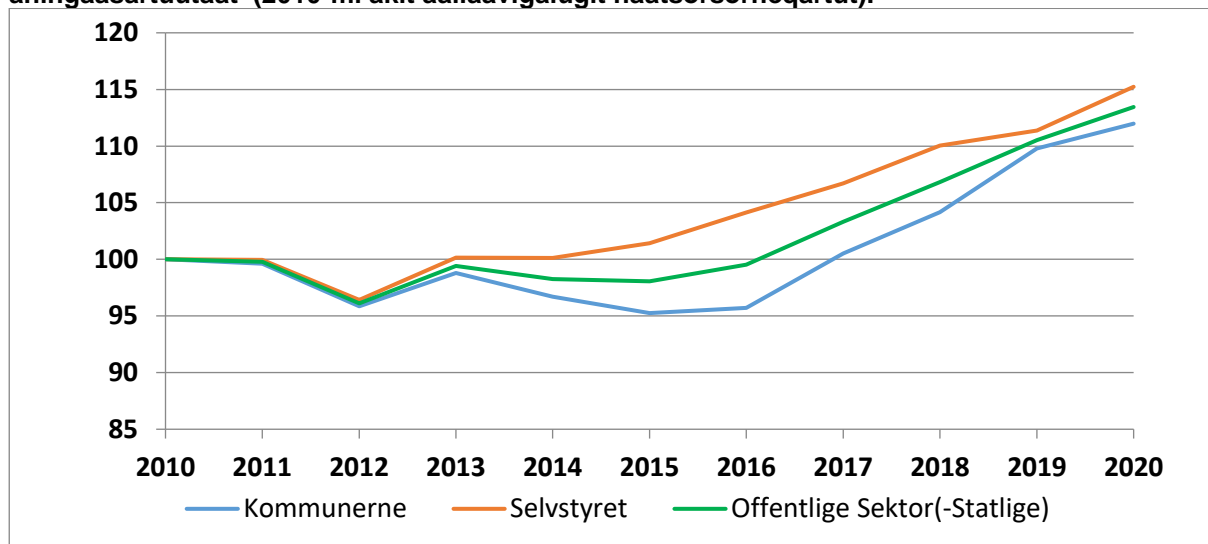

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Suliffissarsiortut nalunaarsugaasimasut amerlassusaat illoqarfiit eqqarsaatigalugit 2014-imili appariartorsimapput, nunaqarfiilli eqqarsaatigalugit nikerarsimalluni. Suliffissaaleqisut nalunaarsugaasimasut amerlassusaat illoqarfinnut naleqqiullugu nunaqarfinni qaffasinneruvoq.

Pisortani immikkoortumi anguniakkat uuttuutillu

Takussutissiaq 27. Anguniagaq 10. Pisortani ingerlataqarfik (naalagaaffik). Pisortat akissarsianut aningaasartuutaat (2010-mi akit aallaavigalugit naatsorsorneqartut).

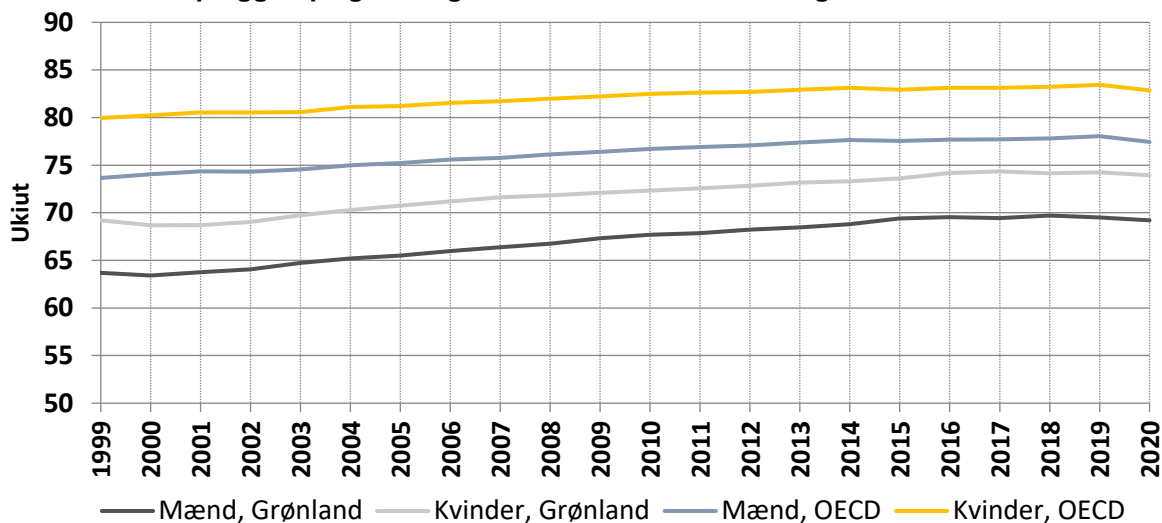

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Akissarsianut pisortani ingerlataqarfinni aningaasartuutit tamarmiusut ukiuni kingullermi qaffakkiartorsimapput. Namminersorlutik Oqartussat akissarsianut aningaasartuutaat tamarmiusut 2013-mili qaffakkiartorsimapput, kommuninili akissarsiat aningaasartaat piffissami 2010-mit 2016-imut apparsimasut, 2016-imit 2020-mut annertuumik qaffassimapput. Akissarsianut aningaasartuutit akini aalajangersimasuni takutinneqarput, takussutissiallu taamaasilluni ersersillugu pisortat ingerlataqarfiini annertuumik allilerisoqarsimasoq. Pisortat suliffeqarfii sulisussanik amigaateqareerput taamaattumillu pisortat suliffeqarfiini sulisut ukiuni aggersuni

allanngortitertariaqassapput taamaasilluni susassaqrifiit najugaqariaatsit allanngornerata kingunerisaanik eqqorneqartut sulisussanik amerlanerusunik tunineqarsinnaaqullugit.

Takussutissiaq 28. Anguniagaq: 11 Kikkut tamarmik peqqinnerulissapput - piffissaq inuuffiusarteq sivilisunerulissaaq. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartornerat

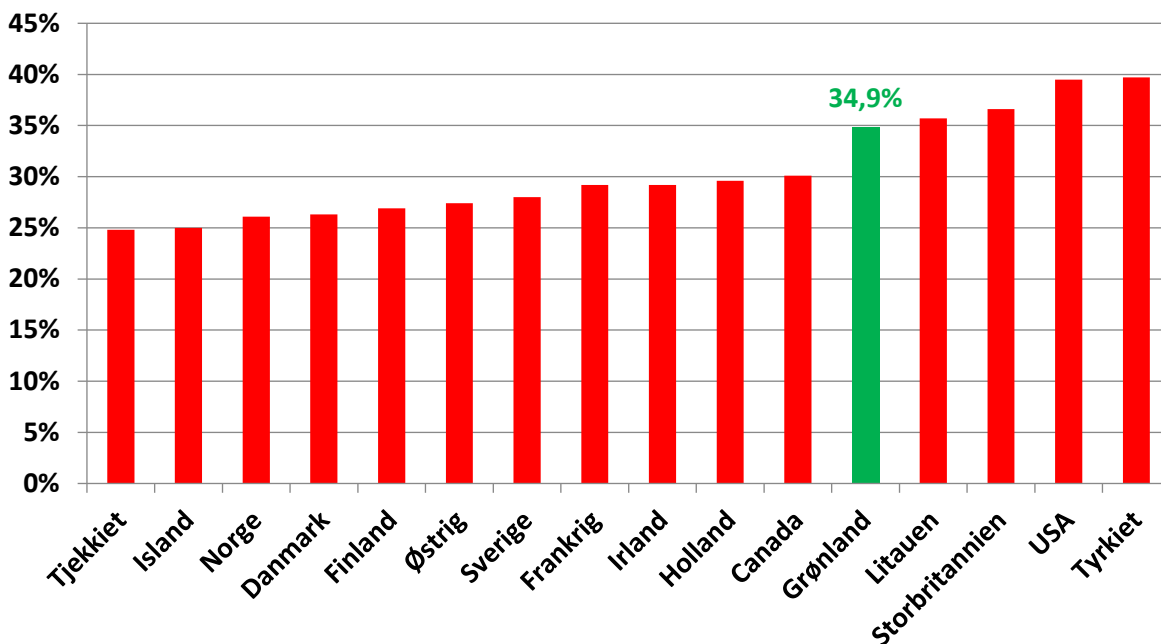

Najoqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik (nalunaarsuiffik BEXBBDTB) aamma OECD (nunanut ataasiakkaanut paasisutissat aallaavigalugu agguaqatigiissitsinikkut pingaarnersiorneqartut).

Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut 1999-imi angutitut arnanullu nalinginnaasumik qaffakkiartorsimapput. Kingullertut taaneqartut agguaqatigiissillugu ukiut suli inuuffigisassaar angutitut sanilliullugu nalinginnaasumik qaffasinneruvoq. Kalaallit Nunaat suli OECD-mut naleqqiullugu kinguaattooqqavoq. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut Kalaallit Nunaanni 2019-miit 2020-mut (-0,3 ukiut missaannik) aamma OECD-mi nuna ataatsimut (-0,6 ukiut missaannik) appariarsimapput. Inatsisit naapertorlugit OECD naapertorlugu nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanersuup COVID- 19-ip kingunerisaanik agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut 2020-mi OECD-mi nunani amerlanerni apparsimavoq. Kalaallit Nunaanni Coronamik toqquteqarneq siulleq 28/12 2021-mi nalunaarutigineqarpoq.

Imminut pilersornermut anguniakkat uuttuutilu

Takussutissiaq 29. Anguniagaq 12. Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu nikingasoqannginneruneq. 2019-imi nunani arlalinni Gini-koefficienti.

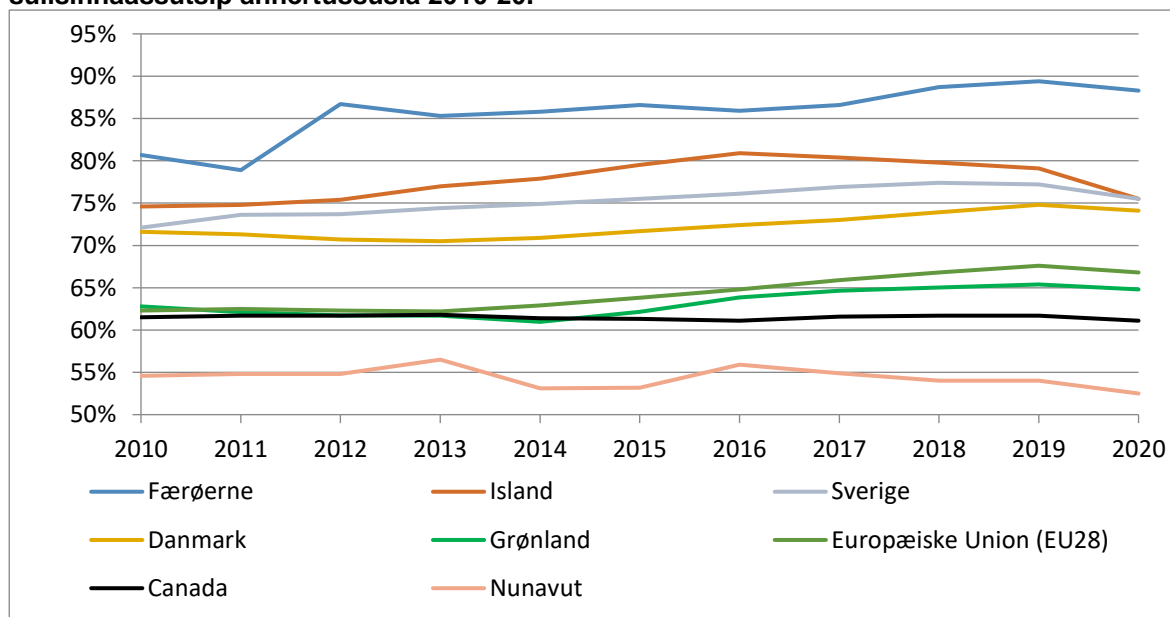

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma OECD, 10-03-2022.

Gini-koefficienti, tassaasoq naligiinnginnermut uuttuut nunani tamalaani atorneqartartoq, Kalaallit Nunaanni qaffasissumiippoq, pingaartumik nunani avannarlerni nunanut assersuukkaanni.

Piitsuussutsumik uuttuineq pillugu aamma immikkoortoq 4.3 innersuussutigineqarpoq. Nunanut allanut arlalinnut naleqqiullugu Kalaallit Nunaat qaffasissumik inissisimavoq.

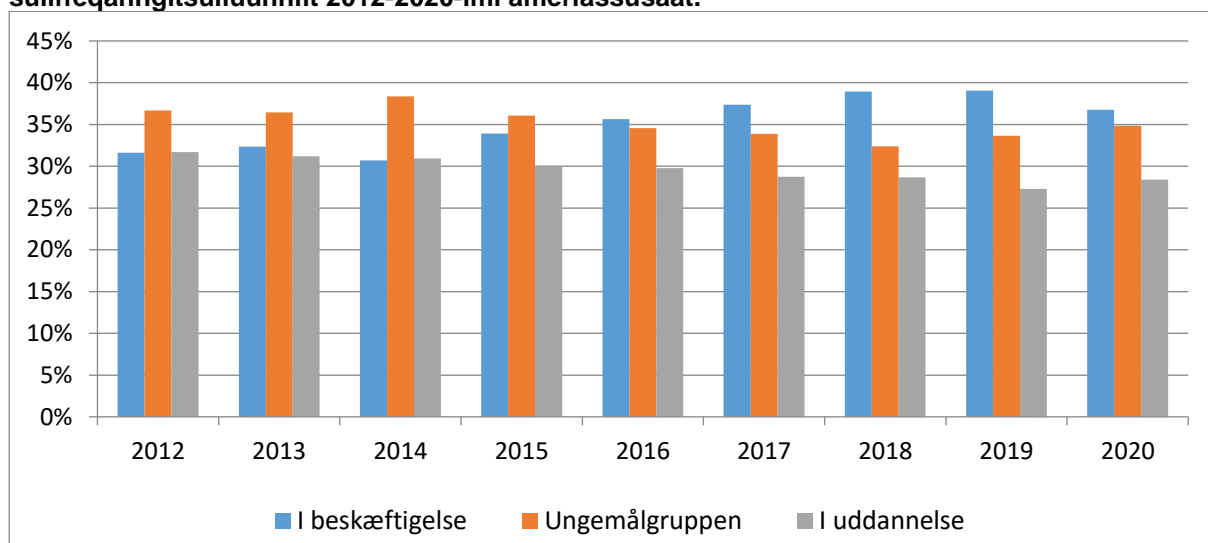
Takussutissiaq 30. Anguniagaq 13. Amerlanerusut suliffissanut ilaalerput. Nunani assigiinngitsuni sulisinnaassutsip annertussusia 2010-20.

Najoqqutaq: Nordisk statistikbank (15-64 ukiullit), Canada Statistics (15+ ukiullit).

Sulisinnaassutsip innuttaasunut tamarmiusunut naleqqiullugu innuttaasuni qanoq amerlatigisut sulinerat uuttorpai. Sulisinnaassuseq taamaalilluni inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut sunniuteqarneranut uuttuutaavoq. Sulisinnaassutsip annertussusaa isertitatigut aningaasartuutitigullu pisortat aningaasaqarnerannut annertuumik pingaaruteqarpoq. Nunani arnanik ikittunik suliffeqarfimmiittuutilinni ileqquuvoq sulisinnaassutsip appasissumiinera, nunanit arnanik qaffasinnerusumik suliffeqarfimmiittuutilinnut naleqqiullugu. Nunavummut (aamma ataatsimut isigalugu Canadamut) assersuukkaanni Kalaallit Nunaat qaffasissumik sulisinnaassuseqarpoq aamma EU-tut qaffasitsigaluni. Pingaartumik Savalimmiunut Islandimullu assersuussinermi taamaattoq sulisinnaassuseq appasissumiippoq. Kalaallit Nunaanni sulisinnaassuseq 2014-mi annikitsumik qaffakkiartormik takutitsimavoq, kisianni assersuutigalugu Savalimminut suli ungasilluni.

Takussutissiaq 31. Anguniagaq 14. Inuusuttut suli amerlanerusut ilinniagaqarnissaat imaluunniit suliffeqarnissaat. Inuusuttut 16-it aamma 25-it akornanni ukiullit ilinniakkamik ingerlataqangitsut suliffeqangitsulluunniit 2012-2020-imi amerlassusaat.

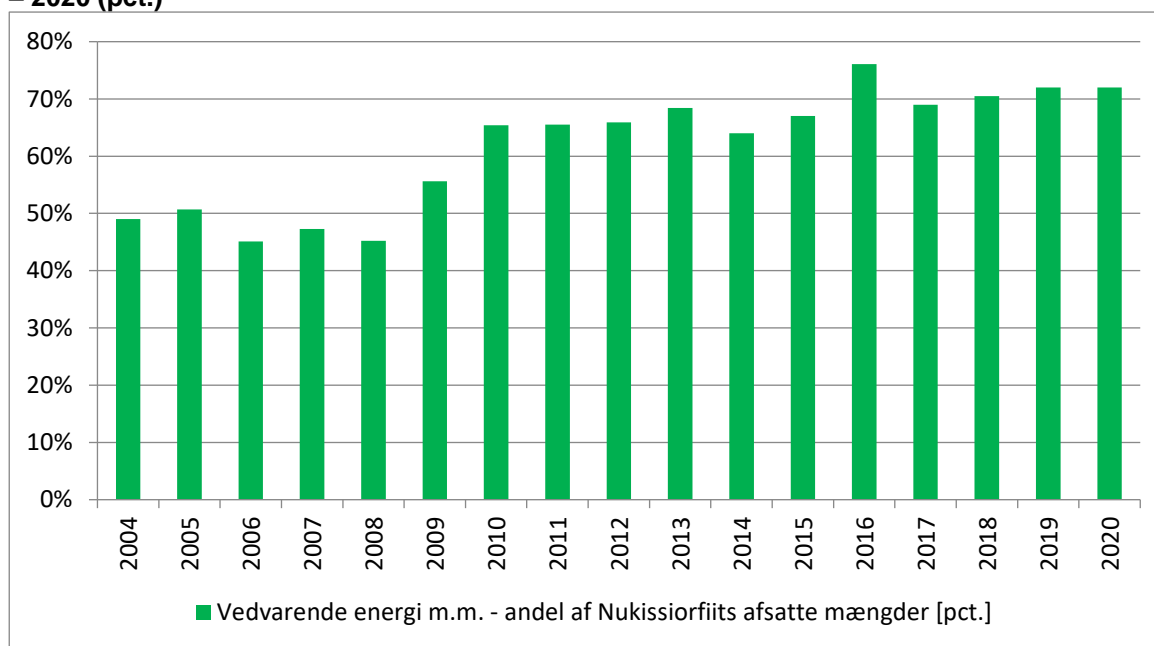

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Inuusuttut 16 - 25 ukiullit tassalu inuusuttut sullinniakkat massakkut illinniagaqarnatillu suliffeqangitsut 2014-imut sanilliullugit 2020-mi ikinnerupput. Tassalu inuusuttut 2012-imi 2020-mut ilinniagaqartut amerlassusaat ikileriarsimapput. Paarlattuanik inuusuttut suliffeqartut 2014-imit 2019-imut ukiut tamaasa amerliartorput, kisianni 2020-mi apparlutik.

Attaveqaasersuutitut anguniakkat uuttuutillu

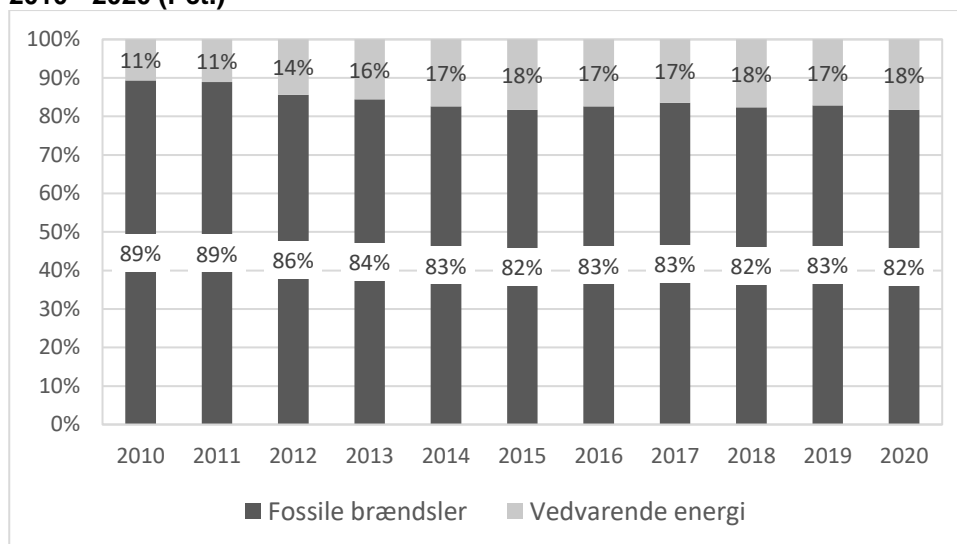
Takussutissiaq 32. Anguniagaq 15. Nukissiutit ataavartut - Nukissiorfiit tunisaasa annertussusaat 2004 – 2020 (pct.)

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Nukissiorfiit

Takussutissiaq 33-mi takutinneqarpoq pisortat nukissiutisunik pilersuinerannit nukissiuutisip ataavartup annertussusaa naliginnaasumik 2008-mit qaffakkiartorsimavoq, taamaattoq ukiuni ataasiakkaani, matumani 2016-imit 2017-imut annikinnerusumik nikerarsimalluni. Ataatsimut isigalugu qaffakkiartorneq taanna pingaartumik erngup nukinganik nukissiorfinni aningaasaliinernut atassuteqarpoq.

Takussutissiaq 33. Anguniagaq 16. Nukissiutit ataavartut nukissiuutisunik atuinerup tamarmiusup ilaatut 2010 - 2020 (Pct.)

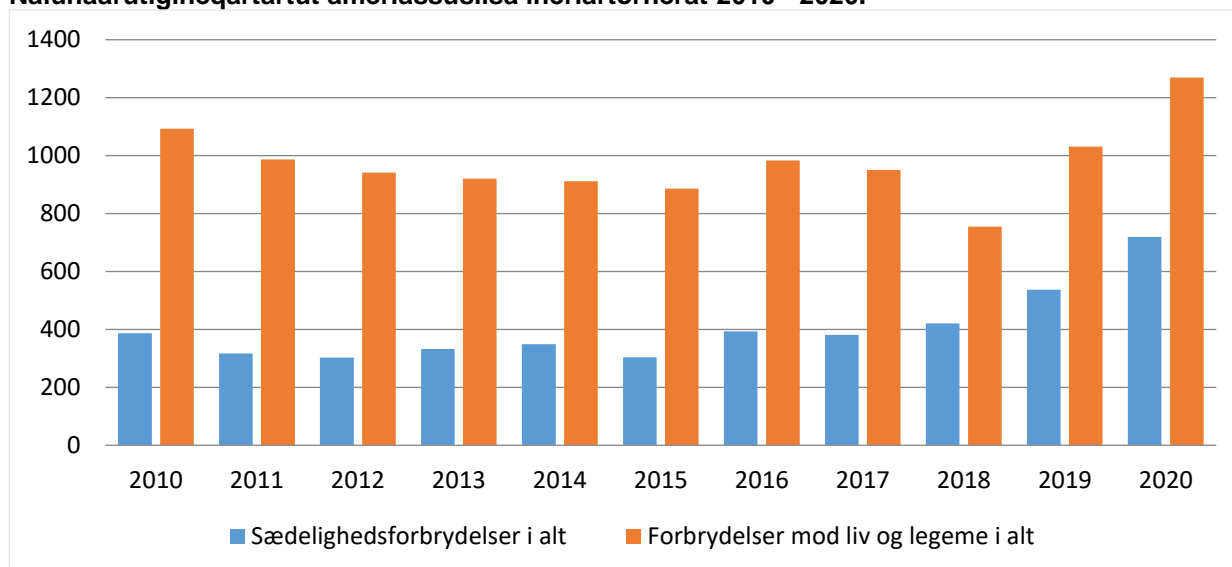
Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, ENE1ACT.

Takussutissiaq 33-mi takutinneqarpoq Kalaallit Nunaanni nukissiuutisunik atuneq tamarmiusoq ikummatissanut nunap iluaneersunut nukissiuummullu ataavartumut agguarlugit. Tassannga Takussutissiaq 33 takuneqarsinnaavoq erngup nukinganik tunisassiornerup annertusinerata innaallagissamik kiassarnermillu tunisassiornermi gasuulia annertoq inangersimagaa, tamanna Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani erngup

nukinganik nukissiorfiup allilernerani, kiisalu Aasiaat Qasigianguillu pilersornissaannut erngup nukinganik nukissiorfiup pilersinneqarneratigut nangingeqassalluni.

Pinerluttarnerup appartinnissaanut anguniakkat uuttuutillu

Takussutissiaq 34. Anguniagaq 17. Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit appartinneri. Nalunaarutigineqartartut amerlassusiisa ineriartornerat 2010 - 2020.

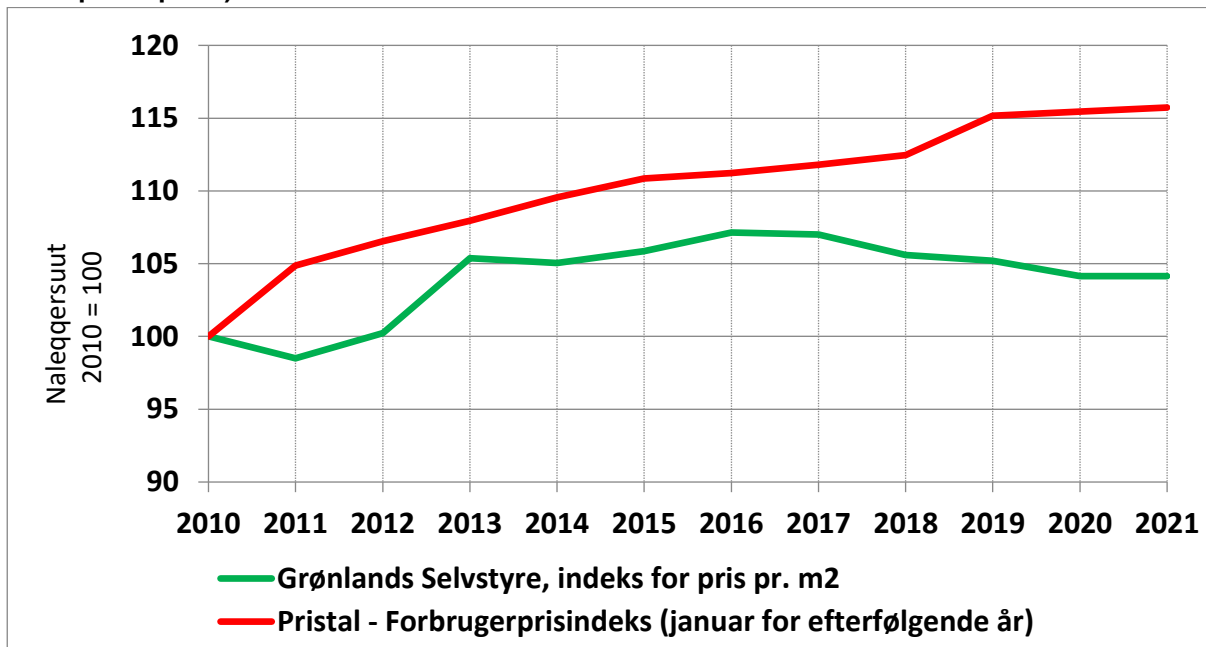
Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Kinguaassiuutitigut pinerluutit nalunaarutigineqartut 2015-imit 2020-mut amerlisimapput, kiisalu inuunermut timimullu pinerluutit nalunaarutigineqartut amerlassusaat 2018-imit 2020-mut annertuumik amerlisimallutik.

Pinerluutigineqarsimasuni pineqartuni marluusuni 2018-imit 2020-mut nalunaarutiginninnerit annertuumik amerleriarnerninut ukiuni kingullerni pineqartup isiginiarneqarnerulersimane patsisaasinnaavoq, isiginninniarnerulernikkut nalunaarutiginnittarnerit amerlisinnaasarmata.

Ineqarnermut tunngatillugu anguniakkat uuttuutilu

Takussutissiaq 35. Anguniagaq 18. Atuisunut akigititamut sanilliullugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani 2010- 2021-mut m²-imut inimut akiliutaasartut ineriartorneri (Ini A/S-mit aqunneqartut).

Najoqqutaq: INI A/S-imit Naatsorsueqqissaartarfimmiillu kisitsisinik tunngaveqartoq (PRDPRISF)

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani, INI A/S-imit ingerlanneqartuni, piffissami uani ineqarnermut akigitinneqartuni inuiaqatigiinni nalinginnaasumik, akit ineriartorneri malinneqarsimanngitsut takuneqarsinnaavoq, Takussutissiaq 35-p takutippaa 2016-imit ullumimut INI-p inissiaataanni ineqarnermut akiliutit apparsimasut. Pissutsit taamaannerat inissianut immikkoortortaqrifiit aningaasaqarnerisa oqimaaqatigiikkunnaarneranut ingerlaavartumillu aserfallatsaaliisarnissamut aningaasat atugassat ikippallaartarnerinut patsisaaqataasimavoq. Tamatuma kingunerisaanik aserfallatsaaliugassat annertuut suliarineqarsinnaasanninneri akulikilliarlorlutillu annertusiartorsimapput. Inissiaqarnermut tunngasuni missiliorneqarpoq Namminersorlutik Oqartussani inissiaataanni attartortikkani aserfallatsaaliuinermit kinguaattoorutit 2,1 - 2,2 mia. kr.-t missaaniittut.

4.3 Piitsuussutsimik uuttuineq

Ataatsimut isigalugu piitsuuneq oqaatsitigut isumaqartorujussuuvoq - iluamik inuuneqarnissamut aningaasanik tigoraaannarnik pisinnaanermut suna kileritinneqassava? Apeqqutinut taamatut pullaveqarneq assersuutigalugu akiliisitsiniarnermik suliaqarnermiit ilisimaneqarpoq, inuussutigisinnaasat naammaannartutut taaneqartut aningaasat taakkuusut akissarsianit tiguneqarsinnaanngitsut.

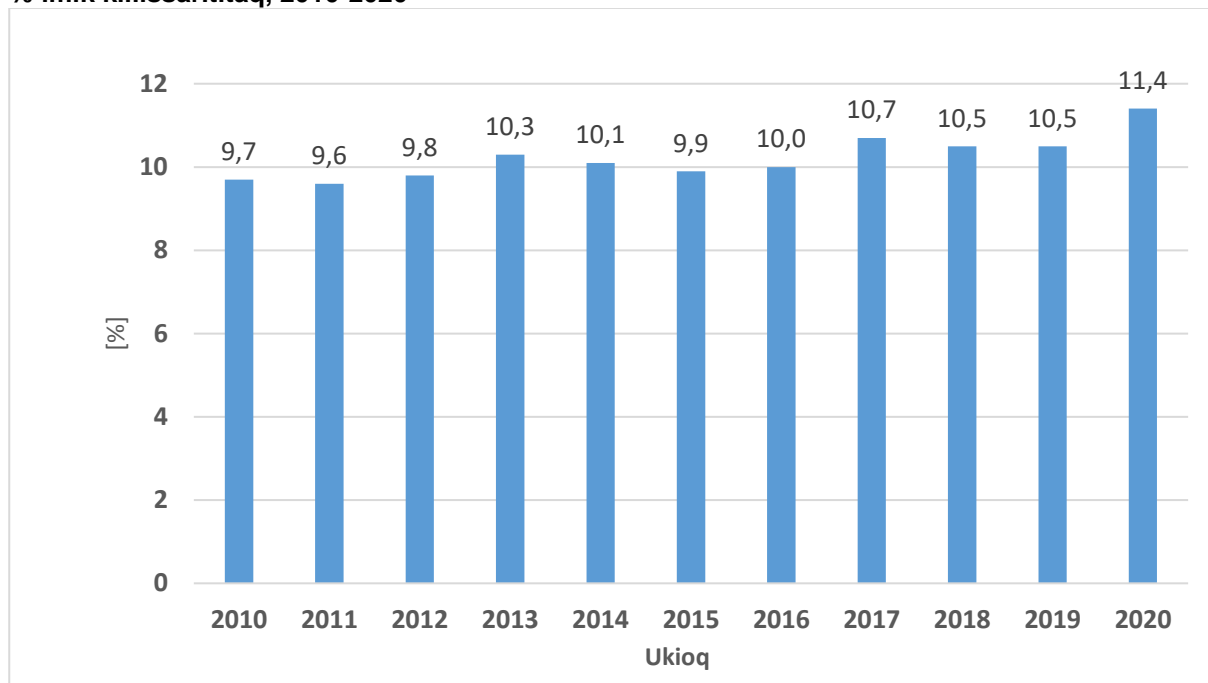
Ukiuni aggersuni pisortatigoortumik piitsuussutsip killinganik aalajangersaanissaq sulissutigineqassaaq.

Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni ataasiakkaani kikkut akunnattumik aningaasarsiarineqarsinnaasut iluanni 40, 50 60 %-imillu aningaasarsiaqarsimanerisa uuttoqarnissaanut periarfissiivoq. Aningaasarsiat nalilersornerini ilaqutariit aningaasarsiaat atorneqarsinnaasut aallaavigineqarput (tassa imaappoq akileraarutit kingorna isumaginninnermi nuunneqartartut ilanngullugit), ilaqutariillu angissusaat katitigaanerallu sillimaffigineqarluni (aningaasarsiat nalillit). Taamaaliortoqarpoq ilaatigut ilaqutariit ataatsit ataatsimoorussamik aningaasaqarmata, ilaatigullu inoqutigiinni atuineri annertuunik ingerlatsinermi iluaquteqartarneq pissutigalugu.

Assersuutigalugu akunnattumik aningaasarsialinnut killissarititaq 50 %-iusoq atorneqarpat eqimattanut taakkununga killissarititaq 2020-mi 11,4 %-iuvoq. Qaffasissuseq tamanna ukiuni kingullerni

allanngorarpiarsimangilaq. 2019-imi pisimasoq uterfigalugu killissarititap taassuma ataanniittut 9,7 %-iusimapput. Piffissami 2010-p 2020-illu akornanni akunnattumik aningaasarsiallit 50 %-iisa ataanniittut amerlassusaat takussutissiami 36-mi takuneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 36. Ukiumi ataatsimi piitsuussuseq, akunnattumik aningaasarsianut naleqqiullugu 50 %-imik killissarititaq, 2010-2020

Najoqqutaq: Paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit, INDIU101.

Naatsorsueqqissaartarfiup saqqummersitami "Aningaasaqarnikkut atugarliortut"-mi "aningaasaqarnikkut atugarliortoq" inuttut aningaasarsianik tigorianaannik ukiumi pingasuni malittuinnarni aningaasarsianut killissarititamut aningaasarsiaqarsimasutut nassuiarneqarpoq. Taamatut suleriaaseqarneq atorneqassappat nassuiaanermi ikinnerujussuit ilaasussanngussapput, tassalu ukiumi ataasiakkaani aningaasarsiarineqartut agguataarnerat tunngavigalugu uuttueriaatsip atorneqarnera atorneqarsimasuuppat. Akerlianik piitsuussuseq uuttuiffigineqartoq annertunerussaaq, tassami piffissami sivilisunerusumik tamanna atorneqarsimammat.

Aningaasarsianut killissarititaq akunnattumik aningaasarsiat taamatut nassuiaanerup sakkortunerulersup 50 %-iannut inissinneqarpata takuneqarsinnaavoq inuit taakku ilaat 2020-imi taamaallaat 4,1 %-iusut.

Nalunaarsuiffik 17-imi tullinnguuttumi piffissami 2015 - 2020-imut aningaasaqarnikkut atugarliortut inoqarfinnut (illoqarfinnut nunaqarfinnullu) agguataarlugit agguataarnerat takutinneqarpoq. Naatsorsueqqissaartarfik malillugu nunaqarfinni aningaasaqarnikkut atugarliortut amerlanerupput. Sumiiffiit aningaasaqarnikkut atugarliorfiunerpaasut amerlanerpaat Upernavimmi, Qaanaami Tasiilamilu najugaqartuupput, takuuk Nalunaarsuiffik 17².

² Sumiiffiilli tamakku sumiiffiupput aningaasat tungaasigut aningaasarsiarineqartut ilaniallugit pisanik nammineq, ilaqutariit immaqalu allat atugassaannik ilasisartut aqutugalugit ileqqoqartunik.

Nalunaarsuiffik 17. Inuit akunnattumik aningaasarsiarineqartut 50 % ataallugit aningaasarsiallit aningaasaqarnikkut atugarliortut ilaat amerlassusaallu sumiiffinnut agguataarlugit (illoqarfiit nunaqarfiillu siusinnerusukkat kommunit aqqissuussaananerannut ilaasut), 2015-2020

	2015	2016	2.017	2018	2019	2020	2020
	<i>Amerlassutsit(pct.)</i>						<i>Amerlassutsit</i>
Tamarmik	3,3	3,2	3,6	3,8	3,8	4,1	1854
Nanortalik	4,6	4,0	4,6	4,7	5,6	4,8	70
Qaqortoq	2,6	2,9	3,6	3,0	3,2	3,3	78
Narsaq	3,7	2,6	3,3	2,5	2,2	3,3	46
Paamiut	1,7	1,6	2,4	4,0	2,8	4,0	48
Nuuk	2,1	2,4	2,8	3,2	2,8	3,2	435
Maniitsoq	2,7	2,5	3,0	2,9	3,5	3,5	95
Sisimiut	1,9	1,8	1,8	1,9	2,7	2,7	136
Kangaatsiaq	6,3	5,5	6,5	7,6	4,9	6,8	70
Aasiaat	3,1	3,4	3,3	3,5	4,4	4,9	125
Qasigiannuguit	2,1	1,0	2,8	2,0	1,6	1,1	11
Ilulissat	1,7	1,9	2,3	2,7	3,0	3,3	137
Qeqertarsuaq	1,4	2,6	2,2	1,5	0,8	1,0	8
Uummannaq	1,4	1,6	2,2	2,4	2,3	2,7	55
Upernavik	8,6	7,7	8,4	7,5	8,4	9,0	226
Qaanaaq	9,6	9,1	9,9	9,3	7,6	9,4	64
Tasiilaq	9,5	9,1	9,3	11,4	10,7	11,3	272
Ittoqqortoormiit	3,5	2,3	3,3	4,1	1,9	1,9	6

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, <http://bank.stat.gl/SODOU02>. Nalunaarsugaq: Ivittuut Nuummut ilanngullugit naatsorsuiffigineqarput.

5 Suliniutit tulleriiaarneri

Kapitali tassani suliniuteqarfiusut, iluarsaasseqqinnerit, suliniutissatut pilersaarutaasut anginerusut ingerlasut, inuiaqatigiit ilaannik annertuunik peqataatitsisunik allannguisullu pillugit tamakkiisumik takussutissiisoqarpoq.

5.1 Attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarutip nutaap piareersarneqarnera II

Attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarummik nutaamik suliaqarnermut atatillugu aallarniutaasumik immikkoortumik Naalakkersuisut aallartitsisimapput. 2030-35 tungaanut aningaasaqarnikkut oqimaaqatigiissitsisoqarnissaa anguniagaavoq innuttaasut katitigaanerat eqqarsaatigalugu pisortat aningaasaqarniarnerata tatisimaneqalernissaa ilisimagineqarsinnaammat inuit ikinnerusut inunnut amerlanerusunut pilersuisussanngortussaammata. Attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarutip II-p siusinnerusukkut napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut 2016-imeersoq taarsissavaa.

Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu pilersaarummi pisortat missingersuutaanni aningaasartuutit kisimik sammineqassanngillat, kisianni aamma siuariartornermik suliffinnillu pilersitsinikkut isertitatigut tunngaviit sammineqassallutik, Namminersorlutik Oqartussanut (aamma kommuninut) inuiaqatigiinni iluanaaruteqarnermik aamma akileraarutigut akitsuutitigullu isertitanik pilersitsisussa.

Naalakkersuisut Attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarut II-ssaq aaqqissuusseqqinnermi malitassanik tunngaveqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq:

- Aaqqissuusseqqinnermi malitassaq 1: Ilinniartitaanikkut piginnaasallu qaffasissusiisa qaffanneri
- Aaqqissuusseqqinnermi malitassaq 2: Piujartitsinermik tunngaveqartumik siuariartorneq aamma arlalinnik sammiveqartumut aningaasaqarnermut allannguinuq
- Aaqqissuusseqqinnermi malitassaq 3: Pisortat ingerlataqarfiisa siunissamut qulakkeerneqarneri
- Aaqqissuusseqqinnermi malitassaq 4: Akileraarusersuinernik, atugarissaarnermi akilersuutininik, inissianut utoqqarnullu tunngasunik aaqqissuusseqqinneq

Sulinerup pitsaassusaat qulakkeernissaanut atasumik aamma Naatsorsueqqissaartarfik Aningaasaqarnikkullu Siunnersuisoqatigiit suleqatigineqassapput. Tassunga ilanngullugu attassiinnarnissamut najoqqutassaq nutaap atulersinniarneqartoq tulliuuttumilu erseqqinnerusumik allaaserineqartussa, sulinissamut aaqqissuusseqqilluni suliniutit assigiinngitsut sunniutaannik nalilersuineri atortuujumaarput pingaarutillit.

Attassiinnarnissamut najoqqutassat pitsaanerulersinneri

Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiinnit isummernissamut tunngavissiaq tunngavigalugu attassiinnarnissamut najoqqutassamik nutaamik ineriartortitsilluni Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup 2019-imi sulinini aallartippaa.

Aningaasaqarnermut attassiinnarnissamullu najoqqutassap siullermik piareersarnera, DREAM-imi suleqatigiit suleqatigalugit suliarineqarsimasoq, aningaasaqarnermi tunngaviusunik ataqatigiissunik aaqqissuusinnerinilu imaqqassaaq. Ineriartortitsineq Naatsorsueqqissaartarfik, Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit aamma Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugit ingerlavoq. Najoqqutassaq ingerlaavartumik ineriartortinneqarpoq, ilaatigut suliffeqarfinnik aamma pisortanut namminersortunilu inuussutissarsiorfinni akissarsianik pilersitsinerit allaaserinerisigut.

Siunut sammisumik najoqqutassaq aningaasaqarnikkut siunut naatsorsuineri aamma aningaasaqarnikkut politikikkut suliniutit siunissamut ungasinnerusumik kingunissaanik nalilersuineri atorineqassaaq. Najoqqutassiaq taamaalilluni aningaasaqarnikkut politikip siunissami ungasinnerusumi attassinnaanerani nalilersuineri aamma aningaasaqarnermi iluarsaasseqqissinnaanerit sunniutaannik nalilersuineri atorineqarsinnaallutik.

Suliassaqarfinni pingaaruteqartuni arlalinni ullumikkut suliniutit aallartinneqareersimapput imaluunniit suliniuteqarfissanik pilersaarusiorderit ingerlallutik, maannakkut tapertaareerlutik imaluunniit attassiinnarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarutip II-p suliarineranut ikorfartuullutik.

5.2 Ilinniagaqartut amerlanerusut sulilersimasullu amerlanerusut

Ukiuni aggersuni 10-15-ini pisortat aningaasartuutaasa isertitaasalu akornanni oqimaaqatigiissitsinissaq assut ilungersunassaaq, naak atugarissaarnikkut qaffasissuseq allanngunngikkaluartoq.

Ukiut 10-15 aamma atugarissaarnerup qaffasissusaa allanngortinngikkaluarlugu. Tamatumunnga pissutaavoq siunissami ikinnerusumut amerlanerusunik pilersuisussaenerat.

Ilinniartitaanikkut kinguleruttoorneq suliffeqarnermut aporfivuq pingaarutilik taamaalillunilu inuiaqatigiinni atugarissaarnerup aningaasalersornissaanut amerlanerpaat ikiuussinnaanerinik qulakkeerinnilluni.

Taamaattumik ilinniarfeqarfiit aporfiit peerneqarneri isumaginninnermilu suliniutit nukittorsarneri ilaatigut ajortumik inuuniarnikkut kingornussaqaarnerup kipitinneqarnissaanut iluaqutaasussaanaeranut pingaaruteqarluinnartut salliutinneqassapput ilaatigut atuarnermut atatillugu suliffeqarfinni suliffimmik misiliinissamut periarfissaqanngitsuni atuarfinni suliffimmik misiliisalernerit eqqunneqarnerisigut.

Imminut pilersorsinnaanermik qaffassaanermik suliniut

2019-imi ingerlataqarfinni assigiinngitsuni ukiuni arlalinni pilersaarummi suleqatigiinneq aallartinneqarpoq: "Imminut pilersorsinnaanermik qaffassaneq", isumaginnittoqarfiup, suliffeqarnerup ilinniartitaanerullu akornanni annertunerusumik ataqatigiinnermik pilersitsinissamik siunertaqartoq, imminut pilersorsinnaanerup qaffassarnissaanik anguniagaqartoq.

Imminut pilersorsinnaanerup qaffannissaa pillugu naalakkersuisoqarfiit akornanni Naalakkersuisut pilersaarutaannut atasut suliffissarsiortunut ikorsiissutit pillugit Inatsisartut inatsisissaannut siunnersuut aamma pisortanit ikorsiissutit pillugit Inatsisartut inatsisissaatut siunnersuut UPA 2022-mi Naalakkersuisunit saqqummiunneqassapput, Siunnersuutit suliffeqarnikkut ikorsiissutit aamma pisortanit ikorsiissutit pillugit maannakkut malittarisassat taarsissavaat aamma innuttaasut ataasiakkaat suliffissarsiornissamut kajumissusiat annertusissallugu, innuttaasunut ataasiakkaanut naleqqiullugu suliniutit pitsaanerulersillugillu siunnerfeqartilergut.

Maannakkut malittarisassanut naleqqiullugu tunngaviulluinnartumik allaassutaasoq tassaavoq suliffissaaleqisut siunissamut suliffissarsiortunut ikorsiissutinut imaluunniit pisortanit ikorsiissutinut innersuunneqartalissapput, sapaatip akunneranut sivikinnerpaamik 20 tiimi nalinginnaasumik suliamik isumaginnissinnaanersut apeqqutaalluni. Tassa suliffissaaleqisoq sulilernissamut piareersimanersoq nalilerneqarsinnaalluni.

Manna tikillugu akissarsiortut nammineq pisuussutigingisamik suliffissaqanngitsut piumasaqaatit aalajangersimasut iluanni sapaatit akunneri 13-it tikillugit suliffeqarnermi pisartagaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Tamatuma kingorna innuttaasoq pisortanit ikorsiissutinut innersuunneqartarluni.

Suliffissarsiortunut ikorsiissutit nutaat piffissatigut killilerneqarsimassanngillat, aamma suliffissaaleqisup akissarsiortuunissaa piumasaqaataanani. Taarsiullugu piumasarineqarpoq suliffissaaleqisut sulinissamut piareersimanissaat.

Suliffissarsiortunut ikorsiissutit ikilisinneqassapput, piffissami qanoq sivistigisumik suliffissarsiortup suliffissarsiortuunera apeqqutaalluni. Tamanna isumaqarpoq suliffissaaleqisut sulinissamut piareersimanngitsut pisortanit ikorsiissutinik qinnuteqartariaqassasut, suliffeqalernissarlu siunertaralugu Majoriaq aqqutigalugu suliniutinut siunnerfeqartunut atassuteqassallutik.

Pilersuinissamut pisortanit ikorsiissutit manna tikillugu ataasiakkaat pisariaqartitaannik missiliulluni nalilersuineq tunngavigalugu annertussusilerneqartarput. Taamaattumik kommunimiit kommunimut pisortanit ikorsiissutit annertussusilertarneri annertuumik assigiinnatik.

Siunissami pilersornissamut pisortanit ikorsiissutinik pisartagaqartut akissaatinik aalajangersimasunik nammineq aqussinnaasaminnik tigusaqartassapput. Tamatuma qulakkiissavaa kikkut tamarmik Inatsisartut inatsisaannit assigimmik pineqalernerit, pilersuinissamullu pisortanit ikorsiissutisartut aningaasaqarnerminnut annertunerusumik nammineq aalajangiisnaalerlutik.

Aaqqissuusseqqinnermi sivisuumik napparsimasarnerit isiginiarneqassapput, taamaasiornikkut innuttaasut suliffissarsiornerit ikiorsiissutinik ukioq affaq tikillugu pisartagaqarsinnaalissapput, tamatumalu kingorna pisortat ikiorsiissutaanik annertusisanik pisartagaqalerlutik. Taamaasillutik innuttaasut napparsimanermit nalaanni isumaginnittoqarfinnut saaffiginneqartaartarnerat pinngitsoorneqarsinnaalissaaq.

Utoqqarnut periusissiaq - killiffik

Siunissamut ungasinnerusumut utoqqarnut periusissiamik suliaqarneq Naalackersuisut aallartissimavaat. Sulinermit siunertaq tassaavoq misissueqqissaarnissaaq aamma ingerlataqarfinni arlalinni siunissamut ungasinnerusumut ataqatigiissumik periusissiamik suliaqarnissaaq. Periusissiaq pingaarnertigut isigalugu utoqqaat ataqqinarpalunnerusumik inuuneqalernerisa qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaassaaq.

Periusissaaq isumaginninnermut, peqqinnissaqarfimmu, suliffeqarfeqarnermut, inissaqarnermut ilinniartitaanermullu suliassaqaarfiit aqputigalugit suliniutinik ataqatigiissunik inerniliiffiussaaq, innuttaasut katitigaanerisigut ineriartornermi ilungersunartunik ataatsimut isiginnittuussaaq. Utoqqarnut periusissiap nanginnerani utoqqarnut tunngasuni illunut ingerlataqarfimmi pilersaarutissap utoqqaat pisariaqartitaasa maannakkullu ineqarnikkut neqeroorutit akornanni eqqornerusumik tulluortoqarnera qulakkiissavaa.

Angerlarsimaffeqanngitsunut periusissiaq - killiffik

Angerlarsimaffeqanngitsunut periusissiaq suliaralugu aallartinneqartoq 2022-imi augustusimi naammassissangatinneqartoq 2022-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqassaaq. Naalackersuisut kissaatigaat innuttaasut atugaasa pitsanngortinneqarnissaat inuiaqatigiinnilu innuttaasut ajornartorsiutillit angerlarsimaffeqanngitsullu atugassarititat pitsanngorsaaffiginarlugit aaqqissuusseqqittoqartariaqartoq. Inuup qitiutinneqarnissaa, nammineq pilersorsinnaanerup annertusarneqarnissaa kiisalu isumaginninnermut tunngassuteqartut innuttaasullu immikkut pisariaqartitsisut immikkut ukkatarinneqarnissaat Naalackersuisut anguniagaraat.

Tamanna tunngavigalugu angerlarsimaffeqanngitsunut periusissiaq suliarineqalerpoq. Suliassami siunertarineqarpoq suliassaqaarfiit arlaqartut akimorlugit ataqatigiissaakkamik periusissiuliornissaaq tassungalu atatillugu misissuinissaaq. Suleqatigiissitat marluk pilersinneqarput nuna tamakkerlugu suleqatigiissitaaq immikkut ilisimasalinnit peqataaffigineqartoq aammalu najukkani suleqatigiissitaaq angalersarsimaffeqanngitsunit akuffigineqartussaaq.

Periusissami suliassaqaarfiit arfiniliupput Ineqarnermut tunngasut aamma initaarasuarnissamut neqeroorutaasartut, inuutaasut ajornartorsiuteqartut sullinneqarneri eqqarsaatigalugit suleqatigiinneq, aaqqissuussineq ataqatigiissaarinerlu; Tamakkiisumik isiginnilluni ikiorsiisarneq neqeroorutaasartullu; Pinaveersaartitsinermit suliniutit, Danmarkimut nuttarnerit kiisalu paasissutissat ilisimasallu.

5.3 Piujuartitsinermit tunngaveqartumik siuariartorneq

Takornariaqarnermut periusissaaq nutaaq

Takornariaqarnermut periusissaaq nutaaq 2022-mi piareersarneqassaaq. Periusissiaq nutaaq Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalackersuisoqarfiup, Visit Greenlandip, kommunit najukkami takornariartitsisartut akornanni suleqatigiinnikkut ineriartortinneqassaaq.

Nunarsuaq tamakkerlugu tunillaassuunneq 2020-mi aamma 2021-mi takornariaqarnermut sakkortuumik annikillisaasimammat, takornariaqarnikkut periusissiaq nutaaq aamma ajornartorsiummut tassunga isummersussasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut piujuartitsinermit tunngaveqartumik takornariaqarnikkut ineriartortitsineq, Kalaallit Nunaata takornariaqarnermiit iluanaaruteqarnerata pitsaanerulersinnera aamma mittarfiit nutaat ammarnissaannut Kalaallit Nunaata piareersarneqarnera periusissiami sammineqarsinnaasutut eqqaaneqarsimapput.

Aatsitassarsiornerup ineriartortinnera

Suliaqarneq aammaarluni qaffakkiartoqqippoq, tamannalu immikkut isiginiarneqassaaq nunarsuarmioqatigiinni mingutsitsinngitsumik ikummatissaqarneq pilersuisunit soqutigineqarnerujartorluni. Tamatumani pingaaruteqarpoq Kalaallit Nunaata piginnaasaasa takoqqusaarutigineqarnissaat. Taamaattumik Naalakkersuisut suliaqarput aammalu misissueqqaarnernut qalluinernullu nunatta aatsitassaqaarnermi piginnaasai suliffeqarfinnut tamakkuninnga suliaqartunut saqqummiussorlugit. Ingerlatseqatigiiffiit misissuisartut aningaasaliinikkut annaasaqarsinnaanerit annikillisinniarlugu ujarassioq pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissat tunniunneqartarnissaat pissarsiarineqarsinnaanerisalu annertusinissaa pillugu Naalakkersuisut anguniagaqarput. Taamaattumik Aatsitassanut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiup Ujarassioqarnermut Immikkoortortaa ukiut tamaasa ujarassioq pillugu ilisimatuussutsikkut suliniutit assigiinngitsut ingerlattarpai, nammineerluni imaluunniit allat suleqatigalugit. 2022-mi suliniutit 30-t missaat pilersaarutaapput.

Silap pissusaatigut ajornartorsiuteqarnermik aallaaveqartut inuussutissarsiorfiit nutaat ineriartortinneri sulissutigineqarput. Carbon Capture Storage (CCS) tassaavoq periuseq CO₂ imerpalasup nunap naqqanut immiunneqartarnera taamaalilluni silaannarmut aniatinneqarnani. Tassani pineqarpoq ikaarsaarnermi teknologimik taaneqartoq, taanna sakkuummat nunarsuarmi aniatitsinerit apparnissaasa tungaannut aniatitsinerup annikillisinnissaanut iluaqutaasussaq. Kalaallit Nunaat asimi CCS-imut tapertaasussanut periarfissaqarluarpoq aamma Aatsitassanut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfik maannakkut Islandimi suliffeqarfik CarFix, GEUS, US Department of State aamma EU suleqatigai Kalaallit Nunaanni CCR-imut periarfissanik inerisaaniarnermi. CCS pillugu periusissiamik saqqummiussinissamut Naalakkersuisut suliaqarput.

Inuussutissarsiornikkut aningaasaliisinnaasut kajumilersinniarlugit suliniarfiusut allat

- **Nukissiuutininik annertuumik atuisunik suliffissuarnik kajumilersitsiniarneq**

Kalaallit Nunaata nammineq nukissiuutininik pisariaqartitaanik sippuilluartumik erngup nukinganik nukissiorfinnut angisuunik Kalaallit Nunaat periarfissaqarpoq. Naalakkersuisut juni 2021-mi aalajangiippot siusinnerusukkat Alcoami imeq pillugu periarfissaq unammillersinnaanngortinneqassasoq Kalaallit Nunaannut isumaqatigissutaasinnaasut pitsaanerpaat anguniarlugit. Tamatuma nanginnerani Inatsisartut 2021-mi ukiakkut ataatsimiinneranni immikkoortoq 85-imut atatillugu aalajangiippot Tasersiami eqqaanilu periarfissaasinnaasuni erngup nukinganik nukissiorfissat periarfissap nittarsaannissaanut unammillersinnaassusianullu aalajangersimasumik Naalakkersuisut pilersaarusiornissaannut pisussaaffilerneqassasut. Erngup nukinganik nukissiorfissat periarfissat unammillersinnaassuseqarnerat pillugu nalunaarut maj 2022-mi pissaaq.

- **Piujuartitsisusumik imminut pilersornerup ineriartortinnera**

Imminut pilersornerup ineriartortinnera annertunerusumik Naalakkersuisunit sammeneqarpoq. Nunalerinermi inuussutissalerinermilu imminut pilersorinnaassuseq najukkani tunisassiarineqartunut nukissiuutip mingutsitsinngitsup atorineqarneratigut piujuartitsinermut sammisumik ineriartortinneqassaaq. Pisortat nukissiuutininik pilersuineranni erngup nukinganik isumalluutit iluaqutigineri aamma Kalaallit Nunaata imminut pilersornissaannut nukittorsaataasinnaapput. Naalakkersuisut 2022-p ingerlanerani neriupput annertunerusumik imminut pilersuiffiusumik siunissaq pillugu sulinermik nukittorsaasumik periusissiamut saqqummiussinnaallutik.

- **Sermimik imermillu aningaasarsiuutigalugu atuneq**

Najukkani tunngaveqartumik najukkanilu akuersissutinik piginnittulimmik sermimik imermillu aningaasarsiornikkut iluaqutiginissaanut periusissiap ineriartorteqqinnissaa siunertaralugu sermimut imermullu akuersissutit atulersinnissaannut inerteqquteqarallarneq Naalakkersuisut 2021-mi akuersissutigaat. Taamaalilluni periusissiaq nutaaq pigilersinnagu sermimut imermullu akuersissutinik nutaanik tunniussisoqarsinnaanngilaq. Sumiiffinnik tunngaveqarnerusumik sermip ergullu aningaasarsiuutigalugu iluaqutiginissaanut periarfissat annertusiniarlugit ukiuni aggersuni Naalakkersuisut tamanna siunertaralugu niuerfimmi nittarsaanerup annertusinissaa sulissutigissavaat.

Attaveqaasersuutitut tunngasut

Mittarfiit pingaernerit nutaamik aqqissugaanerisa sananeqarneri aningaasalersorneqarnerisalu killiffik

Kalaallit Airports International A/S

Nuummi Ilulissanilu sanaartornermi sulinerit sanaartornermi piffissaliussaq nutarterneqarsimasoq naapertorlugu pilersaarutaasumik ingerlanneqarput. Nuummi mittarfiup nutaap kujataatungaa 2022-mi ukiakkut atulissaaq.

Nuummi aallariartortarfiup ilullu sullissiviit nutaat sanaartorneri ingerlanneqarput Ilulissanilu ukiamut aallartinneqassallutik. Mittarfiit marluullutik 2024-p naanerani atulernerqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Naalagaaffimmit 600 mio. kr.-nik taarsigassarseqqissinnaaneq pilersinneqarsimavoq. Sinnerisa 300 mio. kr.-t aningaasalersorneri naatsorsuutigineqarpoq aningaasarsiornikkut piunasaqaatit malillugit pissasoq. Taarsigassarseqqinneq Kalaallit Airports International A/S-ip iluani pissaaq taamaalillunilu Namminersorlutik Oqartussaniit imaluunniit Naalagaaffimmit nammineq aningaasaliissutit annertussusaannut sunniuteqassanani.

Kalaallit Airports Domestic A/S

Februar 2022-mi Qaqortumi sanaartortoqarnissaanut isumaqatigiissut Kalaallit Airports Domestic A/S-imik isumaqatigiissutigineqarpoq, suliallu ukiakkut aallartittussaallutik. Illutigut sulinerit 2022-p aallartinnerani neqeroorutigeqqinneqassapput naatsorsuutigineqarlunilu 2023-p qiteqqunnerani aallartinneqassasut. Qaqortumi mittarfiik piffissaliussaq atuuttoq naapertorlugu 2025-mi ukiakkut atulissaaq.

Suliniut aningaasanut inatsisikkut aningaasalersorneqassaaq, 2022-mut Aningaasanut Inatsit pillugu isumaqatigiissut naapertorlugu, tassa ingerlatseqatigiiffik piffissap sanaartorfiusussap aamma aningaasanut inatsimmi akilersuinissamut pilersaarutip akornanni assigiingitsaqarnera pissutigalugu piffissami 2024 - 2028-mi akornanni aningaasalersuissaaq.

Ittoqqortoormiuni Tasiilamilu ukiuni aggersuni suli allatigut mittarfinni aningaasalersuinissat pitsaanerulersinnissaannut periarfissanik misissueqqissaarlutik Naalakkersuisut suliaqarput. Pilersaarutit taakku taamaalillutik maannakkut aningaasalersorneqanngillat, sanaartugassanullu taakkununga aningaasanik immikkoortitsinissaaq pillugu aalajangiinerit aningaasanut inatsisini sanaartornermut aningaasanik ataatsimoortumik tulleriarinerit ilaatut pisinnaassallutik.

Mittarfeqarfiit 2023-p kingorna mittarfiit nutaamik aqqissugaaneri aningaasaleeqqinnissamillu pisariaqartitsineq

Kalaallit Airports A/S-ip Ilulissani Nuummi Qaqortumilu mittarfinnik sanaartornermi ingerlatsinermilu kingunerisassat *"Mittarfinnik sanaartornermi killiffik 2-mi inuiaqatigiit aningaasaqarneranni kingunerisassat pillugit nalilersuineq"*-rani naasuiarneqarput. Kalaallit Airports International A/S-imi kiisalu Kalaallit Airports Domestic A/S-imi, Kalaallit Airports International A/S-imi suli taarsigassarseqqinnerup kingunerisassaannik nalilersuinikkut, sanaartornermi missingersuutit nutarterneqarnerinik pisariaqartitsisoqalersimammat, mittarfiit inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut ilaatigut nalilersoqqinneqarput. Ilisimaneqartut mittarfiit pillugit pilersaarutit akuerineqarmata soorlu ilisimaneqarsimasoq mittarfinnik nutaanik atulersitsinikkut Mittarfeqarfiit ingerlataannit mittarfiit aqqissugaanerata ilaa sinneqartoofiusartoq atorunnaassaaq. Tamanna namminerimi angallannikkut aqqissuussinerup tamarmiusup nalinginnaasumik akikinnerulerneranut takussutaavoq, peqatigisaanilli Mittarfeqarfiit kisiisa isigalugit missingersuutini aningaasaqarnikkut ilungersunartorsiornermik kinguneqassalluni. Pissutsit taakku mittarfiit pillugit pilersaarutit aallartinneqarmatali ilisimaneqarsimapput.

Mittarfeqarfinnut missingersuutitigut kingunissai ilaatigut mittarfiit aqqissugaanerisa nutaap kingunerisaanik pisortat angalanernik atuineranni pisariillisaanikkut isumagineqartussaassaaq. Aningaasanut inatsimmi ukiumut 2024-mut missingersuusiorfiusussami kontunilu pingaarnerni attuumassuteqartuni aningaasaliissutit ikilinerisigut, kiisalu kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit ikilinerisigut tamanna piviusunngortinneqarsinnaassaaq. Taassuma peqatigisaanik Mittarfeqarfinni sipaarfigisinnaasarsiorortoqarpoq pisariillisaaffissarsiortoqarlunilu, amigartoorutissat matuneqarniassammata. Sanaartornikkut pissutsit attuumassuteqartut isumaginissaat siunertaralugu 2023-mi Mittarfeqarfiit kifartuussinikkut isumaqatigiissuteqarfiginissaa isumaliutigineqareersinnaavoq.

COVID-19-ip malitsigisaanik nunap matuneqarnerata kingunerisaanik Mittarfeqarfiit imatut inissimalersimapput suliffeqarfimmi mittarfeqarfiit tamarmik amigartoorfiulerlutik. Naatsorsuutigineqarpoq COVID-19 sioqqullugu pissutsinut ingerlatat qaffasissuseqaleqqinnissaat sivilaassasoq.

Mittarfeqarfiit 2019-imi ilaasut pillugit kisitsisinut naleqqiullugu 2021-mut tamarmut ilaasut pillugit kisitsisit naatsorsorsimavaat:

- Nunap iluani ilaasut: 71 pct.
- Nunanut allanut ilaasut: 45 pct.
- Ilaasut katillugit: 66 pct.

Januar 2022 eqqarsaatigalugu ilaasut pillugit kisitsisit januar 2019-imut imatut naleqqiunneqarput:

- Nunap iluani ilaasut: 67 pct.
- Nunanut allanut ilaasut: 70 pct.
- Ilaasut katillugit: 67 pct.

Aalisarnermut tunngasut - aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq

Aalisakkanik aamma aalisakkanit tunisassianik avammut niurneq tassaavoq nioqqutissanik avammut niuernikkut nunanit allaniit isertitat pingaarnersaat 5 mia. kr.-t sinnerlugit naleqartoq, tassa nioqqutissanik tamanik avammut niurnerup 91 pct.-iata missaa. Avammut nioqqutini pingaarnepaajupput raajat, qalerallit aamma saarullit.

Peqatigisaanik aalisarnermik inuussutissarsiuteqarneq sumiiffinni nunaqqatigiinnut annertuumik pingaaruteqarsimavoq, aalisartullu aalisakkerivinnilu sulisartut isertitatik pisiassanut allanut atortarmatigit.

Aalisarnermik inuussutissarsiummut siunissamik sinaakkutitigut piumasaqaatinut siunnersuuteqartussamik aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmik 2019-imi Naalakkersuisut pilersitsipput, tassunga ilanngullugu aalisarneq pillugu inatsit nutaaq.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutini ukiaq 2021-mi saqqummiuppaa, pingaarnertut imatut oqariartuuteqartoq:

1. Suliffeqarnermut, iluanaaruteqarnermut atugarissaarnermullu iluaqtaasumik siunissaq pillugu isumalluutit allanngortinnagit.
2. Aalisarnermik inuussutissarsiorneq suli ineriartornissamut aningaasalersuinissaq eqqarsaatigalugu aamma aalisarnermik ingerlatsinermi anguniakkanut pingaarnertut atatillugu tapiissutaasinnaasut siunnerfilernissaannut aalajangersimasunik siumullu nalunangitsunik sinaakkuserneqarli.
3. Aalisarnermik nakkutiginninneq aaqqissuunneqarli, taamaalilluni aalisartut ataasiakkaat ajunngitsumik iluanaaruteqarsinnaallutik aalisarnermilu isumalluutitigut iluanaarutit tamarmiusut qaffatsinneqarlutik, taamaalilluni tamanna tunngavigalugu tulluurtumik isumalluutitigut iluanaarutit akileraarusersuinikkut isumalluutitigut iluanaarutit naapertuuttumik agguassisoqarsinnaalluni.
4. ammasumik pissuseqarnissaq assigiimmillu iliuuseqarnissaq qulakkeerniarlugu ingerlatsivimmi politikerit akuliutinnginnissaat naammassillugu.
5. Umiarsuaatileqatigiinnut isumalluutitigut iluaquteqarnermut piginnittut amerlillugit aamma aalisarnermik piginnaasanik nutaanik ikkussisoqarnani.
6. Suliffeqarfisigut ilinniartitaanikkullu politikkikkut suliniutit aalisarnermik ingerlanermi allannguinertut ataqatigiissillugit naammassineqarlik inuuniarnikkut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ikaarsaarnissaq qulakkeerniarlugu.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaata malitsigisaatut Naalakkersuisut Ilulissani aamma Nuummi aalisarneq pillugu isumasioqatigiinnernik ingerlataqarsimapput, siunissami aalisarneq pillugu inatsimmut isummersuutit pillugit aalisarnermi illuatungeriit qaninnerusumik oqaloqatiginissai siunertaralugu. 2022-p ingerlanerani suli oqaloqatigiilluni isumasioqatigiinnissat ingerlannissaat pilersaarutaapput.

Taakku saniatigut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisoq suleqatigeqqissaarlugu aqutsisoqatigiinnik pilersitsisimavoq, aamma oqaloqatigiilluni isumasioqatigiinnerniit isummersuutit atorlugit aalisarneq pillugu inatsimmut nutaamut inatsisissamut siunnersuusiortoqarluni.

5.4 Inuup akileraarutaannik aaqjissusseqqinnermut najoqqutat

Nunani avannarlerni nunarpassuarnit allanit aamma EU-mit Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut naligiinnginneq qaffasinneruvoq, tak. anguniakkat takussutissallu pillugit immikkoortoq 5-imi anguniagaq 12.

Inuiaqatigiinni naligiinnginnermut takussutissanik allanik peqarpoq aamma innuttaasuni appasinnerpaamik isertitaqartut aningaasaqarnermikkut ataqatigiissitsinissaq assut ajornartorsiutigisarlugu. Tamanna ilaatigut pisortanut akiitsutigut kisitsisini takuneqarsinnaavoq, tassani takutinneqarluni innuttaasut arlalissuit annikitsumik isertitaqartut pisortanut akiitsunik naatsorsuinerni initoorujussuusut. Tamanna isumaqarpoq innuttaasut arlalissuit pisortanut akiitsuminnik akilersuinissamut periarfissaqanngitsut. Akiitsut ineriartorneri pillugit kapitali 1.12-mut innersuusutigineqarpoq.

Akileraarutitigut aaqjissusseqqinnermi Naalakkersuisunit pingaarnertut anguniagaq tassaavoq inuiaqatigiinni naligiinnginnerup annikillisinneqarnissaa tamannalu pissaq sulinerup pilerinarnerulersinneratigut. Sulinissamut kajumissutsip qaffannera naatsorsuutigineqarpoq sulinissamut neqeroorutit qaffannerinut iluaqutaassasoq, tamannalu aamma siuariartornerup qaffanneranut aamma pisortat pilersuinerinut aningaasartuutit ikinnerulernerinut iluaqutaassalluni.

Anguniakkat taakku assigiinngitsutigut suliniuteqarnikkut pitsaanerpaamik piviusunngortinneqarsinnaapput, ataatsimut isigalugu isertitakitsunut akunnattumillu isertitaqartunut sulinnermut akileraarut annikillisinneqarluni. Sulinnermi isertitat qaffannerini akileraarutini akiliutit appasinnerusut sulinissamut pilerisutsitsilissapput, pissutigalugu innuttaasoq taamaalilluni sulinnermiit iluanaarutinik annertunerusunik tiggummissaqassamat.

Anguniakkat piviusunngortinnissaannut saku assersuutigalugu tassaasinnaavoq sulinnermut ilanngaatic qaffanneqarnera. Taamaatorli aamma allanik sakkoqarpoq, naligiinnermik siuarsaanermut sulinissamullu kajumissusermut iluaqutaasinnaasut.

Siunertaavoq allannguinerit tamakkiisumik aningaasalersorneqarsimanissaat, taamaalilluni immikkoortut annikinnerusumik akileraaruserneqartut allannortiterinikkut aamma tamanoornerusunik akileraarutit akitsuutillu iluini allannguinerit aningaasalersorneqarlutik.

Akileraartarnikkut aaqjissusseinermi allannguinerit taamaattumik allatut agguassinerimik ingerlatanik imaqassaaq, assigiinngitsuniit akileraarutitigut isertitat imatut agguanneqarlutik aningaasaqarnikkut naligiinnerusumik agguaanermit ikorfartuillutik.

Isertitat qaffannerini akileraarut tassaavoq isertitat qaffappata, assersuutigalugu inuk ataaseq 100 kr.-nik amerlanerusunik isertitaqarpat, taamaalilluni ukiumut isertitai 100.000 kr.-nit 100.100 kr.-nut qaffannerinut akileraarut. Tassani 39,09 kr.-t akileraarutit akileqquneqassapput, innuttaasorlu taamaalilluni 42-mik akileraarutit procentilernerini akileraarutit akilereernerini 60,94 kr.-nik tiggummissaqalerluni.

Sulinnermut ilanngaatic 2020-mi atulersinnera qulaani eqqaaneqartumi assersuummi 2,94 aamma 3,08 kr.-t akornanni isertitat qaffannerini akileraaruteqassaaq, apeqqutaalluni akileraarusiinnermi procenti 42 imaluunniit 44 procentiunersoq.

Inummut ilanngaatic assersuukkaanni ukiumut isertitat 48.000 kr.-t tungaannut taamaallaat isertitat qaffaanerini akileraarummut assersuunneqarsinnaavoq. Taakku sinnerlugit 100 kr.-nik iluanaaruteqarnerni tamani isertitat qaffannerini akileraarut taanna kisiat isigalugu allanngussanngilaq. Inummut ilanngaatic qaffanneqarnera taamaattumik sulinissamut kajumissuseqarnermut assinganik sunniuteqanngilaq, aamma qaffasissumik appasissumillu akissarsiaqartut assigiimmik akileraarutitigut sipaartittarlugit.

Aningaasalersuinissamut periarfissat assigiinngitsut arlaliupput. Periarfissanik assigiinngitsunik eqqarsaatiginninnermi pingaarpoq misissussallugu akileraarutit qanoq sunniuteqarnersut tassungalu ilanngullugu allannguinerit atasunik sutigut annaasaqartoqarnersoq. Annaasaqarneq assersuutigalugu tassaasinnaavoq ikittunut sunniuteqartumut qaffasinnerusumik akileraarusiinnerup kingunerisinnaavaa pineqartup annikinnerusumik sulilerneru, tamatumalu kingunerisinnaallugu aningaasaqarnikkut ingerlatat annikinnerulerneru. Taamaattumik immikkoortut allat misissornissaat tulluarsinnaavoq, soorlu akileraarnermi tunngavigineqartut amerlineqarneru aamma akileraarutitigut iluaqusiinerit tapiissutillu annertussusiisa annikillineru.

Naligiinnerunissaq aamma sulinissamut kajumissutsip qaffannissaa kissaatigineqarpata inuup akileraarutaatigut aaqqissuusseqqinnerup aamma eqqarsaatigisassat allat isumagisussaassavaat:

- Nunami akileraartarnikkut aaqqissuusinerup pisariusuunnginnera qulakkeerlugu, siunissamullu qulakkeerlugu aamma annikitsumik allaffissorfiusussanngorlugu oqitsuutillugu (pisariillisaaneq).
- Akileraartarnermik aaqqissuusinerup pisortani suliassat aningaasalersornerinut tapertaanera aningaasaqarnikkut patajaatsumik ineriartortitsinera qulakkeerlugu.
- Akileraartarnikkut aaqqissuusineq naleqquttutut naammaginartutullu isigineqassaaq.

Naalakkersuisut aaqqissuusseqqinnermik sulinissamut piareersarlutik aallartippit, ilaatigut paasissutissanik katersisoqassalluni aamma taakkunannga naatsorsuisoqarlunilu misissueqqissaartoqassalluni.

Akileraartarnikkut aaqqissuusineq tamarmiulluni piffissaq qinigaaffiusoq ataaseq sinnerlugu sivirususeqassaaq aamma inatsisissatut siunnersuutit arlallit aamma inatsisinik atuuttunik allannguinissamut siunnersuuteqassalluni.

5.5 Erseqqissumik, ullutsinnut naapertuuttumik siunissamullu ungasinnerusumut ineqarnikkut politikkimut najoqqutat suliniutillu

Inissianik attartornermut tunngasut piffissami sivisuumi sammineqarsimapput, minnerunngitsumilli inissianik aserfallatsaaliinermi kinguaattoornernut naleqqiullugu. 2019-imili inissianik attartortakkanik arlalinnik misissueqqissaartoqarsimavoq, qanoq ittuunerinik nalilersuinermi periutsit nutarterneqarnissaannik pisariaqartitsinermik uppernarsaasut tassungalugu ilanngullugu kinguaattoornerit tamarmiusut maannakkut tamakkiisumik takunninnissamut pilersitsisoqarnissaa pisariaqartinneqarluni.

Misissueqqissaarluni sulinermit tunngaviusut pisortat inissiaataannut attartortittakkanut Naalakkersuisut anguniagaannik sinaakkusiusaanillu allaaveqarpoq, 2022-mut Aningaasanut Inatsisissamut Siunnersuummi oqaaseqaatini nalinginnaasuni allaaserineqartut.

"Pisortat inissiaannut attartortittakkanut taassuma piujuartitsisumik aningaasaqarnikkut, ingerlatsinermik qulakkeerinniffiullunilu naammattumik inissianik illuutinillu iluarsartuussiffiusumik qulakkeerinninnissaq anguniagaassaaq.

Piujuartitsisumik aningaasaqarnermi nunatta karsianik kommunillu karsiannik, ukiumoortumik aningaasaqarnermut inatsimmi aalajangikkanik kommuninillu missingersuutininik isumaqatiginninniarnermut isumalluuteqannginneq tunngavissaavoq.

Inissianut tamakkiisumik pilersaarummi anguniakkanut siulianiittunut ilapittuutaasinnaasumik suliniuteqarnissaq siunertaavoq."

Naalakkersuisut anguniagaat naammassiniarlugit pisariaqarpoq:

- aserfallatsaaliinermi suliniutissamut siunissamut ungasinnerusumut patajaatsunik sinaakkutissanik, oqimaaqatigiisumik aningaasaqarnikkut ingerlatsineq, piujuartitsisumik ineqarnermut akiliuteqartarnissaq pilersissallugu aamma
- ingerlatsineq aqutsinerlu, aserfallatsaaliineq peqatigalugu, "politikerinit akuliuffigineqanngitsumik tunngavik" qulakkeerlugu, ineqarnermut tunngasunik ingerlatsineq politikkikkut aalajangiisartuniit avissaartinneqarluni.

Aalajangersimasumik politikikkut iliuuseqarneq tullerriarinerlu qulakkeerneqarsinnaavoq:

- siunissami inissiat attartorneqartartut peqqissut, taamaalilluni aamma inuiaqatigiit pingaartitaat allanngortinneqarnatik, aamma
- inissiat qanoq innerisa sukkasuumik ajortumik ineriartorneri pinngitsoortinneqarluni,
- isertitakitsut akunnattumillu isertitaqartut tulluurtumik ineqarnermut tapiissutinik aaqqissuusseqqinnikkut ilaatigut taarsiiffigineqarlutik.

Namminersorlutik oqartussat inissiaataanni attartortittakkani kommunilli inissiaataanni attartortittakkat amerlanersaani aserfallatsaaliinerit qanoq innerinik nalilersuineq nutarterneqarsimasoq aamma Inissianut

Tamakkiisumik Pilersaarut tunngavigalugit misissueqqissaarneri manna tikillugu naammassineqarsimasut takutippaat arlalinnik annertuunik ilungersunartoqartoq, tassunga ilanngullugit:

- inissiaat attartortittakkat sulii - sivisuumillu - annikinaartumik aningaasaliiffiqarsimapput. Inissiaqarfinni ineqarnermut akiliutitigut isertitat aningaasartuutitut malinnaasimangillat. Attartorneq pillugu peqqussutit inissiaqarfiit aningaasaqarnerini oqimaaqatigiinnissaq pillugu tunngavik taamaalilluni naammassineqarsimangilaq.
- Pilersaarutaasumik piffissakkaartumik aserfallatsaaliinermut aningaasat (PPV) inissiat peqqissut pigiinnarnissaat qulakkeerniarlugu piujuartitsisumik pitsaassutsit 20-30 pct.-iitut maannakkut taamaallaat matussusiinnaapput taamaalillunilu (inissiat) aningaasaliiffiusimasut aserfallatsaaliorneqarlutik.
- Pissutsit taamaannerisa kingunerisimavaat inissiat ataavartumik sukkaasuumillu aserfallakkiartorneri, pilerseqqinnissaannullu aamma PPV suliaassanut ukiuni qulini tulliuuttuni 5,0-5,2 mia. kr.-t missaat pisariaqartinneqarlutik (Sermersuumi inissiat ilanngunnagit). Taakkunannga taamaallaat 2,3-2,5 mia. kr.-t matussuserneqarput, maannakkut ineqarnermut akiliutit maannakkullu Nunatta Karsianiit ukiumut tapiissutit allanngortinneqanngippata. Taamaalilluni ukiuni qulini tulliuuttuni 3 mia. kr.-t missaannik aningaasalersuinissaq amigaataavoq.
- Innuttaasut katitigaanerini pissutsit soorlu ilaqutariit angissusaanni nunasseriaatsillu allanngorneri siunissami inissiatigut pisariaqartitsinermut sunniuteqassapput taamaalillunilu aamma inissiat attartorneqartartut aqqqissugaanernut piunasaqaatit. Piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineqarnermut akiliutit pillugit tunngavik naammassineqassappat pisortani inissianik attartorneqartartunik pisariaqartitsineq naatsorsuutigineqarsinnaavoq annikilissasoq, tassa taamaattoqartillugu amerlanerusut nammineq inissiamik pilersornissamik toqqaanissaat naatsorsuutigineqassamat. Inissiaqarfiit namminersortunit pigineqartut taamaattumik pingussasut naatsorsuutigineqarpoq, pingaartumik illoqarfinni anginerusuni.
- Illuliornermik sanaartornermillu suliaqarfinni piginnaasap killeqarnera ilaatigut sanasut, illuliornermilu sulisut teknikerillu ikittuunerisa pilersitseqqinnissamat suliniummot kinguaasaataassapput taamaalillunilu aamma akisunerulersitsillutik.
- Marloqiusamik imaluunniit pingasoqiusamik suleriaaserpassuit aamma inissianik aqutsinerit pisariaqanngitsumik akitsorsaataapput annikitsunillu ingerlatsinerni akornusersuillutik.
- Namminersorlutik Oqartussat inissiaataat attartortittakkat kommunini inissianit attartortittakkanit pisoqaanerupput, kommuniniillu aserfallatsaaliorneqarnermikkut ajornerullutik.

Misissueqqissaarnerit suliniutillu ataatsimoortumik tamanullu tunngasumik aqqqissuunneqarput aammalu Inissianut tamakkiisumik Pilersaarummut Allattoqarfimmit aqunneqarlutik. Inissianut tamakkiisumik Pilersaarutit ilaatigut qulakkiissavaa siunissami isiginninnermi annerusumik pisariaqartunik piginnaasaqartut sulisinnaasut naammattut qulakkeerneqassasut taamaalillunilu aserfallatsaaliinissakkut kinguaattoorutini pitsanngorsaanissat naammassineqarnissaannut illuliornermi pisariaqartumik piginnaasaqalerluni.

5.6 Eqqakkani puiaasanillu utertitsisarnermi najoqqutat suliniutillu

Eqqakkatigut iliuuseqarnissamat pilersaarut 2020 - 2031 ataatsimoorussamillu ikuallaasarnikkut aqqqineq

Naalakkersuisut sulinerminni Eqqakkatigut iliuuseqarnissamat pilersaarut 2020-2031 aallaavigaat. Eqqakkatigut iliuuseqarnissamat pilersaarut eqqakkanut tunngasuni oqartussat sulinerannut tunngaviuvoq aamma kommunini sumiiffinni eqqakkanik passussinermut sinaakkusiilluni. Eqqakkatigut passussinerup nunami tamarmi pitsaanerulernissaa Naalakkersuisut kommunillu isiginiarpaat.

Kommunit ataatsimoorlutik eqqakkatigut ingerlatsiviata ESANI A/S-ip nuna tamakkerlugu ikuallaavinnik nutaaliaasunik marlunnik pilersitsinissaq aallartissimavaa, nunamit tamarmik eqqakkanik tigooraasussat. Ikuallaaviit taakku nutaat eqqakkanik ikuallanneqarsinnaasunik illersorneqarsinnaasumik suliaqarnissaq qulakkiissavaat. Tamatuma saniatigut ataatsimoorussamik eqqakkatigut aqqqineq ikuallaavimmit uuliakunillu ikuallaavimmiit kiammik atorluaanissamat tunngatillugu nukissuteqarnermut suliaasaqarfik isumasioqatigineqarpoq.

Ikuallaavit aningaasalersornissaat inississimavoq. Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi konto pingarneq 77.05.08 aqqutigalugu nuna tamakkerlugu ikuallaaveqarnikkut aqqqiinermik kommunit pilersitsinissaannut 50 mio. kr.-nik tapiissuteqarnissaq neriorsuutigineqarpoq kommunillu ESANI-mi tamarmik 10 mio. kr.-nik

anigaasaliinissaq pillugu neriorsuuteqarsimallutik. Tamatuma saniatigut suliniummut sanaartornermi 250 mio. kr.-nik akiligassarsinissaq pillugu kalaallit nunaanni aningaaseriviit marluk isumaqatigiissutigineqarfigineqarsimallutik.

Eqqakkanut avatangiisinullu tunngasuni Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqutigalugu kommunini avatangiisini pitsanngorsaatinut suliniutinut ingerlatanullu ukiuni arlalinnik tapiisoqartarsimavoq. Tamanna aamma siunissami pisariaqartinneqarumaarpoq.

Puiaasanik utertitsisarnermik aaqjissuussineq / killiffik

Puiaasanik utertitsisarnermik aaqjissuussinerup nutarterneqarnissaanik pisariinnerulernissaanillu politikkikkut kissaateqartoqarpoq, taamaallilluni ullumikkornit puuni assigiinngitsorpassuarni immiaaqqanik imeruusaatinillu tunisisinnaaneq ajornarunnaarluni. Misissueqqissaarnerugallartut ersersippaat taamaaliornikkut atuisunut nioqutissatigut qinigassat amerlanerit pilersinneqassapput Nunattalu Karsianut annertuumik iluanaaruteqarneruneq periarfissaalluni. Taamaattumik puiaasanik utertitsisarnermik aaqjissuussinermi puut assigiinngitsut amerlanerit ilaalernissaannut periarfissat misissorneqarput, aaqjissuussinerlu nuna tamakkerlugu atuussinnaalluni. Piffissami maannakkut puiaasanik nutaanik passussinissamat utertitsisarnermik aaqjissuussinermik pilersitsisoqarsimanngilaq. Taamatut aaqjissuussinermut atugassanik misissuinerillu ingerlanneqarlualereerput, taamaattumillu naatsorsuutigineqarluni siunissami ungasinngitsumi inaarutaasumik aalajangiinissamat tunngavissaqalersinnaalluni.

5.7 Peqqinnissaqarfimmi najoqqutat - Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuaq

Nunatsinni innuttaasut naatsorsuutigaat peqqinnissaqarfik ingerlalluassasoq, innuttaasut peqqjissuunissaannut periarfissiissasoq siuarsaassasorlu aammalu napparsimasunik katsorsaassasoq. Peqqinnissaqarfik ilaatigut sulisussarsiornikkut, atorfeqartitsiuarnikkut ilinniagaqassutsimullu tunngasutigut unammilligassaqarmat naatsorsuutigineqartut eqqortinnissaat ajornakusoornarpoq.

Peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnera

Peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnera tatisimaneqarpoq. Ilaatigut utoqqaat amerlisimanerisa kingunerisaanik innuttaasut nappaataannik suussusersisarnert katsorsaasarnerrillu sionratigut amerlanerulersimanagerat kiisalu inooriaatsimik pissuteqartumik nappaateqarlutik napparsimasut amerlanerulersimanagerat tamatumunnga pingaarnertut pissutaapput. Peqatigisaanik peqqinnissaqarfimmi isumaqatigiissutit atuuttut pequtigalugit akissarsiat qaffanneqangaatsiarput kiisalu nunani allani napparsimasut suliaritinnerinut akit qaffakkiartorlutik, pisortat aningaasaliissutaat ukiumut akinut akissarsianillu iluarsiinerit sanilliullugit.

Peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnera Coronaqarnermut taassumalu ineriartoqqinneranut immikkoortillugu isigineqarsinnaanngilaq taassumalu kingunerisaanik tulluarnissamat pisariaqartitsinerit ilaatigut peqqinnissaqarfiup upalungaarsimanissaanut. Piffissami aggersumik ataqatigiissuni arlalinni taamaallilluni sulinerit ingerlateqqinneqassapput.

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuaq

2019-imi ukiakkut ataatsimiinnermi peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuarmik pilersitsisoqarnissaa pillugu aalajangiisoqarpoq. Peqqinnissaqarfimmi suleriaatsit ataatsimut pitsanngorsaaffiginissaannut innersuussutinik isumalioqatigiissitaq suliaqassaaq, pingaarnertigut sulisussarsiortarnernut, sulisunik tiggumminnisnaanermut kiisalu Danmarkimi nunanilu allani suleqateqateqarnernut tunngasut. Ataatsimiititaliarsuarmit innersuussutigineqartut Inatsisartut peqqinnissaqarfiup siunissami aaqjissuussiffigeqqinnissaanut naalakkersuinikkut tunngavigisassaannut ilanngunneqassasut naatsorsuutaavoq.

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuaq marts 2022-mi oqallissaarummi takusimasat uku eqikkarneqarput:

- Atugarissaarnerulernerup innuttaasullu katitigaanerisa ineriartornerata kingunerisaanik peqqinnissaqarfimmut piumasaqaatit annertusiartornerat pissutigalugu peqqinnissaqarfik illuatungeriit aningaasaliiffigisassaannik ajornartorsiuteqarpoq.

- Peqqinnissaqarfimmi annertunerusumik aningaasaliisoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.
- Nunassittarnerup ineriartornerata kingunerisaanik inuiaqatigiit minnerusut peqqinnissakkut sullinneqarnerat unammillerneqarpoq.
- Annikitsunik ingerlatsinerup ajoqtissartai pissutigalugit inuttalersuineq tatineqarlunilu nunap immikkoortuini sullisseriaatsinik allannguisitsisariaqalerpoq.
- Katsorsaasarnikkut immikkut ilisimasaqartut ingerlatiinnarneri Kalaallit Nunaanni innuttaasut ikippallaarneri pissutigalugit unammillernarpoq.
- Sulisussarsiorneq sulisullu sulisoriinnarnissaat ilungersornartuassaaq.
- Sumiiffinni ataasiakkaani peqqissutsikkut sullissisut nunatsinniiginnartartut ilinniartinneqartut naammangillat.
- Peqqinnissaqarfiup pisariaqartitaanut tulluarsakkanik ataqatigiissunik ukiorpassuarnilu atuuttussanik inuiaqatigiilluunniit katitigaanerisa allanngornissaata kingunerisaanik pisariaqartinneqartussat eqqarsaatigalugit ilinniartitsinissamut piginnaasanillu ineriartortitsinissamut pilersaaruteqanngilaq.
- Peqqinnissaqarfiup pisariaqartitaanut naleqqussakkanik ilinniartitsinermut piginnaasanillu ineriartortitsinermut aningaasaliissutit ilaannakuullutillu sivikitsuinnarmik atuuttussaapput.
- Peqqinnissaqarfiup kommunillu suleqatigiinnerat pitsanngorsarneqartariaqarpoq.
- Tarnikkut nappaatilittut nalunaarsorneqarsimasut iluatsittumik sullinneqassappata kommunit peqqinnissaqarfillu qanimut suleqatigiittariaqarput, tamannalu tarnikkut nappaatilinnik sullissinerup pitsanngorsarneqarnissaata eqqartornerani pingaaruteqarluninnoq.
- Qarasaasiakkut nakorsartitsisarnermut periusissiap nutarsarneqarnissaa pingaaruteqarpoq, tamannali piginnaasanik ineriartortitsinermik pisariaqartumillu attaveqaasersuuteqarnermik malitseqartinneqassaaq.
- Inersimasut kigutikkut isumagineqarnerat pitsanngorsarneqartariaqarpoq, aamma inersimasut kigutikkut isumagineqarnerat ataatsimut isigalugu ilisimasat amigaatigineqarput.
- Peqqinnissaqarfik ammasumik aquneqassappat paasissutissat tamakkiisut aqqissuussaasumik ineriartortinneqartariaqarput paasissutissallu aqutsisunut naleqquttut pissarsiarineqarsinnaasariaqarlutik.

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutini 2022-mi ukiap ingerlanerani tamanut saqqummiutissagaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlataqarfimmi pilersaarusionerq aamma peqqinnissaqarfiup iluani siunissami sanaartornissamut pilersaarutit

Peqqinnissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup inassutini saqqummiuppagit naatsorsuutigineqarpoq peqqinnissaqarfimmi ingerlataqarfimmi pilersaarusiortoqassasoq.

Peqqinnissaqarfimmi napparsimmaviit peqqissaaveqarfillu qangali sananeqarnikuupput. Pingaartumik Dronning Ingridip Napparsimavissua inissaqartitsinikkut illutamigullu ilungersornartorsiorpoq. Peqqinnissaqarfiup iluani sanaartornermi pilersaarutinut nutaanut arlalinnut naammassinninnissaq ukiuni tulluittuni pingaartinneqassapput. Tarnikkut nappaateqartunut immikkoortortamut, kiisalu uninngasarfimmut siniffilimmut aamma napparsimasunut hotelimut sinaakkutissat pitsaanerulernerinik imaqartumik Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissuani pissutsinik pitsanngorsaanerup saniatigut Sisimiuni pilattaasarfimmik ernisarfirmillu nutaamik sanasoqassaaq kiisalu Nuummi kigutileriffimmi pissutsit pitsaanerulersinnissaat isiginiarneqarlutik.

Inuunerissaavik Steno Diabetes Center

Naalakkersuisut aamma Novo Nordisk Fondenip (NNF) siulersuisuisa 2020-mi upernaami quppersagaq "Kalaallit Nunaanni sukkornermut inooriaatsinullu suliniutissaq pitsaanerusoq - Steno Diabetes Center Grønland – Inuunerissaavik (SDCG)" pillugu isumaqatigiissuteqarput. Sukkortunut inuunerissaanerullu nukittorsarneqarnerata saniatigut nuna tamakkerlugu telemedicinikkut aqqiinerit nutaat atulersinnissaat isiginiarneqarput, Novo Nordisk Fondenip immikkut aningaasaliiffigisimasaa.

Taamaattumik Dronning Ingridip Napparsimavissuanut qanittumi Nuummi illu nutaaq sanaartorneqassaaq. Illu 2500 tamakkiisumik m²-it missaannik annertussuseqassaaq aamma NNF-imit aningaasalersorneqassalluni. Illumiissapput katsorsaanerumut ilinniartitaanermullu atortut kiisalu sulisunik piginnaasanik qaffasaanermut ataatsimiittarfii/init atuartsiviit.

Allorfik, nuna tamakkerlugu aangajaarniutinik katsorsaavik

Allorfik innuttaasunut aangajaarniutinik aningaasanoormilluunniit ajornartorsiuteqartunik akeqanngitsumik katsorsaanissamik neqerooruteqarpoq. Allorfik Kommuneqarfik Sermersuumik, Qeqqata Kommunianik, Qeqertalik Kommunianik aamma Avannaata Kommunianik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiorsimavoq, Kommune Kujallermillu isumaqatigiinniarnert aallartissimapput. 2021-mi 2020-misulli innuttaasut 1.000-it sinnillit Allorfiup neqeroorutaanut innersuunneqarsimapput. Tasiilami Allorfiup immikkoortuanik mikisumik pilersitsinissaq sulissutigineqarpoq.

Allorfinni najukkaniittuni najukkanilu katsorsaasarfinni kiisalu Nuummi ulluinnarlugu katsorsaasarfimmi katsorsaariaatsit assigiinngillat, peruserineqartulli ilisimatusarnerit iluini sunniuteqartutut takuneqarsinnaapput. 2020-mi nutaatut illoqarfinni tamani ukiumoortumik marloriarluni najukkami katsorsaanerit siulliusimapput, matumanilu Ittoqqortoormiit Qaanaarluni mininneqarput.

Coronap pitsaasumik sunniutaatut Ittoqqortoormiini illoqarfinnilu mikinerusuni nunaqarfinnilu tamatumunnga pisariaqartitsisunut innuttaasunut neqeroorutigineqartuni video atorlugu imaluunniit oqarasuaatikkut katsorsaasarneq ineriartortinneqarsimavoq, kiisalu innuttaasunut taamatut periarfissaqanngitsunut nunami Pineqaatissinneqarsimasunut Inissiisarfimmiittunut. Tamatuma saniatigut 2020-mi decembarimi Nuummi pinerluuteqarsimasunut inissiisarfimmi eqimattanut anisinnaanngitsunut neqeroorutit nutaat aallartinneqarsimapput.

Corona pissutigalugu killilersuinerit ilorraap tungaanuunngitsoq sunniutit Allorfimmit meeqqanik inuusuttuaqqanillu katsorsaanissamik neqeroorutit kinguaattooqqipput. 2021-mi ilinniarnissamut sammisassat aamma eqqorneqarsimapput. Aangajaarniutinut katsorsaasinnaanermut ilinniagartuutut ilinniarneq suli sulissutigineqarpoq. Tamanna 2022-mi piviusunngorsinnaassagunarpoq.

5.8 Naligiissitaanermi najoqqutat

Suiaassutsikkut naligiissitaaneq Naalakkersuisut annertusisamik ukkatariniarpaat. Suliniutit makku qitiutinneqarput:

- Allaffissornikkut suliaqarnermi naligiissitaanermut tunngasut ilanngutinnissaat (mainstreaming), tassa suliniutit nutaat naligiissitaanermut kingunerisassaat tunngavigalugit aamma nalilerneqartalissallutik.
- Inuiaqatigiinni suliffeqarfiit qitiusut angutinut arnanulluunniit periarfissat annikillissassanngikkaat, kisianni suiaassuseq apeqqutaatinnagu ineriartortitsinissamut periarfissiisoqarnissaanik qulakkeeriissallutik.
- Ilinniartitaanermut atatillugu arnanut angutinullu atugassarititaasut assigiinnissaat qulakkeerneqassapput, taamaaliornikkullu suiaassutsit apeqqutaatillugit sulisoqarfiusut sunniutipilui akiorlugit.
- Oqallittarfinni aalajangiisarfiusuni, assersuutigalugu kommunalbestyrelsini, Inatsisartuni, qullersaqarfinni aamma siulersuisuni, angutit arnallu assigiinnerusumik agguataarnissaat anguniarlugu suliniutinik aallartitsineq.

Nunani tamalaani nunanilu avannarlerni suleqatigiinneq

Naligiissitaanermut tunngasuni nunani avannarlerni nunat suleqatigineqarput aamma NP arnat pilugit ataatsimiittaliarsuarmut ilanngussisoqartarluni.

Kalaallit Nunaat Nunani Avannarlerni ministerit siunnersuisoqatigiivisa *Naligiissitaanermut atorfillit ataatsimiittaliaani aamma LGBTI (EK-JÄM)* aamma *Naligiissitaanermut aamma LGBTI-mut Ministerit Siunnersuisoqatigiivini (MR-JÄM) ilaasortaavoq.*

MR-JÄM-imiipput Nunat Avannarlerni tamanit naligiissitaanermut ministerit aamma EK-JÄM-imiipput nunani avannarlerni nunat tallimaasut ilaasortat; Norge, Sverige, Finland, Danmark aamma Island, Kalaallit Nunaat, Savalimmiut aamma Ålandi sinniisoqarlutik.

Nunani avannarlerni nunat CO2-mik akoqarunnaarnissap tungaanut sulinerneq tunniussimapput. "A Green and Gender-Equal Nordic Region" pillugu pisussaaffimmik nunani avannarlerni naligiissitaanermut ministerit marts 2022-mi isumaqatigiissuteqarput. Pisussaaffik 2030 nallertinnagu nunarsuarmi nunarsuup immikkoortuutut piujuartitsinerpaatut ilanngutsitsinerpaatullu inissinnissaq pillugu nunat avannarllit

takorluugaqarnermik tunngaveqarpoq. Isumaqatigiissummi pineqarput nunani avannarlerni silap pissusaatigut suliniummi suaassutsikkut isiginninnerup ilanngunneqarnissaa.

Siunissami anguniakkat

Maj 2022-mi suaassutsinut attuumassuteqartunik annersaanerit aamma qanittumik attuumassutini annersaanerit pillugit Nuummi Nunat Avannarliit Killiit isumasioqatigiinnermik ingerlataqassapput. Isumasioqatigiinnermut anguniagaq pingaarneq tassaavoq nunani avannarlerni nunat, annersaasernerup pinaveersaartinnissaa akiornissaalu siunertaralugu, suaassutsinut attuumassuteqartunik annersaanerit aamma qanittumik attuumassutini annersaanerit pillugit ilisimasaniq paarlaaqatigiittarnissaat ineriartortitsinissaallu.

Maannakkut naligiissitaaneq pillugu inatsit nutarterneqarnissamik pisariaqartitsivoq, tassa qanoq ilinerani assigiinngisitsisoqarneranik erseqqissaasoqarnissaa ilaatigut pisariaqartinneqarmat. Allannguinerit angutit arnallu akornanni naligiissitaanerup nukittorsarnissaanut siunissami sulinnermut ikorfartuinnermut atorneqassapput.

Naatsorsueqqissaartarfik angutit arnallu akornanni akissarsiatigut assigiinnginnermik naatsorsuisimavoq:

Takussutissiaq 18. Suaassutsimut agguarlugit inuup agguaqatigiissillugu aningaasarsiai

	2018		2019		2020	
	Angutit	Arnat	Angutit	Arnat	Angutit	Arnat
	1.000 kr.					
Nuna tamakkerlugu	284	219	288	226	292	231
Kommune Kujalleq	222	196	226	199	228	205
Kommuneqarfik Sermersooq ..	342	255	342	260	350	267
Qeqqata Kommunian	283	212	287	218	287	221
Kommune Qeqertalik	213	183	216	194	220	198
Avannaata Kommunian	241	185	251	193	250	198

Najoqqutaq: <http://bank.stat.gl/INDPI101>

Takussutissiaq 18 ilaatigut takutippaa arnanut agguaqatigiissillugu isertitat 2020-mi 231.000 kr.-niittut, angutit 292.000 kr.-nik isertitaqarsimallutik Assigiinnginnermut taakkununga tunuliaqutaasut takussutissiamit inernilerneqarsinnaanngillat. Assersuutigalugu suaassutsini taakkunani marluinni inuussutissarsiatini peqataanermi assigiinngisitsit akissarsiat assigiinnginnerini takuneqarsinnaapput.

Siunissami qaninnermi suliffeqarfiit anginerusut pisortanilu oqartussat suliffeqarfimminni naligiissitaanerup siuarsarnissaanut suliniutit suut aallartissimanerlugit nalunaaruteqartarnissaat isiginiarneqassaaq. Nalunaaruteqartarneq suliffeqarfimmi suup pitsaasumik sunniuteqartarnera suullu atorsinnaannginneri pillugit ilisimasat qaffatsissavai.

5.9 Meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni pinaveersaartitsineq siusissukkullu suliniutit

2021-mi meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu naalakkersuisoqarfimmik nutaamik pilersitsisoqarmat meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu tunngasut immikkut Naalakkersuisunit isiginiarneqalerput. Meeqqanut, taakku angajoqqaavinut, paaqqinnittarfimmut nunaqqatigiinnullu sammisumik suliniutit assigiinngisut aqutugalugit ilaqutariit tamarmiusut nukittorsarnissaat Naalakkersuisut sulissutigat.

Periusissiat iliuuseqarnissamullu pilersaarutit ingerlasut takkuttussallu *Angajoqqaat meeqqanik sumiginnaasarnerannut nuna tamakkerlugu iliuuseqarnissamut 2020-2030-mut pilersaarummut* ataqatigiissullu isigineqassapput. Taanna meeqqanut atugarliortunut taakkulu ilaqutaannut siunnerfeqarpoq, kisianni aamma meeqqanut ilaqutariinnullu tunngasut tamarmiusut kivinnissaannut suliniutinik imaqarluni. Suliniutit siunissami inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut nukittunerulernissamut iluaqutaassapput.

Inatsisartut 2021-mi ukiakkut ataatsimiinneranni aalajangerneqarpoq *meeqqat inuusuttuaqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut ikilisinniarlugit ilaqutariinnut iluaqutaasumik siusissukkut*

iliuseqartarnissamik Naalackersuisut pilersaarusiussasut. Iliuseqarnissamut pilersaarutit taakku 2022-mi ukiakkut ataatsimiinnermi tunniunneqassapput aamma *Angajoqqaat meeqqanik sumiginnaasarnerannut nuna tamakkerlugu iliuseqarnissamut 2020-2030-mut pilersaarummut* arlalissuarnik qaleriiffeqarluni. Iliuseqarnissamut pilersaarummi nutaami pinaveersaartitsineq, tassunga ilanngullugit angajoqqaat aamma angajoqqaanngortussat pillugit suliniutit qaffasissumik pingaartinneqassapput. Iliuseqarnissamut pilersaarut ilaatigut suliniutinik arlalinnik inerneqassaaq, angajoqqaajunerup ilaqutariittullu inuunerup nukittorsarnissaanik siunertaqartut. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu inissinerit ikilissarnissaannut suliniutit taakku iluaqtaassapput.

Inatsisartut 2022-mi ukiakkut ataatsimiinneranni Naalackersuisut *Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaata eqqortinnissaanut Nuna tamakkerlugu Iliuusissatut Pilersaarut* tunniutissavaat. Pilersaarummi nassuiarneqarpoq qanoq annertutigisumik isumaqatigiissummut Naalackersuisut naammassisaqareersimanersut kiisalu ingerlatanik nutaanik aallartitsinissaq isiginninnissaallu Naalackersuisunit nukittorsarneqarnissaa sumi pisariaqartinneqarnersoq. Pilersaarut taanna isumaqatigiissutit naammassineqarnissaanut sulinerup ingerlaqqinneranut patajaatsumik tunngavissiissaaq.

Inuunerup pitsaasumik aallartinnera - meeqqat 0-6-inik ukiullit

Suli atualingitsunut tunngasut

Suli atualingitsunut tunngasunut akisussaaffik Meeqqanut, Inuusuttunut Ilaqutariinnullu Naalackersuisoqarfimmut 2021-mi nuunneqarpoq, tamatumalu kingunerisaanik suli atualingitsut pillugit suliniutit nutaat arlallit aallartinneqarlutik. Ilaatigut suli atualingitsunut tunngasunut inatsisitigut tunngavik nutarterneqassalluni aamma suli atualingitsunut tunngasoq tamaat pillugu naalackersuisoqarfinni assigiinngitsuni periusissiaq annertoq 2022-mi suliarineqassalluni. Periusissiamut iliuseqarnissamullu pilersaarut tamatuma saniatigut aamma suli atualingitsunut tunngasut pillugit inatsisartut inatsisaannut nutaamik siunnersuummut aallaaviussalluni, suli atualingitsut ukiulinnut meeqqanut perorsaanikkut ineriartortitsinermi neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 16, 3. december 2012-imeersoq maannakkut atuuttoq taarsissallugu.

Siusissukkut suliniuteqarnerup pitsaanerusumik isiginiarneqarnera

Siusissukkut suliniut suli atualingitsunut tunngasuni aamma pinaveersaartitsilluni sulineri pingaaruteqartunut ilaavoq, tassani siunertaalluni meeqqani atugarliornerit siusissukkut paasininnissaq aamma angajoqqaatut piginnaasat nukittorsarlugit taamaaliornikkut angajoqqaat meeqqanik sumiginnaaneranik pinaveersaartitsisoqarluni. *Meeqqat 0-18-inik ukiullit* siusissukkut suliniutit nukittorsarlugit Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmi tunngaveqarneranut aalajangersimasumik assersuutissaapput. Tamanna isumaginninnermi, peqqinnissakkut ilinniartitaanikkullu ingerlataqarfinni assigiinngitsuni suliniutaavoq. Meeqqat 0-18-inik ukiullit maannakkut Avannaata Kommuniyani misiligutaasunik suliniut ingerlavoq 0-6-inik ukiulinnut meeqqanut tamanut nassaariarnerini sakku TOPI atorneqarluni. Taanna tassaavoq nassaariarnerini sakku ataatsimoorussa, ingerlataqarfinni tamani meeqqat atugarliortut siusissukkut paasineqartarnissaannik qulakkeerinnittussa, meeqqamullu suliniutinut tunngatillugu suliassaqarfiit assigiinngitsut pitsaanerusumik suleqatigiissinnaallutik. Misiligutaasumik ingerlatsisoqareerpat kissaatigineqarpoq kommunini tamani nassaariarnermi sakku atulersinneqassasoq.

Ernereermermi sulinngiffeqarnermi atukkat pitsaanerusut

Ernereermermi sulinngiffeqarnermi pissutsit pitsaanerulernissaat Naalackersuisut aamma kissaatigaat. Taakkununga ilaapput ernereermermi sulinngiffeqarnerup ilaani annertunerusumi ataataasut peqataanissaannik sulissuteqarneq. Tamatuma saniatigut inuussutissarsiortunut namminersortunut aamma aappaasunut ikiortaasunut imaluunniit namminersortutut inuussutissarsiortumut inooqataasumut ernereermermi sulinngiffeqarnermi pissutsit isiginiarneqassapput, ernereermermi sulinngiffeqarnermi atukkat qulakkeerniarlugit immikkut ilungersunartoqarsinnaalluni.

Inuuneq naallugu pitsaasumik alliarorteq - meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit

Imminut toquttarnerup pinaveersaartitsinissaanut periusissiaq nutaaq

Imminut toqunneq ajoraluartumik inuiaqatigiinni suli annertuumik ajornartorsiutaavoq, 2010-mili ukiut tamaasa agguaqatigiissillugu 44-t imminut toquttarlutik. Pisoq taanna qimagaasunut annertuumik sunniuteqarlunilu kinguneqartitsisarpoq. Imminut toqunneq ilaqutariinnut, qanigisanut, nunaqqatigiinnut nunamullu tamarmut pisuuvoq alianartoq, pinaveersaartinnissaanut ataatsimoortumik suliniummik pisariaqartitsisoq.

Imminut toqunnerup pinaveersaartinnissaanut periusissiap nutaap ineriartortillugu sulineq Naalackersuisunit aallartinneqarsimavoq, naatsorsuutigineqarluni Inatsisartut 2022-mi ukiakkut ataatsimiinneranni tunniunneqassasoq. Periusissiaq imminut toquttarnerit pinaveersaartinniarlugit sulinermut erseqqissumik sammivissiissaaq aamma suliaasaqarfimmi suliniutit ataavartut qulakkiissallugit.

Ilaqutariinnut sullissiviit ineriartortinneqarnerat

Suliniutit *Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu suliniutit nukittorsarnissaannut kalaallit danskillu sulinerat* aamma *Angajoqqaat meeqqanik sumiginnaasarnerrannut nuna tamakkerlugu iliuseqarnissamut 2020-2030-mut pilersaarummut* atatillugu isigineqassaaq. Iliuseqarnissamut pilersaarutit taakku marluk nunami ilaqutariinnut katsorsaavinnut nukittorsaanermut iluaqutaassapput. Taakku ilaqutariinnik katsorsaavinni suliaticigit sammisat assigiissaarnissaat pillugu suliniutinik imaqarput, ilaqutariinnik katsorsaaviit suliniutaat meeqqanut atugarliortunut taakkulu ilaqaataannut siunnerfeqarlutik. Tassunga ilanngullugu angajoqqaatut piginnaasat ineriartortinnissaat immikkut sammineqassallutik.

Qanigisani persuttaasarnep pinaveersaartinnissaanut iliuseqarnissamut pilersaarut

Persuttaasarneq inuiaqatigiinni ajornartorsiutaavoq atugaasorujussuaq, persuttaasarnellu pinaveersaartinnissaa suliaasaqarfiulluni Naalackersuisunit pingaartinneqartorujussuuvoq. Naalackersuisut taamaattumik aalajangersimapput qanigisani annersaasarnermut iliuseqarnissamut 2022-mi pilersaarusiortoqassasoq.

Iliuseqarnissamut pilersaarummiissapput suliniutit atulersinnissaannut pilersaarutit, iliuseqarnissamut pilersaarut tunuliaqutaralugu aallartinneqartussatut naatsorsuutigineqartut. Suliniutit atulersinnissaat naatsorsuutigineqarpoq 2023-mi aallartinneqassasut.

UPA 2022-mut aamma arnanut persuttaasarneq angerlarsimaffinnilu persuttaasarnep pitsaaliorniarlugit akiorniarlugillu Europarádip isumaqatigiissutaanik (Istanbulimi isumaqatigiissummik) Kalaallit Nunaata akuersinissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut Naalackersuisut nassiuppaat. Isumaqatigiissummi naalagaaffiit ilaasortaasut peqquneqarput persuttaasarnepit suulluunniit pinerluuteqarsimasutut isigineqalissasut, tassunga ilanngullugu tarnikkut innarliineq. Isumaqatigiissutip malinneqarnerata ilaatigut kingunerissavaa tarnikkut innarliisarnepit pinerluuteqarsimasutut isigineqarneri. Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisut kissaatigaat tarnikkut innarliisarnepit pinerluuteqarsimasutut isigineqalerlutik pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangersakkanik ikkussisoqassasoq.

Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit pillugit periusissiaq nutaag

Nunami ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni meeqqat inuusuttullu inuunermi periarfissaannik pitsaanerulersitsisumik periusissiamik nutaamik Naalackersuisut suliaqarput. Suliniuteqarfiusut tamarmik meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut pillugit inuunermi periarfissat alliaartormilulu atukkat pitsaanerulersinnissaat siunertaralugu meeqqanut inuusuttunullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit pillugit tamanit suliniutit nukittorsarnissaanut siunnerfeqarput. Anguniagaavoq periusissiaq 2022-mi upernaami saqqummiunneqassasoq.

Innarluutillit ingerlatsiviini

Isumaqatigiissutip malinneqarnissaanik qulakkeerinninnissamut aallartinneqartariaqartut ingerlatat aalajangersimasut nassuiarnissaanut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit NP isumaqatigiissutaannik Kalaallit Nunaata malinninnera pillugu iliuseqarnissamut pilersaarummik Inatsisartut 2022-mi ukiakkut ataatsimiinneranni tunniussinissamik Naalackersuisut pilersaaruteqarput.

Naatsorsuutigineqarpoq inuit innarluutillit inuiaqatigiinni naligiissumik peqataatillugit suliaqartunik akisussaasunik arlalinnik suleqateqarluni innarluutilinnut tunngasuni tamanut sammisumik suliniutinik pisariaqartitsisoqassasoq.

5.10 Pisortat ingerlataqarfiini ineriartortitsinissamut suliniutinik aalajangersimasunik pisariaqartitsineq

Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasaqarnikkut aqutsinerat pillugu EU-Kommissionimit noqqaasoqarneratigut annertunerusumik misissuequllugu siunnersuisarfik DT-Global august 2021-mi aallartitsivoq. Suliniut Namminersorlutik Oqartussat aamma EU-Kommissionip akornanni kingullermik peqatigiilluni isumaqatigiissut

tungavigalugu pivoq. Misissuinerimi PEFA-mi malitassatut taaneqartut malissavai. PEFA tassaavoq Pisortat Aningaasartuutaat aamma Aningaasaqarnikkut Akisussaassuseq. Taaguut una pillugu tuluttut taaguumiit pisuuvoq: Public Expenditure and Financial Accountability.

PEFA-mi misissuinerimi pisortat aningaasaqarnerannik ingerlatsinerimi nukittussutsit sanngiiffillu nalilerneqartarput, ilaatigut suliassa qarfiit/uuttuutit siumut aalajangerneqarsimasut 31-it iluanni kisitsisit atorlugit naatsorsuinerit iluaqutugalugit.

Misissuineq Namminersorlutik Oqartussat aamma EU-p akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut naammassineqassaaq, tamannalu missingersuutitigut tapiissuteqarfiusup piffissap nutaap ingerlanerani aallaaveqarluni (tassa ukiut arfineq-marlukkaarlugit). Misissuinerit naammassineqareersimavoq naatsorsuutigineqarlunilu 2022-mi kvartalit aappaasa ingerlaneranni tamanut saqqummiunneqassasoq, Inernerit naatsorsorneqarsimasut takutippaat Namminersorlutik Oqartussat angusaqarluarsimasut, Nalilersuineq A-miit D-mut karakteriliinerimi eqikkarneqassaaq A pitsaanerpaalluni.

Takussutissiaq 19 takutippaa PEFA-mi misissuineq 2021-mi karakterit agguarneri.

Takussutissiaq 19. PEFA-mi misissuinerimi 2021-mi inernerit

<i>PEFA-mi misissuineq 2021</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>Katillugit</i>
<i>Inerpera</i>	13	10	6	2	31

Nalunaarsugaq: Karakteeri A ajunngitsumik angusaqarnermut tunniunneqartarpoq Paarlattuanik D annikitsumik, kisianni naammattumik angusaqarnermut tunniunneqartarpoq. N/A (Not Available) tunniunneqartarpoq naammangitsumik angusaqarnermut, tassa paasissutissani tunngaviit karakteriliinissamut naammangimmata.

PFM-imut Iliuseqarnissamut pilersaarut 2022-2024

PEFA-mi misissuineq aamma PFM Action Planimik taaneqartumut tungaviliivoq. Taaguut PFM tassaavoq: Public Financial Management imaluunniit allatut oqaatigalugu, namminersorlutik oqartussani kiisalu kommunini pisortat aningaasaqarnikkut aqutsinerat pillugu iliuseqarnissamut pilersaarut. PEFA-mi misissuinerit kiisalu PFM-imi iliuseqarnissamut pilersaarutit piareersarneri Kalaallit Nunaata EU-mik peqateqarluni isumaqatigiissutaata malitsigai.

Aningaasaqarnermik aqutsinerimi iliuusissatut pilersaarutissami piffissami 2022-2024-mi suliniutit ilaassapput. Suliniutit taakku tamarmiullutik pisortat aningaasaqarnermik aqutsineranni illersorneqarsinnaasumik ingerlatsinerimik siuarsaassapput.

PFM-imi iliuseqarnissamut pilersaarutissap siusinnerusukkut atuuttumut PFM-imi iliuseqarnissamut pilersaarummut taartaassaaq.

Isumaqatigiissutit pillugit ataatsimiititaliarsuarmi sulinerup naammassineqarnera

Suliffeqarnermi illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutitigut aaqqissuussinerit pitsaanerulernissaannik ujartuisoqarnera tungavigalugu isumaqatigiissutit pillugit ataatsimiititaliarsuaq upernaq 2020-mi Naalakkersuisunit pilersinneqarpoq. Ataatsimiititaliarsuaq kommuninit aamma Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqarpoq. Ataatsimiititaliarsuup pisortat isumaqatigiissuteqarfiini tamani illuatungerisat katitigaaneritut naapertuuppoq. Ataatsimiititaliarsuarmi siulittaasup Naalakkersuisunit toqqarneqartup saniatigut ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortat taamaallutik pisortani sulisartunik sulisitsisuniillu naligiimik toqqarneqarsimapput. Ataatsimiititaliarsuup sammisat tallimat isiginiarsimavai - isumaqatigiinniarnert ilusai, isumaqatigiissutinut piffissaliussat, isumaqatigiissitsiniarnermik aaqqissuussineq, isumaqatigiissutit ataatsimut allanneqartarneri kiisalu akissaatit aaqqissugaanerisa pisariillisarneri pitsaanerulersinnerilu.

Pisortani isumaqatigiissutit ullumikkut suliatiqut suliniaqatigiiffinni 20-ni agguarsimapput. Namminersorlutik Oqartussat kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit tunngaviusumik isumaqatigiissutinik 18-inik isumaqatigiissuteqarsimapput, isumaqatigiissutit 45-it aamma suliatiqut suliniaqatigiiffinnik

isumaqatigiissutitut attuumassuteqartut isumaqatigiissutit 200-it sinnillit. Isumaqatigiissutit taakku isumaqatigiinniarnert katillugit 17-it aqutugalugit isumaqatiginninniutigineqartarput. 2018-mi pisortani suliffinni ukioq naallugu sulisut 10.699-iupput, Namminersorlutik Oqartussani 4.018-it kommuninilu 6.681-it. Suliffeqarnermi illuatungeriit taamaalillutik naliliipput atorfeqartut amerlassusiinut naleqqiullugu isumaqatigiinniarnertut isumalluutit annertuallaartut atorneqartartut. Tamanna isumaqatigiinniarneri ukiuni arlalinnik kinguaattoortarnerinut assersuunneqarnerata kingunerisaanik aqqissuussineq allaffissornikkut oqimaappoq aamma atuisunit eqqortumik sunniuteqartumillu atoruminaalluni. PIsutsit taakku pitsaanerulernissaannik kissaateqarneq aallaavigalugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiisutini Naalakkersuisunut tunniussimavaa. Isumaliutissiisut inassutinik 32-nik imaqarpoq kiisalu ukiut siulliit aggersut 1-3-t iluanni inassutit atulersinnissaannut aallartitsinissamut aalajangersimasumik siunnersuutit. Ataatsimiititaliarsuup inassuteqaatai imatut pingaarnernik sammisaqarput:

- Attaviitsumik nuna tamakkerlugu isumaqatigiissitsiniartarfimmik pilersitsineq, sumiiffinni ilisimasanik misilittakkanillu katersinissamik qulakkeerinnittuussaaq taamaalillunilu sumiiffinni piumasaqaatini isumaqatigiissutit aqqissugaanerisa ingerlaavartumik ineriartortillugit.
- Maannakkut qitiusumik akissarsiatigut aqqissugaanerisa aalajangiussimanissaat. Taamaaliortoqassaaq akissarsiatigut sisoornerit unammillersinnaassutsimullu ajortumik sunniuteqarnissaa pinngitsoortinniarlugu.
- Isumaqatigiinniarnert pitsaanerulersinnissaannut ukiuni kingullerni marlunni sammineqartut ingerlateqqinneri, tassa isumaqatigiinniarnissamut pilersaarutit aamma illuatungeriit akornanni attuumassutit ineriartortinnerisa annertunerusumik sammineqarneri isumaqatigiissutit piffissamut isumaqatigiissutigineqartarneri ajunngitsumik sunniuteqarsimammata.
- Kalaallit Nunaanni najuunnerup qulakkeernissaanut suliatigut peqatigiiffiit isumaqatiginninniartartut akornanni pimoorussisumik sulineq, pisortani isumaqatigiissutitigut aqqissuussinerit suli annertunerusumik sumiiffinni piumasaqaatinik tunngaveqarnissaat siunertaralugu.
- Sulisartuni illuatungerisami ataatsimi isumaqatigiissutit isumaqatigiissutigineqarsimasut assigiissarlugit ataatsimut allanneqarneri isiginiarlugit aamma ataatsimiititaliarsuup tunngavittut inassutigisai tunngavigalugit. Taakku saniatigut taaguutit atorneqartut aqutugalugit assigiissaarisooqassaaq.
- Suliatigut peqatigiiffiit akornanni ataatsimut isumaqatigiinniartarnernik pilersitsineq isumaqatigiinniartarneri amerlassusiisa ikilinissaat siunertaralugu aamma siunissamilu isumaqatigiissutit ataatsimut sammiveqarnerulernissaat. Taakku saniatigut ilisimasanik misilittakkanillu katersinerup nukittorsarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, pingaartumik sulisitsisuni.

2022-mi kvartalit aappaanni Naalakkersuisut ataatsimiititaliarsuup inassuteqaatai suliaralugit politikikkullu oqallisigalugit aallartissavaat.

Takussutissiat nalunaarsuiffiillu allattuiffii

Takussutissiaq 1. Aalisakkat qaleruallillu agguaqatigiissillugit kiilumut akinut naleqqersuut, 2010-2021.....	8
Takussutissiaq 2. Sinerissap qanittuani qaleralinniarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut atorneqartullu amerlassusaat 2013-2021	10
Takussutissiaq 3. Sinerissap qanittuani saarullinniarnermi akuersissutit tunniunneqartut atorneqarsimasullu amerlassusiisa ineriartornerat, 2013-2021	11
Takussutissiaq 4. Kalaallit Nunaata imartaani avaleraasartoortat amerlassusiisa nikerarnerat 2013-2021	12
Takussutissiaq 5. Tunumi aamma nunat tamalaat aalisarfianni 2013-2021-mi avaleraasartuunik Kalaallit Nunaata piasarai	13
Takussutissiaq 6. 2010-2021-mi aalisarnermi isumalluutit atuinermut akitsuutit iluanaarutit	14
Takussutissiaq 7. Umiarsuarni takornariartaatini ilaasut amerlassusaat, 2003-2021	20
Takussutissiaq 8. Kalaallit Nunaanni nunanit allaneersut timmisartunut ilaallutik aallartut amerlassusaat, 2018-2021	20
Takussutissiaq 9. Hotelini unnuisut amerlassusaat, 2015-2021	21
Takussutissiaq 10. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortutut nalunaarsorneqarsimasut amerlassusiisa nikerarnerat (2015-2021)	26
Takussutissiaq 11. Ilaqutariinnut meeqqanullu pisortat aningaasartuutaat (2020-mi akit)	29
Takussutissiaq 12. Meeqqat pissusilersornikkut atugarissaarnikkullu ajornartorsiutaat SDQ-mi sakku atorlugit uuttorneqartut. Inissiiffiup suuneranut agguarlugit (Procent)	31
Takussutissiaq 13. Timikkut, kinguaassiutitigut tarnikkullu nakuuserfigineqarsimanermik misigisaqarsimasut. Inissiiffiup suuneranut agguarlugit (Procent)	32
Takussutissiaq 14. Persuttaanermut tunngatillugu pinerluttulerinermi inatsimmi nalunaarutit amerlassusaat	35
Takussutissiaq 15. 2015-2025 aningaasartuutit tamarmiusut eqqarsaatigalugit IS-imi angusat procentinngorlugit	37
Takussutissiaq 16. 2010-mit 2021-imut akitsuutitigut isertitat ineriartornerat (2021-mi akit)	39
Takussutissiaq 17. Akitsuutitigut isertitat 2010-mit 2021-mut ineriartorneri (pissusutit akitsuutit ilanngunnagit) 2021-mi akit	40
Takussutissiaq 18. Anguniagaq 1. Aningaasaqarneq imminut napatittoq. TAN-imut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit annertussusaasa appartinnerat	51
Takussutissiaq 19. Anguniagaq 2. Tunisassiorneq annertunerusoq OECD-mut sanilliullugu piffissami 2003-mit 2020-imut TAN siuariartorneq.	52
Takussutissiaq 20. Anguniagaq 3. Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat. Pisortat atuinerisa TAN-imut naleqqiullugu annertussusaa	53
Takussutissiaq 21. Anguniagaq 4. Akiitsoqalorneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaangissuseqarneq Akiitsut erniallit tamakkerlugit aammalu TAN-imi %-it naapertorlugit 2010-2025 taarsigassarsiassatut naatsorsuutigisat	53
Takussutissiaq 22. Anguniagaq 5. Sulisut akissarsiagissaartut amerlanerusut. Inuit 15-iniit ukiullit akornanni appasinnerpaamik isertitaqartut 50 pct.-iinut aamma qaffasinnerpaamik isertitaqartut 50 pct.-iinut akini aalajangersimasuni isertitat atorneqarsinnaasut ineriartornerinut naleqqersuut.....	54

Takussutissiaq 23. Anguniagaq 6. Inuussutissarsiuutitigut piginnaalersitsisumik ilinniagaqartut amerlanerusut. Inunnut 30-34-nut ukiulinnut sanilliullugu inuit piginnaasalertitsiffiusumik ilinniartut amerlassusaat.....	55
Takussutissiaq 24. Anguniagaq 7. Tunngaviusumik atuarfiup kingorna toqqaannartumik ilinniagaqalersartut amerlanerusut. Tunngaviusumik atuarfiup naammassineqarneranit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ilinnialersimasut amerlassusaat.....	55
Takussutissiaq 25. Anguniagaq 8. Avammut niuernerme aningaasaqarneq patajaannerusoq. Nioqqutissanik avammut niuernerup katitigaanera.	56
Takussutissiaq 26. Anguniagaq 9. Suliffeqartut amerlanerusut. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut 2010-2020.	57
Takussutissiaq 27. Anguniagaq 10. Pisortani ingerlataqarfik (naalagaaffik). Pisortat akissarsianut aningaasartuutaat (2010-mi akit aallaavigalugit naatsorsorneqartut).	57
Takussutissiaq 28. Anguniagaq: 11 Kikkut tamarmik peqqinnerulissapput - piffissaq inuuffiusartooq sivilunerulissaaq. Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusartut allanngoriartornerat.....	58
Takussutissiaq 29. Anguniagaq 12. Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu nikingasoqannginneruneq. 2019-imi nunani arlalinni Gini-koefficienti.	59
Takussutissiaq 30. Anguniagaq 13. Amerlanerusut suliffissanut ilaalerput. Nunani assigiinngitsuni sulisinnaassutsip annertussusia 2010-20.	59
Takussutissiaq 31. Anguniagaq 14. Inuusuttut suli amerlanerusut ilinniagaqarnissaat imaluunniit suliffeqarnissaat. Inuusuttut 16-it aamma 25-it akornanni ukiullit ilinniakkamik ingerlataqanngitsut suliffeqanngitsulluunniit 2012-2020-imi amerlassusaat.	60
Takussutissiaq 32. Anguniagaq 15. Nukissiuutit ataavartut - Nukissiorfiit tunisaasa annertussusaat 2004 – 2020 (pct.).....	61
Takussutissiaq 33. Anguniagaq 16. Nukissiuutit ataavartut nukissiuutinik atuinerup tamarmiusup ilaatut 2010 - 2020 (Pct.).....	61
Takussutissiaq 34. Anguniagaq 17. Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit appartinneri. Nalunaarutigineqartartut amerlassusiisa ineriartornerat 2010 - 2020.	62
Takussutissiaq 35. Anguniagaq 18. Atuisunut akigititamut sanilliullugu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani 2010- 2021-mut m ² -imut inimut akiliutaasartut ineriartorneri (Ini A/S-mit aqunneqartut).	63
Takussutissiaq 36. Ukiumi ataatsimi piitsuussuseq, akunnattumik aningaasarsianut naleqqiullugu 50 %-imik killissarititaq, 2010-2020.....	64

Nalunaarsuiffik 1. Pilersuinerme oqimaaqatigiissuseq, TAN-ip procentinngorlugu ukiumut ineriartorneq aamma akini ataqatigiissuni ilanngaaseereernani aningaasaliinerit	6
Nalunaarsuiffik 2. Aalisartut aamma aalisariutit Kalaallit Nunaanni akuersissutit atorlugit pisaat, 2013-2021	9
Nalunaarsuiffik 3. Aatsitassanik misissuinerme ukiumut aningaasaliinerit (mio. kr.)*	22
Nalunaarsuiffik 4. Aatsitassarsiornerit siuarsimanerpaat.....	23
Nalunaarsuiffik 5. Inuussutissarsiuutit 2021	27
Nalunaarsuiffik 6. Takornariaqarnermik ingerlatsisunut ikiorsiissutit 2021	28
Nalunaarsuiffik 7. Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu pillugit nalunaarutiginninnerit amerlassusii.....	30

Nalunaarsuiffik 8. Meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinniittut amerlassusaat, 2020 aamma 2021	32
Nalunaarsuiffik 9. Imminut toqunneq toqunermut pissutaallu toqusut amerlassusaat, 0-17-inik ukiullit, 2018-2020.....	33
Nalunaarsuiffik 10. Imminut toqunneq patsisaalluni toqusut amerlassusaat aamma inuusuttut, 18-23-nik ukiullit amerlassusaat, 2018-2020.....	34
Nalunaarsuiffik 11. Alliamut innersuussinerit amerlassusaat 2020 aamma 2021.	35
Nalunaarsuiffik 12. 2015-2024-mut naatsorsuutini missingersuutinilu kisitsisinut pingaarnernut takussutissaq.....	36
Nalunaarsuiffik 13. Kommunit aningaasaqarnerat, tusind kr.-nngorlugit. (kisitsisit minusertaqanngitsut aningaasartuutaapput)	37
Nalunaarsuiffik 14. 2021-p aallartinneraniit 2022-p aallartinneranut kinguaattoorutit ineriartorfiunerat kinguaattoorutit suunerinut agguataarlugit.....	42
Nalunaarsuiffik 15. Namminersorlutik Oqartussani, Namminersorlutik Oqartussat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiutaanni kommuninilu 2021-2025-mi akiitsut erniaqaataasussat ilanngaaseereerlunilu akiitsut erniaqaataasussat ineriartornissaat naatsorsuutigisat	43
Nalunaarsuiffik 16. Pingaarnertigut anguniakkanut naleqqiullugu siuariartornerup nassuiarneranut uuttuutit.....	50
Nalunaarsuiffik 17. Inuit akunnattumik aningaasarsiarineqartut 50 % ataallugit aningaasarsiallit aningaasaqarnikkut atugarliortut ilaat amerlassusaallu sumiiffinnut agguataarlugit (illoqarfiiit nunaqarfiillu siusinnerusukkut kommunit aaqqissuussaanerannut ilaasut), 2015-2020.....	65
Takussutissiaq 18. Suaassutsimut agguarlugit inuup agguaqatigiissillugu aningaasarsiai	78
Takussutissiaq 19. PEFA-mi misissuinermi 2021-mi inernerit.....	81